

pensioenfonds medewerkers apotheken

PMA ■ JAARVERSLAG ■ 2010

Stichting Pensioenfonds Medewerkers Apotheken
Neuhuyskade 92
2596 XM Den Haag
Postbus 97851
2509 GH Den Haag
Telefoon Info-lijn 070 3110155
Telefoon secretariaat 070 3110157
Telefax 070 3638957
Internet www.pma-pensioenen.nl
E-mail info@pma-pensioenen.nl

Appolaris BV
Neuhuyskade 92
2596 XM Den Haag
Postbus 97809
2509 GE Den Haag
Telefoon Info-lijn 070 3142033
Telefoon secretariaat 070 3110157
Telefax 070 3638957
Internet www.appolaris.nl
E-mail info@appolaris.nl

Tekst PMA
Productie A'vier Communicatie, Amsterdam
Ontwerp DATBureau, Amsterdam
Fotografie Lex Banning, Amsterdam

PMA ■ JAARVERSLAG ■ 2010

De mensen achter PMA

PMA is het pensioenfonds van en voor de medewerkers van openbare apotheken. Ook in de bestuurlijke organen van het fonds zitten mensen die in hun dagelijks werk veel met de apotheek te maken hebben. Als werkgever/apotheker, apotheekmedewerker of als medewerker van de farmaceutische groothandel. Zij zetten zich met hart, ziel en deskundigheid in voor de pensioenen van hun collega's in de apotheek. Voor dit jaarverslag vroegen we fotograaf Lex Banning een aantal mensen uit het bestuur en de deelnemersraad van PMA op de foto te zetten. U vindt het resultaat verspreid door dit jaarverslag terug.

p 20 Maarsssen

p 24 Utrecht

p 33 Muiden

p 29 's-Gravenzande

p 55 Amsterdam

p 38 Sassenheim

p 97 Den Haag

Inhoud

Inleiding	4
Profiel van PMA	5
Kerncijfers	7
Functionarissen	8

Verslag van het bestuur

1	Samenvatting	11
2	Pensioenregeling	12
2.1	Pensioenregeling van PMA	12
2.2	Deelnemers	14
2.3	Premies	16
2.4	Pensioenopbouw tijdens werkloosheid	17
2.5	Waardeoverdracht van pensioenaanspraken	18
2.6	Seniorenregeling	18
2.7	Pensioenuitkeringen	19
2.8	Herverzekering	21
3	Communicatie	22
4	Risicobeheer	26
4.1	Inleiding	26
4.2	Solvabiliteitsrisico	26
4.3	Risico's financiële instrumenten	30
4.4	Niet-financiële risico's	34
5	Beleggingen	36
5.1	Beleggingsbeleid	36
5.2	Beleggingsportefeuille	40
5.3	Rendement	41
5.4	Vrijstelling Wet BPF en de Z-score	44
6	Financiële positie	46
6.1	Resultaten	46
6.2	Voorziening Pensioenverplichtingen	51
6.3	Vermogen en dekkingsgraad	51

7	Blik op 2011	56
	Verslag van de Deelnemersraad	57
	Beschrijving Pension Fund Governance	59
	Algemeen bestuur	59
	Dagelijks bestuur en commissies	59
	Bureau van PMA	60
	Deelnemersraad	61
	Verantwoordingsorgaan	61
	Visitatiecommissie	62
	Verklaring Verantwoordingsorgaan	63

Jaarrekening 2010

Balans per 31 december	66	
Staat van baten en lasten	67	
Kasstroomoverzicht	68	
Toelichting behorende tot de jaarrekening	69	
Algemene toelichting	69	
Algemene grondslagen	70	
Specifieke grondslagen	71	
Grondslagen voor de resultaatbepaling	76	
Methode opstellen kasstroomoverzicht	77	
Toelichting op de balans	78	
Activa	78	
Passiva	86	
Niet in de balans opgenomen verplichtingen	88	
Verbonden partijen	88	
Toelichting op de staat van baten en lasten	89	
Baten	89	
Lasten	92	
8	Overige gegevens	95
	Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo baten en lasten	95
	Gebeurtenissen na balansdatum	95
	Actuariële verklaring	95
	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	98
	Kerncijfers PMA sedert oprichting	100
	Begrippenlijst	101

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag 2010 van Stichting Pensioenfonds Medewerkers Apotheken, kortweg PMA. Tot en met 2010 was PMA een zelfadministrerend fonds. Met ingang van 1 januari 2011 zijn het pensioenfonds PMA en het uitvoeringsorgaan gesplitst. Het verzelfstandigde uitvoeringsorgaan is Appolaris B.V. gaan heten. Dit is dus het laatste jaarverslag in de situatie van PMA als zelfadministrerend fonds. Het in 2010 nog van PMA deel uitmakende uitvoeringsorgaan wordt in dit jaarverslag aangeduid als 'het bureau van PMA'.

Het vermogen van PMA heeft zich in 2010 uitstekend ontwikkeld en ligt nu boven het niveau van vóór het uitbreken van de kredietcrisis in 2008. De dekkingsgraad heeft zich slechts gedeeltelijk kunnen herstellen; aan het eind van 2010 bedroeg deze 121%. De dekkingsgraad zou hoger zijn geweest als in 2010 de rente niet zo fors was gedaald. Bij een lagere rente moet een hogere voorziening voor de toekomstige pensioenverplichtingen worden aangehouden. Dit drukt de dekkingsgraad.

Op 30 augustus 2010 heeft het Actuarieel Genootschap (AG) de nieuwe tabel gepubliceerd waarin de overlevingskansen van mannen en vrouwen voor alle leeftijden per leeftijd worden weergegeven. Deze tabel, genaamd AG prognosetafel 2010-2060, vervangt de AG prognosetafel 2005-2050 en houdt onder andere rekening met de in de afgelopen jaren geconstateerde sterkere toename van de levensverwachting. Per eind 2009 had PMA de voorziening voor haar pensioenverplichtingen reeds met 3% opgehoogd, in de wetenschap dat de toen reeds verwachte nieuwe tabel grotere overlevingskansen zou laten zien. Per eind 2010 is de voorziening wederom opgehoogd, op basis van de definitieve nieuwe prognosetafel. Ook dit heeft enig neerwaarts effect gehad op de dekkingsgraad van PMA.

De financiële buffers waren niettemin zodanig dat het bestuur van PMA heeft besloten de pensioenen per 1 januari 2011 te verhogen met 0,75%, nadat een jaar eerder reeds een verhoging van 3,25% had plaatsgevonden. Met een dergelijke mate van toeslagverlening behoort PMA tot de top van de Nederlandse pensioenfonds.

In dit jaarverslag wordt verder ingegaan op de uitkomsten van het financiële beheer en beleggingsbeleid, de actuariële analyse van het resultaat en een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen op pensioengebied. Ook zijn gegevens opgenomen over de Seniorenregeling, in verband met de samenhang met de pensioenregeling.

De wijze van verslaggeving is conform de bepalingen in Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die onder verantwoordelijkheid van de Raad voor de Jaarverslaggeving is opgesteld. De overgang naar de nieuwe waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen (naar aanleiding van bovengenoemde nieuwe prognosetafel) is per 31 december 2010 verwerkt als een zogenaamde 'schattingwijziging'.

Het bestuur van PMA dankt iedereen die zich heeft ingezet voor het fonds.

Den Haag, 14 april 2011

Namens het bestuur van PMA
A. van Zijl, voorzitter

Profiel van PMA

Pensioenfonds Medewerkers Apotheken (PMA) verzorgt de pensioenen van circa 23.500 apotheeke-medewerkers en bijna 10.700 ex-apotheeke-medewerkers, de zogeheten gewezen deelnemers. Ruim 4.300 gepensioneerden en nabestaanden ontvangen een pensioenuitkering van PMA. De gemiddelde leeftijd van het deelnemersbestand van PMA is relatief laag, vergeleken met het gemiddelde van de pensioenfondsen in Nederland.

De regelingen die PMA uitvoert, gelden voor de werknemers van wie de werkgevers onder de werkingssfeer van het verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfonds PMA vallen, en bovendien voor de werknemers die werken bij instellingen die zich vrijwillig hebben aangesloten bij PMA.

De pensioenregelingen van PMA hebben het karakter van een uitkeringsovereenkomst; er wordt pensioen opgebouwd volgens het zogenaamde middelloonsysteem. Sinds januari 2006 is er een onderscheid in de pensioenregeling voor apotheeke-medewerkers geboren vóór 1950 en medewerkers geboren in of na 1950. Afgezien van een stop-loss verzekering voor hoge risico's zijn de pensioenen niet herverzekerd.

Het premieniveau zal zoveel mogelijk stabiel worden gehouden op 28,8% van de pensioengrondslag voor deelnemers geboren vóór 1950 en 24,6% van de pensioengrondslag voor deelnemers geboren op of ná 1 januari 1950. Premiekorting wordt in principe niet gegeven.

Het fonds heeft een toeslagambitie die voorwaardelijk is, conform categorie D1 van de Beleidsregel Toeslagenmatrix:

- het fonds heeft als toeslagambitie de algemene loonindex van de CAO Apotheken;
- deze toeslagambitie wordt vormgegeven door het beleggingsbeleid: in de premie zit geen opslag die aangemerkt is voor toekomstige toeslagverlening, noch wordt er beleidsmatig een bestemmingsreserve voor aangehouden.

Het bestuur beslist jaarlijks of en in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. De hoogte van de daadwerkelijk toe te kennen toeslag wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld.

De beleggingen van PMA zijn veelal ondergebracht bij externe vermogensbeheerders of in beleggingsfondsen. Het bestuur van PMA formuleert het beleggingsbeleid.

Tot en met december 2010 vormde het pensioenfonds PMA en het uitvoerende bureau van PMA één geheel. Naast de uitvoering en de administratie van de pensioenregelingen en de beleggingen van PMA was het bureau belast met de uitvoering van de Seniorenregeling en de Regeling Zorgverlof (alle voor rekening van de Stichting Regeling Medewerkers Apotheken, SRMA). Voorts inde het bureau van PMA de bijdragen voor de Stichting Bedrijfsfonds Apotheken (SBA).

Teneinde de juridische inrichting beter in lijn te brengen met bepalingen van de Pensioenwet is PMA met ingang van 1 januari 2011 opgesplitst in twee delen: het pensioenfonds zelf en een nieuwe organisatie die de administratie van het fonds en het beheer van het vermogen uitvoert onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van PMA. Deze nieuwe organisatie heet Appolaris. Appolaris is voor 100% eigendom van PMA. Appolaris voert ingaande 2011 ook de regelingen uit van SRMA en int de bijdragen van SBA.

Het team dat tot 1 januari 2011 onder de vlag van PMA de regelingen uitvoerde is per die datum geheel overgegaan naar Appolaris.

Kerncijfers

	2010	2009	2008	2007	2006
<i>Aantallen per 31 december</i>					
Actieve deelnemers, totaal	23.499	23.080	22.745	21.932	20.941
– nog niet premieplichtig	524	544	565	424	336
– met pensioenopbouw	22.975	22.536	22.180	21.508	20.605
Gewezen deelnemers, met premievrije rechten	10.684	9.914	9.244	8.377	7.696
Gepensioneerden	4.325	4.001	3.719	3.487	3.229
Aangesloten apotheken ¹⁾	2.013	1.991	1.974	1.902	1.819
<i>Premies in %</i>					
Premies werkgever					
– geboren vóór 1950	19,2	19,2	19,2	19,2	19,2
– geboren in of na 1950	16,4	16,4	16,4	16,4	16,4
Premies werknemer					
– geboren vóór 1950	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6
– geboren in of na 1950	8,2	8,2	8,2	8,2	8,2
<i>Toeslagverlening per 1 januari in %</i>					
Rechten en uitkeringen ²⁾	3,25	2	1,25	1,75	1
<i>Balanspositie per 31 december (x € 1 miljoen)</i>					
Belegd vermogen ³⁾	1.203	1.062	883	1.127	1.074
Pensioenverplichtingen	1.027	790	782	537	557
Andere technische voorzieningen	8	34	9	8	0
Reserves	219	243	94	589	522
<i>Solvabiliteit per 31 december in %</i>					
Aanwezige dekkingsgraad volgens FTK normen	121,1	129,5	111,9	208,0	199,1
Vereiste dekkingsgraad volgens FTK normen	130,4	131,1	128,5	136,3	136,0
Gemiddelde rekenrente (RTS)	3,2	3,6	3,3	4,8	4,2
<i>Inkomsten/Uitgaven (x € 1 miljoen)</i>					
Ontvangen premies	65,3	61,4	57,5	52,0	47,5
Kostendekkende premie	77,6	77,2	55,4	56,7	42,1
Gedempte kostendekkende premie	64,9	63,5			
Direct beleggingsresultaat	20,1	18,2	25,8	39,2	27,6
Indirect beleggingsresultaat	91,4	125,7	-310,3	-13,1	96,7
Uitkeringen	24,9	21,4	19,7	18,2	17,5
Pensioenuitvoeringskosten ⁴⁾	1,8	1,7	2,1	3,6	1,6
<i>Rendement beleggingen in %</i>					
Totaal rendement	9,9	16,0	-24,7	2,4	13,2
Ontwikkeling Benchmark	10,4	16,2	-20,0	2,0	11,2
Z-score	-0,2	0,0	-2,8	0,3	1,1
Performancetoets ⁵⁾	0,5	0,8	1,1	2,3	1,8

- 1) Inclusief andere aangesloten organisaties werkzaam in de bedrijfstak.
- 2) Over het voorafgaande jaar. Per 1 januari 2011 bedraagt de toeslagverlening (over 2010) 0,75%.
- 3) Inclusief nog af te wikkelen beleggingstransacties doch exclusief liquide middelen.
- 4) De kosten waren in 2007 hoger dan normaal. Dit houdt verband met de kosten voor het door PMA in het kader van haar 50 jarig jubileum georganiseerde symposium over duurzaam beleggen, alsmede een reservering in verband met een door DNB opgelegde boete.
- 5) Na de 'presentatie-correctie' groot 1,28.

Functionarissen

Bestuur

Leden

Benoemd door FNV Bondgenoten, te Utrecht:

Dhr. H. Hofstee, voorzitter (2010)

Dhr. J.G. Huizenga

Dhr. drs. J.P. Veenhuizen

Mw. A.E. Poppe-Huisman, plvv.

Benoemd door CNV Publieke Zaak, te Den Haag:

Dhr. A.A. Bal, secretaris (2010)

Mw. J.M.T.N. van Oijen

Mw. B.H.M. Hertroys, plvv.

Benoemd door de Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter Bevordering der Pharmacie, te Den Haag:

Dhr. drs. M.A. Hagenzieker, secretaris (2010)

Dhr. drs. B.M.G. Smals

Dhr. drs. P.H.A.M. Verheggen

Dhr. drs. A. van Zijl, voorzitter (2011)

Dhr. drs. J.P.C.I. Boon, plvv. vanaf oktober 2010

Benoemd door de Associatie van Ketenapotheken (ASKA) te Leidschendam:

Dhr. drs. C.A.J. Hilhorst RA, tot oktober 2010

Dhr. drs. J.J. de Jong RC, vanaf oktober 2010

Dhr. drs. J.P. Eeken, plvv.

Dagelijks bestuur

Dhr. A.A. Bal

Dhr. drs. M.A. Hagenzieker

Dhr. H. Hofstee

Dhr. drs. A. van Zijl

Beleggingscommissie

Dhr. A.A. Bal

Dhr. drs. M.A. Hagenzieker

Dhr. H. Hofstee

Dhr. drs. A. van Zijl

Dhr. J. van Beek

Dhr. M.J.M. Kropman RB

Deelnemersraad

Namens FNV Bondgenoten, te Utrecht:

Mw. A. Kraaijenbrink

Mw. S.C.R. Terlouw, secretaris

Dhr. E. Visser, voorzitter

Mw. K.W. de Vries

Mw. H.J.M. van Bussel, plvv.

Namens CNV Publieke Zaak, te Den Haag:

Mw. E. van der Graaf

Mw. L. van Rijn, vanaf september 2010

Dhr. J.A. Jouvenaar, plvv. vanaf september 2010

Namens Centrale Samenwerkende Ouderenorganisaties (CSO), te Utrecht:

Mw. C.H.J. van Doorn

Mw. G.M. van der Linden

Verantwoordingsorgaan

Namens FNV Bondgenoten, te Utrecht:

Mw J.C.M. Beemsterboer-Tol

Mw H.L. Overbeek-Vlasman, tot maart 2010

Namens CNV Publieke Zaak, te Den Haag:

Dhr C. Leidekker, voorzitter

Namens de Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter Bevordering der Pharmacie, te Den Haag:

Dhr drs. P.J.Th.Th. van Bakel

Dhr drs. S.M.E.R. Steffens, vanaf maart 2010

Namens Centrale Samenwerkende Ouderenorganisaties (CSO), te Utrecht:

Mw H. Berkenbosch

Visitatiecommissie

Dhr. prof. dr. R. Bauer, voorzitter

Mw. H.M. Meulblok

Dhr. dr. P. de Wolf

Communicatiecommissie

Dhr. J.G. Huizenga

Dhr. drs. P.H.A.M. Verheggen

Dhr. drs. M.A. van Aken

Directie en Staf

Dhr. M.J.M. Kropman RB, directeur

Dhr. drs. M.A. van Aken, manager pensioenen

Dhr. J. van Beek, manager financiën en beleggingen

Mw. mr. M.M.E. Roorda, directiesecretaris

Compliance officer

Nederlands Compliance Instituut

Accountant

Ernst & Young Accountants LLP te Den Haag

Uitvoerend actuaris

Milliman Pensioenen te Amsterdam

Certificerend actuaris

Towers Watson te Rotterdam

VERSLAG ■ VAN HET BESTUUR

1

Samenvatting

Aan het einde van 2008 raakte PMA in een reservetokort met als gevolg dat zij in 2009 een Lange Termijn Herstelplan bij DNB moest indienen. Mede dank zij goede beleggingsrendementen van 16% in 2009 en 10% in 2010 is, ondanks de per saldo gedaalde rente, de vermogenspositie in de loop van 2009 en 2010 sterk verbeterd. Verderop in dit jaarverslag wordt hierover nader gerapporteerd.

Begin 2010 heeft KNMP zich aangesloten bij PMA en de waarde van de pensioenaanspraken en -rechten collectief naar PMA overgedragen.

Naast de vier reguliere vergaderingen die het bestuur in een jaar op de agenda heeft staan, is het bestuur in 2010 bijeen geweest om, in vervolg op de in 2009 uitgevoerde scenario-analyse, verder te discussiëren over de mogelijke strategieën voor PMA. Dit heeft uiteindelijk geleid tot het besluit om PMA te splitsen in het pensioenfonds PMA en een nieuw uitvoeringsorgaan Appolaris B.V. Er is een stuurgroep benoemd die de verdere uitwerking daarvan ter hand heeft genomen. De splitsing is per 1 januari 2011 een feit geworden.

Vanzelfsprekend zijn ook in 2010 de voorgenomen besluiten van het bestuur telkens ter advisering voorgelegd aan de Deelnemersraad. Zoals gebruikelijk heeft er ook een gezamenlijke vergadering van het bestuur met de deelnemersraad plaatsgevonden. Daarnaast heeft een delegatie van het bestuur ook een vergadering samen met het verantwoordingsorgaan gehouden.

De visitatiecommissie heeft in 2009 onderzoek gedaan naar het functioneren van PMA in de jaren 2007 en 2008. Haar bevindingen zijn vastgelegd in een rapport; dit rapport was reeds opgenomen in het jaarverslag van PMA over boekjaar 2009. In het voorjaar van 2010 heeft er een gezamenlijke vergadering plaatsgevonden van het bestuur en de visitatiecommissie, waarbij de bevindingen zijn besproken.

Het bureau heeft in 2010 een onderzoek uitgevoerd naar het beloningsbeleid van de vermogensbeheerders die voor PMA actief zijn. De resultaten daarvan zijn besproken in het bestuur en de deelnemersraad.

De deskundigheid van de bestuursleden is in 2010 opnieuw getoetst. De resultaten van dit onderzoek zijn voor een aantal bestuursleden aanleiding geweest om zich op onderdelen te laten bijscholen.

PMA kent twee pensioenregelingen, één voor de werknemers die geboren zijn vóór 1 januari 1950, en één voor de werknemers die geboren zijn op of ná 1 januari 1950. Er zijn in 2010 geen wetswijzigingen geweest die aanpassing van deze regelingen noodzakelijk maakten. Evenmin waren er andere aanleidingen om de inhoud van de pensioenregelingen te wijzigen.

In de bestuursvergadering zijn rapportages aan de orde geweest waarin de stand van zaken met betrekking tot de risico's waar PMA mee te maken heeft uitgebreid staan beschreven.

2.1 Pensioenregeling van PMA

Algemeen

Op hoofdlijnen wordt onderstaand een beschrijving gegeven van de pensioenregeling zoals deze geldt sinds 1 januari 2006.

Het pensioen is gebaseerd op het middelloon-systeem. De toetredingsleeftijd is 20 jaar. Sinds 1 januari 2006 is de pensioenrichtleeftijd afhankelijk van de geboortedatum van de deelnemer.

Deelnemers geboren vóór 1950

De pensioenrichtleeftijd is 61 jaar. De pensioen-uitkering bestaat uit de volgende componenten:

- *Ouderdomspensioen*: Jaarlijks wordt 2,25% van de pensioengrondslag opgebouwd als ouderdomspensioen. Deze grondslag wordt berekend over het salaris minus de franchise, welke oorspronkelijk is gebaseerd op de voor-Oortse AOW-uitkering voor ongehuwden, maar sinds 1999 aangepast wordt aan de loonontwikkeling conform de CAO Apotheken.
- *Tijdelijk ouderdomspensioen*: Bij pensionering vóór de 65-jarige leeftijd ontvangt de gepensioneerde deelnemer nog geen AOW-uitkering. Ter compensatie hiervan bouwt de deelnemer in de periode tussen de 51ste en de 61ste verjaardag een tijdelijk ouderdomspensioen op, dat wordt uitgekeerd vanaf de pensioendatum tot de leeftijd van 65 jaar.
- *Compensatie premies volksverzekeringen*: Het doel hiervan is het verschil te compenseren tussen de premies volksverzekeringen vóór en vanaf 65 jaar. Het niveau is vanwege de fiscale achtergrond variabel. Het betekent een verhoging van de som van ouderdomspensioen en tijdelijk ouderdomspensioen met het percentage van de compensatie. Bij uitgaande waardeoverdracht wordt de compensatie meegegeven als pensioenaanspraak naar het niveau zoals dit bij het beëindigen van de deelneming gold.

Bij inkomende waardeoverdrachten wordt daarentegen over de rechten bij overdracht geen compensatie door PMA verleend.

Deelnemers geboren in 1950 of later

De pensioenrichtleeftijd is 65 jaar. Jaarlijks wordt 2,25% van de pensioengrondslag opgebouwd als ouderdomspensioen. Deze grondslag wordt berekend over het salaris minus de franchise. De franchise is op 1 januari 2006 vastgesteld op het fiscale minimum, en wordt vanaf die datum aangepast aan de loonontwikkeling conform de CAO Apotheken.

Nabestaandenpensioen

Alle deelnemers, ook degenen die nog geen pensioen opbouwen, zijn standaard verzekerd voor partnerpensioen, Anw-hiaat en wezenpensioen.

De opbouw van het partnerpensioen bedraagt 70% van de opbouw van het ouderdomspensioen.

Bij pensioeningang kan worden gekozen voor omzetting van de aanspraak op partnerpensioen in een hoger ouderdomspensioen. Ook bestaat de mogelijkheid om het partnerpensioen al bij voorbaat niet mee te verzekeren. Dit laatste leidt dan tot een lagere pensioenpremie. Deze keuze kan alleen worden gemaakt bij aanvang van de pensioenopbouw of bij latere wijziging van de burgerlijke staat.

Met de Anw-hiaatverzekering wordt een eventuele wettelijke korting op de Anw-uitkering, of het geheel ontbreken van deze uitkering, gecompenseerd. De hoogte van de uitkering van deze verzekering is mede afhankelijk van het dienstverband (eventueel parttime percentage) van de deelnemer.

De opbouw van het wezenpensioen bedraagt per kind 14% van de opbouw van het ouderdomspensioen.

Pensioenregeling

Keuzemogelijkheden pensioen (flexibilisering en individualisering)

Er zijn binnen de pensioenregeling van PMA een aantal keuzemogelijkheden waarmee het pensioen (met inachtneming van fiscale grenzen) kan worden aangepast aan de persoonlijke situatie van de deelnemer:

- zelf het moment kiezen tussen 55 en 65 jaar waarop het pensioen ingaat;
- partnerpensioen omzetten in extra ouderdomspensioen, of andersom;
- in geval van pensionering vóór 65 jaar: inkoop van extra pensioen tot 65 jaar (geldt alleen indien geboren in 1950 of later);
- kiezen voor een hoger pensioen in de eerste 10 jaar na pensionering en een lager pensioen gedurende de latere jaren;
- deeltijdpensioen.

Arbeidsongeschiktheid

De pensioenregeling voorziet in een premievrije voortzetting van pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid. Indien sprake is van gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid vindt premievrije opbouw naar rato plaats. De jaarlijkse premievrije pensioenopbouw volgt de trend van het algemeen salarisniveau volgens de CAO Apotheken (zelfde voorwaarden als bij toeslagverlening).

Voor werknemers die op of na 1 januari 2004 ziek worden of zijn geworden is een collectieve verzekering afgesloten voor het zogenaamde WGA-hiaat, en wel middels een arbeidsongeschiktheidspensioen (AOP). Werknemers die vóór 1 januari 2004 ziek zijn geworden hebben mogelijk nog recht op een AOP-uitkering gebaseerd op het WAO-hiaat. Het AOP voorziet in een aanvulling op de wettelijke uitkering.

Deelnemers geboren vóór 1950 die 61 jaar worden en arbeidsongeschikt zijn, gaan conform de pensioenregeling met pensioen. Door anticumulatie wordt slechts het gedeelte van de pensioenuitkering dat de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen overstijgt, aan de deelnemer uitgekeerd.

Toeslagverlening

De pensioenregeling voorziet in een voorwaardelijke toeslagverlening voor alle pensioenen, waaronder te verstaan:

- de door de actieve werknemers opgebouwde aanspraken;
- de door de vertrokken deelnemers verworven aanspraken;
- de door de gepensioneerden verworven rechten op ingegaan pensioen.

Het beleid is dat er naar gestreefd wordt dat de pensioenen in een gelijke verhouding tot de salarissen (algemeen niveau CAO Apotheken) blijven staan. Voorwaarde voor de jaarlijkse verhoging is dat de financiële positie van PMA het toelaat. Is dat niet het geval, dan wordt de toeslagverlening geheel of gedeeltelijk overgeslagen. De toeslagverlening is dus voorwaardelijk; er is geen recht op toeslagverlening en het is ook voor de langere termijn niet zeker of en in hoeverre toeslagverlening zal plaatsvinden. Het bestuur beslist jaarlijks of en in hoeverre er toeslagverlening kan worden toegepast. PMA heeft geen geld gereserveerd of extra premie gevraagd voor toekomstige toeslagverlening.

PMA heeft de pensioenen per 1 januari 2011 verhoogd met 0,75%. Dat is conform de CAO-loonstijging in de openbare apotheken in 2010. Het laten meestijgen van de pensioenen met de loonstijging van de CAO Apotheken is ook de ambitie van het fonds, met in acht name van de hierboven genoemde kanttekeningen.

In de afgelopen vijf jaar zijn de pensioenen als volgt verhoogd:

- per 1 januari 2010 met 3,25%
- per 1 januari 2009 met 2%
- per 1 januari 2008 met 1,25%
- per 1 januari 2007 met 1,75%
- per 1 januari 2006 met 1%

PMA betaalt de toekomstige verhogingen van de pensioenen uit beleggingsrendement. Er kan door deze verhogingen en de verwachtingen voor de komende jaren geen enkele aanspraak worden ontleend op verhogingen in de toekomst.

2.2 Deelnemers

In 2010 is het aantal actieve deelnemers gegroeid met 1,8% (in 2009 met 1,5%). In onderstaand overzicht zijn de actieve deelnemers uitgesplitst naar geslacht. Het percentage vrouwen is met 90,8% nog steeds veruit het grootst. Net als vorig jaar is het aantal mannen met 11,0% relatief veel sterker gestegen dan het aantal vrouwen (1,0% groei).

In onderstaande tabel is het aantal actieve deelnemers uitgesplitst naar leeftijdscategorie. Net als vorig jaar kan de totale groei van 1,8% vrijwel volledig worden toegeschreven aan de toename van het aantal deelnemers boven de 45 jaar. Op termijn kan het groeien van de gemiddelde leeftijd gevolgen hebben voor de pensioenpremie.

Vervolgens is relevant hoe de stijging van het aantal actieve deelnemers zich verhoudt tot het totale volume van het aantal werkuren. Uit de tabel op pagina 15 wordt duidelijk dat het totaal aantal werkuren per week met 2,3% harder is gestegen dan het aantal actieve deelnemers. De gemiddelde werkweek is daardoor gestegen van 23,8 uur naar 23,9 uur.

Tenslotte is in de grafiek op pagina 15 de ontwikkeling van het aantal actieve deelnemers afgezet tegen de ontwikkeling van het aantal werkgevers. Duidelijk is dat het aantal werknemers harder is gestegen dan het aantal werkgevers, zodat het gemiddeld aantal werknemers per bedrijf is toegenomen.

OVERZICHT ACTIEVE DEELNEMERS NAAR GESLACHT

Stand 31/12	Aantal 2010	Percentage 2010	Aantal 2009	Toename in 2010
Vrouwen	21.326	90,8%	21.122	1,0%
Mannen	2.173	9,2%	1.958	11,0%
Totaal	23.499		23.080	1,8%

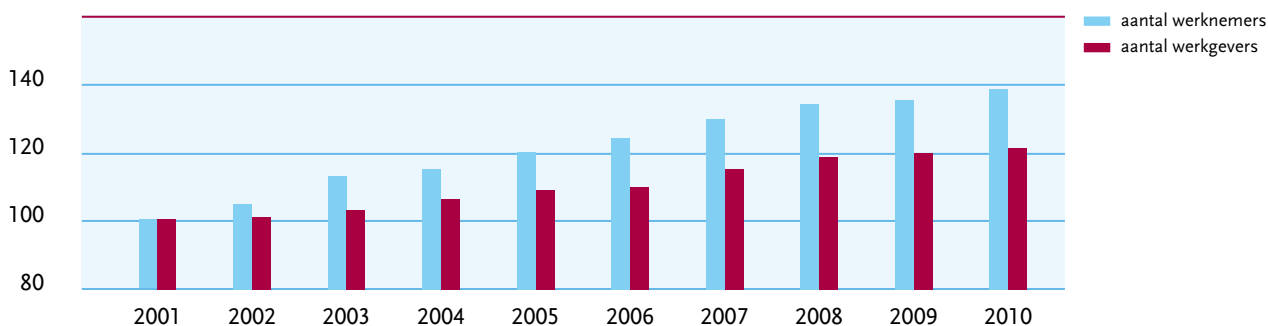
OVERZICHT ACTIEVE DEELNEMERS NAAR LEEFTIJD

	Ultimo 2010		Ultimo 2009		Toename van het aantal	
	aantal	%	aantal	%	2010	2009
55 tot 65 jaar	3.093	13%	2.834	12%	9%	9%
45 tot 55 jaar	5.710	24%	5.530	24%	3%	4%
35 tot 45 jaar	5.910	25%	5.925	26%	0%	0%
25 tot 35 jaar	5.783	25%	5.751	25%	1%	-1%
Tot 25 jaar	3.003	13%	3.040	13%	-1%	-1%
Totaal deelnemers	23.499		23.080		1,8%	1,5%

ONTWIKKELING GEMIDDELD AANTAL WERKUREN

	Actieve deelnemers	Totaal aantal werkuren per week	Toename werkuren per week	Gemiddeld aantal werkuren
Per eind 2007	21.932	524.700	5,0%	23,9
Per eind 2008	22.745	541.600	3,2%	23,8
Per eind 2009	23.080	549.500	1,5%	23,8
Per eind 2010	23.499	562.200	2,3%	23,9

ONTWIKKELING WERKGEVERS EN WERKNEMERS, PER EIND KALENDERJAAR. INDEX 2001 = 100

Arbeidsongeschiktheid

Het aantal arbeidsongeschikten is in 2010 redelijk stabiel gebleven. Met 550 (gedeeltelijk) arbeidsongeschikte deelnemers is het aantal licht hoger dan eind 2009. Voor de meeste arbeidsongeschikten geldt dat de pensioenopbouw premievrij wordt voortgezet. Daarnaast ontvangt een deel van de arbeidsongeschikten een arbeidsongeschiktheidspensioen (een aanvulling op de wettelijke uitkering).

Van het aantal deelnemers dat eind 2010 gedeeltelijk arbeidsongeschikt is, zijn er 113 nog werkzaam in de branche.

ARBEIDSONGESCHIKTHEID: AANTALLEN PER HET EIND VAN DE LAATSTE VIJF JAREN *

Ultimo:	2010	2009	2008	2007	2006
Volledig arbeidsongeschikt	356	341	340	369	401
Gedeeltelijk arbeidsongeschikt	194	200	197	199	218
Totaal	550	541	537	568	619

* excl. WAO 61 jaar en ouder

2.3 Premies

Ten behoeve van de financiering van de pensioenrechten worden aan de aangesloten werkgevers en hun werknemers pensioenpremies in rekening gebracht. Bij de verdeling van de premies tussen werkgevers en werknemers is het uitgangspunt dat werknemers circa 1/3e deel en werkgevers 2/3e deel van de benodigde middelen bijdragen.

Sinds 1 januari 2005 betalen de werknemers als zij 20 jaar of ouder zijn een deelnemersbijdrage voor hun pensioenopbouw. De verdere financiering vindt plaats door omslag over de werkgevers. Hierbij wordt de werkgeversbijdrage gerelateerd aan het totaal aantal in dienst zijnde werknemers, dus met inbegrip van werknemers jonger dan 20 jaar.

De totale premielast voor de branche was in 2010 circa 13,4% van de loonsom (12 x maandsalaris + vakantietoeslag). In 2009 was dit 13,1%.

In 2010 werd € 64,5 miljoen premie ontvangen, een stijging van € 3,9 miljoen ten opzichte van 2009.

Deze toename is onder andere te verklaren door:

- een groei van het aantal deelnemers met 1,8%;
- vrijwillige toetreding van werkgevers waar relatief hoge salarissen worden betaald;
- individuele loonstijgingen en een algemene loonstijging volgens de CAO Apotheken van 0,75% in 2010.

De totaal ontvangen premie bedroeg in 2010 € 65,3 miljoen. Hiervan was € 64,5 miljoen pensioenpremie. De overige € 0,8 miljoen komt van:

- SRMA: werkgeversdeel pensioenpremie over de uren van de seniorenregeling
- FVP: premie ten behoeve van FVP-gerechtigden
- pensioenbureau PMA: premie ten behoeve van het personeel

OVERZICHT ONTVANGEN PENSIOENPREMIES x € 1 MILJOEN

	Totale premie 2010	Totale premie 2009	Totale premie 2008	Totale premie 2007	Totale premie 2006
Werkgevers	43,0	40,4	37,8	34,1	31,1
Werknemers	21,5	20,2	18,9	17,1	15,7
Totaal	64,5	60,6	56,7	51,2	46,8

PREMIEPERCENTAGES

	¹⁾ Totale premie 2010		¹⁾ Totale premie 2009	
	geboren < 1950	geboren ≥ 1950	geboren < 1950	geboren ≥ 1950
Werkgevers	19,20	16,40	19,20	16,40
Werknemers	9,60	8,20	9,60	8,20

¹⁾ Met ingang van 2006 wordt onderscheid gemaakt naar deelnemers geboren in 1950 en later en deelnemers geboren vóór 1950. De percentages lopen uiteen als gevolg van verschillen in de franchise.

2.4 Pensioenopbouw tijdens werkloosheid

Indien een deelnemer vóór 1 januari 2011 tijdens het deelnemerschap onvrijwillig werkloos is geworden en een uitkering ontvangt uit hoofde van de Werkloosheidswet of de Wet Werkloosheidsvoorziening, blijft betrokkene tijdens die periode deelnemer. Dit geschiedt volgens de regeling Financiering Voortzetting Pensioenverzekering (FVP). Verzekerd is in ieder geval nabestaandenpensioen, terwijl voor personen van 40 jaar en ouder voortgezette pensioenopbouw plaats vindt voor zover zij een loongerelateerde WW-uitkering ontvangen. Personen die op de eerste WW-dag 57,5 jaar of ouder zijn, hebben ook recht op voortgezette pensioenopbouw gedurende de vervolguitkering WW.

Vanaf 1 januari 2011 is de instroom in de FVP-regeling definitief beëindigd. Dit betekent concreet dat werknemers van 40 jaar of ouder die op of na 1 januari 2011 WW gerechtigd worden, niet meer in aanmerking komen voor een FVP bijdrage. Voor alle werknemers die vóór 1 januari 2011 zijn ingestroomd in de WW blijft het voorwaardelijke karakter van de FVP bijdrage van kracht en gelden er geen harde garanties.

Het aantal lopende dossiers per eind 2010 is flink gestegen ten opzichte van vorig jaar (van 153 naar 223). De recente economische terugval met bijbehorende hogere werkloosheid zal daar debet aan zijn. Ook het aantal afgehandelde dossiers is in 2010 flink gestegen (van 93 naar 157). Het aantal dossiers waarop daadwerkelijk een betaling heeft plaatsgevonden is gedaald van 55% in 2009 naar 40% in 2010.

WERKLOOSHEID: FVP DOSSIERS

Lopende dossiers	eind 2010	eind 2009
In afwachting van uitspraak door FVP	49	13
In 2010 of eerder toegekend door FVP	174	140
Totaal	223	153

Afgehandelde dossiers	in 2010	in 2009
Afgewezen door FVP of vergoeding is 0	95	42
Betaling ontvangen van FVP	62	51
Totaal	157	93

2.5 Waardeoverdracht van pensioenaanspraken

Teneinde pensioenverlies door de deelnemers als gevolg van pensioenbreuk (bij wisseling van dienstbetrekking) te voorkomen, bestaat er het recht de opgebouwde waarde van het pensioen van de ene pensioenuitvoerder over te dragen aan een andere uitvoerder.

Ook in 2010 heeft het proces van waardeoverdracht af en toe stil gelegen omdat veel pensioenuitvoerders (tijdelijk) in een situatie van onderdekking verkeerden (dekkingsgraad onder de 100%). Uiteindelijk is het aantal uitgaande waardeoverdrachten op hetzelfde niveau gekomen als vorig jaar. Bij de inkomende waardeoverdrachten zien we wel weer een daling van het aantal.

Naar aanleiding van de vrijwillige toetreding van een werkgever heeft begin 2010 een collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden. Van de ruim 400 overgedragen deelnemers is ongeveer 200 actief en ongeveer 35 gepensioneerd.

2.6 Seniorenregeling

De Seniorenregeling is een CAO-regeling, die is ondergebracht bij de Stichting Regelingen Medewerkers Apotheken. De Seniorenregeling biedt de betreffende deelnemers de mogelijkheid om geleidelijk te wenen aan het niet meer deelnemen aan het arbeidsproces. In verband met de relatie tussen de Seniorenregeling en pensionering (het uitstredingstraject) is hier ook informatie opgenomen.

Naar aanleiding van de Wet aanpassing fiscale behandeling vut/prepensioen en introductie levensloopregeling (VPL) hebben CAO-partijen besloten dat per 1 januari 2006 geen nieuwe instroom meer mogelijk is in de Seniorenregeling. Voor deelnemers die eind 2005 al gebruik maakten van de Seniorenregeling, is in 2010 afgesproken dat de regeling blijft gelden tot en met 2015. Eind 2015 hebben alle deelnemers aan de regeling de reglementaire eindleeftijd van 61 jaar bereikt.

Per 31 december 2010 zijn er 534 deelnemers die gebruik maken van de Seniorenregeling.

AANTAL WAARDEOVERDRACHTEN

	2010	2009	2008	2007	2006
Uitgaand (van PMA naar elders)	211	215	197	166	156
Inkomend (van elders naar PMA)	166	199	272	174	153
Totaal	377	414	469	340	309

SENIORENREGELING: GEBRUIKMAKING

Leeftijd	Aantal 2010	Aantal 2009	Aantal 2008
50 t/m 54	0	0	109
55 t/m 56	105	204	212
57 t/m 58	196	210	259
59 t/m 60	233	247	219
Totaal	534	661	799

2.7 Pensioenuitkeringen

Flexibele pensionering

In 2010 zijn in totaal 487 deelnemers met ouderdomspensioen gegaan.

Voor deelnemers geboren vóór 1950 is de standaardpensioenleeftijd 61 jaar, voor de overige deelnemers 65 jaar. Voor alle deelnemers geldt dat zij hun pensioen in principe kunnen laten ingaan tussen 55 en 65 jaar. Bij vervroeging wordt het pensioen gekort, bij uitstel verhoogd. Uitstel is alleen mogelijk indien wordt doorgewerkt. Vervroeging kan alleen indien het dienstverband wordt beëindigd.

Van het aantal deelnemers dat in 2010 61 jaar werd heeft 65% gekozen voor directe pensioeningang (in 2009: 59%) en 35% voor uitstel (in 2009: 41%).

Onderstaand een overzicht van de verdeling van de in 2010 gepensioneerden, naar de keuze die zij hebben gemaakt.

Variabel ouderdomspensioen

Door te kiezen voor variabel pensioen kan een gepensioneerde de pensioenuitkering verhogen gedurende de eerste 10 jaar. De periode daarna wordt een lager bedrag uitgekeerd dan in de normale situatie het geval zou zijn geweest. Er kan gekozen worden uit twee varianten.

Van de deelnemers die in 2010 met pensioen gingen, koos 52% voor een variabel ouderdomspensioen (in 2009 was dat 48%). In 89% van de gevallen werd gekozen voor de maximale variant (in 2009 was dat 86%).

Omzetting partnerpensioen in ouderdomspensioen

Bij pensioeningang kan worden gekozen voor omzetting van de aanspraak op partnerpensioen in extra ouderdomspensioen. In 2010 werd hiervan door 62% van de deelnemers gebruik gemaakt. Vorig jaar was dat 51%.

Omzetting ouderdomspensioen in partnerpensioen

Sinds 2008 kan bij pensioeningang (en uitdiensttreding) ook gekozen worden voor omzetting van ouderdomspensioen in partnerpensioen. In dat geval wordt het partnerpensioen verhoogd tot 70% van het ouderdomspensioen. Omdat partnerpensioen in de regeling standaard wordt opgebouwd, kan in de praktijk niet of slechts in beperkte mate gebruik worden gemaakt van deze keuzemogelijkheid. In 2010 is er geen beroep op gedaan.

Niet meeverzekerd partnerpensioen

De mogelijkheid bestaat om het partnerpensioen al bij voorbaat niet mee te verzekeren. Deze optie wordt eind 2010 door 144 actieve deelnemers toegepast (eind 2009: 156 deelnemers).

GEPIENSIONEERDEN (OUDERDOMSPENSIEN) IN 2010

	Aantal	%	Gepens. in 2010	Gepens. in 2009
Deelnemers die in 2010 61 jaar zijn geworden				
– Gepensioneerd in 2010	295	65%	295	281
– Pensionering uitgesteld	157	35%		
Totaal 61 jaar geworden	452	100%		
Overige in 2010 gepensioneerden				
– Vervroegd pensioen			23	16
– Uitgesteld pensioen			169	181
Totaal gepensioneerd			487	478

Maarssen

- **Wie** Jan Paul Boon, apotheker
- **Waar** Apotheek Maarssenbroek, Maarssen
- **Rol bij PMA** Plaatsvervangend bestuurslid. Sinds kort.
- **Waarom** 'Ik ben betrokken bij de maatschappij en bij alles wat daarin gebeurt. En pensioenfondsen staan midden in de maatschappij. Er staat veel te gebeuren op pensioengebied. Een interessant speelveld dus, nu misschien wel meer dan ooit. En voor de mensen in de apotheek is pensioen erg belangrijk, al realiseren ze zich dat vaak nog te weinig.'
- **Het leukste in de apotheek** 'De combinatie van werken in de zorg en ondernemerschap. En natuurlijk: het werken met en voor mensen.'

Ten opzichte van het totale aantal actieven (23.499) wordt slechts door een relatief klein aantal deelnemers van deze optie gebruik gemaakt. Afstand doen van een aanspraak op partnerpensioenen houdt voor een eventuele achterblijvende partner een risico van inkomensderving in en daarom wordt aangenomen dat deelnemers hier voorzichtig mee omgaan.

Aantal en omvang van de uitkeringen in 2010

Het totaal aantal personen aan wie pensioenuitkeringen worden verricht, steeg in 2010 met circa 8%. In 2009 was de stijging ongeveer 7%.

Per 1 januari 2010 heeft er een toeslagverlening voor de uitkeringen plaatsgevonden van 3,25%.

In 2010 werd circa € 24,9 miljoen aan pensioenuitkeringen verricht, een toename ten opzichte van 2009 met ruim 16%. Deze stijging wordt mede veroorzaakt door overname van een aantal gepensioneerden (van een vrijwillig toegetreden werkgever) met relatief hoge pensioenen.

2.8 Herverzekering

Ter dekking van calamiteiten ten aanzien van het overlijdensrisico is een stop-loss herverzekeringsovereenkomst afgesloten met de Zwitserse Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrente, beter bekend als: Zwitserleven. Het betreft een excedent herverzekering, waarbij het meerdere van de totale schade boven de zogenaamde eigen risico grens wordt gedekt. Onder schade is te verstaan de benodigde voorziening voor de ingaande nabestaandenpensioenen en ANW-hiaten, verminderd met de al aanwezige voorzieningen.

Jaarlijks wordt vastgesteld of een uitkering door de herverzekeraar aan de orde is. Dit was in 2010 niet het geval. De eventuele afrekening vindt plaats na afloop van het contract.

PENSIOENUITKERINGEN

	Aantal ultimo		Uitkeringen (x € 1.000)	
	2010	2009	2010	2009
Ouderdomspensioen	3.624	3.331	22.072	19.025
Nabestaandenpensioen	488	459	1.806	1.610
– partnerpensioen	365	338		
– anw-hiaat	43	45		
– wezenpensioen	80	76		
Arbeidsongeschiktheidspensioen ¹⁾	213	211	448	427
Afkoopsommen/restituties			569	384
Totaal	4.325	4.001	24.895	21.446

¹⁾ hier zijn alleen de aantallen van de feitelijk ingegane uitkeringen WAO-hiaat vermeld.

PMA besteedt veel zorg en aandacht aan het actief onderhouden van de relatie die zij heeft met de betrokkenen bij het pensioenfonds. Het beleid van PMA is er op gericht de communicatie-uitingen aan te laten sluiten op de behoeften en belevingswereld van:

- actieve deelnemers
- gepensioneerden
- gewezen deelnemers
- werkgevers

Twee bestuursleden vormen samen met de manager pensioenen de communicatiecommissie. Ieder jaar wordt een Communicatieplan opgesteld, waarin de activiteiten voor het komende jaar worden beschreven. In het plan zijn de volgende communicatiedoelstellingen geformuleerd:

- Deelnemers moeten in de gelegenheid worden gesteld om een passende financiële (pensioen) planning te kunnen maken
- Het vergroten van de betrouwbaarheid van en sympathie voor PMA

Een randvoorwaarde is dat de pensioencommunicatie moet voldoen aan de wettelijke verplichtingen. Het periodiek monitoren en evalueren van onze communicatie moet er tenslotte toe leiden dat tijdig en gericht kan worden bijgestuurd.

Actieve deelnemers

Voor werknemers van 20 jaar en ouder is er de brochure 'Zekerheid voor later', waarin alle aspecten van de pensioenregeling worden behandeld. Ieder jaar ontvangt de deelnemer een uniform pensioenoverzicht met daarin de actuele arbeidsgegevens, het opgebouwde en te bereiken pensioen en informatie over de toeslagverlening. Op de website is een pensioenplanner aanwezig. Met deze planner kunnen deelnemers van PMA, nadat zij enkele persoonlijke gegevens hebben ingevuld, de verschillende te maken keuzes doorrekenen en zo inzicht krijgen in hun pensioensituatie.

Tegen de pensioengerechtigde leeftijd ontvangt de deelnemer een uitgebreide pensioenberekening met de keuzemogelijkheden en de brochure 'Kies het pensioen dat bij u past'.

PMA streeft naar het intensiveren van het persoonlijke contact met de actieve deelnemers en het continu verbeteren van de toegankelijkheid tot de pensioenmaterie. Daartoe worden ondermeer enkele malen per jaar spreekuren georganiseerd op wisselende locaties in Nederland. Ook wordt ieder jaar deelgenomen aan de beurs van Optima Farma, die speciaal is bedoeld voor apothekemedewerkers.

Gepensioneerden

In de maand januari ontvangen de deelnemers die een uitkering ontvangen een fiscale jaaropgave en een pensioenbrief. In de pensioenbrief komen de belangrijkste wijzigingen met betrekking tot de pensioenuitkering aan de orde, inclusief een nieuwe berekening van de netto uitkering.

Gewezen deelnemers

De voormalige apothekemedewerkers die nog pensioenaanspraken hebben bij PMA, voorheen vaak aangeduid als 'slapers', ontvangen ieder jaar een uniform pensioenoverzicht met daarop de actuele gegevens met betrekking tot de bereikte pensioenopbouw en informatie over de toeslagverlening.

Werkgevers

De werkgever wordt zo goed mogelijk op de hoogte gehouden van alle ontwikkelingen bij PMA. In ieder geval ontvangt de werkgever alle brochures en het blad *Apotheek & Pensioen*. Wat de administratie betreft speelt de werkgever een belangrijke rol. De werkgever, of diens administratiekantoor, is immers primair verantwoordelijk voor het doorgeven van mutaties in het werknemersbestand. PMA stelt alles in het werk om dit zo soepel mogelijk te laten verlopen.

Communicatie

Voor alle doelgroepen

Het blad *Apotheek & Pensioen* verschijnt in principe twee maal per jaar. Voor de inhoud is het uitgangspunt: 2/3e pensioengerelateerde onderwerpen en 1/3e human interest.

Op de website van PMA (www.pma-pensioenen.nl) worden de doelgroepen afzonderlijk aangesproken. Daarnaast dient de PMA-infolijn (070 - 311 01 55) als helpdesk.

Ontwikkelingen 2010

In 2010 is pensioen weer veel in het nieuws geweest. Helaas vaak ook in negatieve zin, zoals in augustus met betrekking tot de 14 pensioenfondsen die zouden moeten korten op de pensioenen. PMA heeft daar onder andere op ingespeeld door de deelnemers een brief te sturen waarin niet alleen duidelijk is gemaakt dat PMA niet één van de 14 fondsen is, maar waarin ook is uitgelegd hoe de situatie bij PMA is en welke risico's de deelnemers lopen. Andere activiteiten in 2010:

- *Klantenpanel*: In 2010 is een klantenpanel georganiseerd dat zich specifiek heeft gericht op het Uniform Pensioenoverzicht (UPO). Conclusie is dat het panel het UPO moeilijk te interpreteren vindt. De onderdelen overlijden en arbeidsongeschiktheid worden nauwelijks bekeken en het toeslagenlabel wordt niet begrepen.

Andere uitkomsten:

- Er is veel onverschilligheid ten aanzien van pensioen. Gedurende de sessie neemt de interesse duidelijk toe, evenals het bewustzijn. Dit versterkt de gedachte dat pensioen een onderwerp is dat moet worden 'gebracht', deelnemers komen het niet 'halen'.
- Deelnemers realiseren zich onvoldoende welke gebeurtenissen op welke manier het pensioen beïnvloeden. Dit pleit voor voortzetting van de reeds ingezette lijn van gebeurtenisgerichte communicatie. Ofwel, communicatie opstarten op het moment dat het specifieke onderwerp actueel is bij de deelnemer (waardoor de ontvankelijkheid voor de informatie groter is).
- Bouwen aan vertrouwen blijft belangrijk, zeker in tijden waarin dat vertrouwen door berichtgeving in de media wordt aangetast. Transparantie is daarbij cruciaal.
- De website wordt door deelnemers nauwelijks spontaan bezocht. Het is goed om via andere kanalen te verwijzen naar de site en om te onderzoeken in hoeverre PMA kan meeliften

Utrecht

- **Wie** Jan de Jong, bij Mediq verantwoordelijk voor het contracteren van zorgverzekeraars
- **Waar** Hoofdkantoor Mediq, Utrecht
- **Rol bij PMA** bestuurslid namens werkgevers, sinds eind 2010
- **Waarom** 'Pensioen is een belangrijke arbeidsvoorwaarde. En zelfs meer dan dat: Een goed pensioen is veelal een randvoorwaarde om toekomstdromen waar te kunnen maken. Om daar goed voor te zorgen is een grote verantwoordelijkheid. Een van onze kerntaken daarbij is dat we voortdurend een afweging moeten maken tussen rendement en risico, waarbij we de belangen van alle leeftijdsgroepen in het oog moeten houden. Daar zet ik me graag en met veel plezier voor in.'

met andere websites in de branche, bijvoorbeeld die van de ketens.

- *Magazine*: In het blad *Apotheek & Pensioen* komen zowel pensioeninhoudelijke onderwerpen aan de orde als onderwerpen met een wat luchtiger karakter (vaak wel gerelateerd aan de apotheekebranche of het onderwerp pensionering). Het blad komt standaard uit in de maanden maart en september en zo nodig verschijnt er een extra editie. In de uitgave van maart is onder andere aandacht besteed aan het toeslagenlabel en aan de Stichting Pensioen kijker. In de uitgave van september hebben we onder andere stil gestaan het Pensioenregister, de pensioensituatie van deelnemers geboren in 1950 of later en bij de financiële situatie van PMA.
- *Uniform Pensioenoverzicht (UPO)*: In 2010 is het UPO verzonden in mei. Dat is 3 maanden eerder dan in 2009.
- *Website*: Het wekelijkse bezoek aan de website is gestegen van gemiddeld 420 per week in 2009 tot gemiddeld 535 per week in 2010. Een stijging van meer dan 25%.
- *Spreekuren*: In 2010 zijn weer zes pensioensprekuren gehouden. Ditmaal konden klanten van PMA terecht in Utrecht, Eindhoven, Amsterdam, Bergen op Zoom, Zwolle en Rotterdam voor een persoonlijk gesprek met één van onze adviseurs. Per spreekuur maakten gemiddeld 31 klanten gebruik van deze mogelijkheid.
- *Beurs*: PMA was op zaterdag 18 september 2010 aanwezig op de Optima Farma Beurs in de Jaarbeurs in Utrecht.
- *Pensioenregister*: In oktober heeft de leverancier van onze pensioenadministratie de aansluiting van PMA gerealiseerd op het Pensioenregister.

4.1 Inleiding

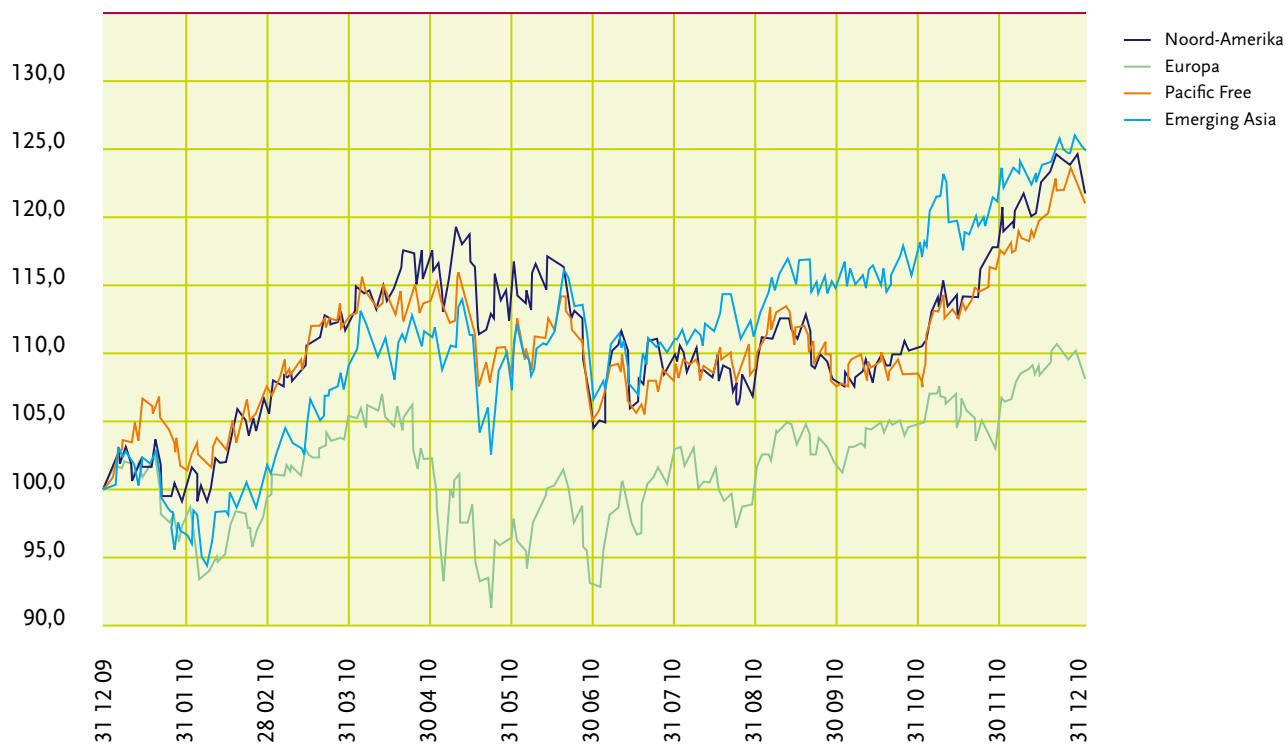
De verantwoordelijkheden van het fonds zijn vormgegeven in het premiebeleid, het beleid met betrekking tot toeslagverlening en het beleggingsbeleid. De keuzes die ten aanzien van dit beleid gemaakt zijn nemen onvermijdelijk risico's met zich mee. Daarnaast zijn er ook risico's die samenhangen met de uitvoering van het beleid. In de volgende paragrafen van dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de risico's.

4.2 Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico voor PMA betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten naar de in het FTK (Financieel Toetsingskader) vastgestelde normen.

De solvabiliteit wordt weergegeven door middel van de dekkingsgraad: de marktwaarde van het aanwezige vermogen uitgedrukt in de marktwaarde van de pensioenverplichtingen. Het solvabiliteitsrisico is in feite de combinatie van beleggings- en actuariële

AANDELENMARKTEN

Bron: Bloomberg – MSCI Barra

Risicobeheer

risico's. De dekingsgraad wordt beïnvloed door enerzijds de beleggingsuitkomsten, en anderzijds de ontwikkeling van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Gezien de beleggingsmix van PMA mag de ontwikkeling van de aandelenbeurzen als het meest cruciaal voor de beleggingsuitkomsten worden beschouwd. De grafiek op pagina 26 geeft de ontwikkeling van de belangrijkste aandelenbeurzen in 2010 weer.

De andere grote component die de hoogte van de dekingsgraad bepaalt is de rente. Een dalende rente leidt tot een hogere waarde van de obligatieportefeuille en tot een hogere waarde van de

pensioenverplichtingen. Omdat de pensioenverplichtingen een langere gemiddelde looptijd hebben dan de beleggingen, stijgt de waarde van de pensioenverplichtingen méér dan de waarde van de obligatieportefeuille. De dekingsgraad daalt daardoor. Omgekeerd zal de dekingsgraad om dezelfde reden stijgen bij een stijgende marktrente. Onderstaande grafiek laat de ontwikkeling van de 10 jaars rente zien over 2010.

De rente die gehanteerd wordt bij de bepaling van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen is de 'rentetermijnstructuur' zoals die maandelijks door DNB wordt gepubliceerd.

Bron: Bloomberg

		IN % Verandering rendement aandelen >						
		-50	-30	-15	0	15	30	50
Verandering rente IN %	< -2,0	71	78	83	88	93	99	106
	-1,0	81	89	95	94	108	114	122
	-0,5	87	96	103	110	117	124	133
	0,0	95	105	113	121	128	136	146
	0,5	105	117	125	134	143	151	163
	1,0	118	132	141	151	161	171	184
	1,5	131	146	155	165	175	185	198
	> 2,0	161	179	193	207	221	235	254

De tabel is gebaseerd op de situatie per 31 december 2010, gecorrigeerd voor enkele lopende transacties.

In bovenstaande tabel wordt getoond hoe de dekkingsgraad zich zal ontwikkelen bij bepaalde aandelenrendementen en hoe deze wordt beïnvloed door de renteontwikkeling, onder overigens gelijkblijvende omstandigheden.

Beleggingsrisico

Het Bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten, te weten het beleggingsbeleid, het premiebeleid en het beleid met betrekking tot toeslagverlening. De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige studies ten aanzien van de te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. De uitkomsten van deze studies vinden onder meer hun weerslag in de jaarlijks door het Bestuur vast te stellen Nota beleggingsbeleid als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De Nota beleggingsbeleid geeft richtlijnen aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Deze zijn onder meer gericht op het beheersen van de belangrijkste risico's van de beleggingen in samenhang met de verplichtingen.

Verplichtingen risico (actuariële risico)

De pensioenverplichtingen kunnen in de tijd worden weergegeven door middel van een schatting van de toekomstige uitgaande kasstromen.

Het verplichtingenrisico uit zich in:

- Resultaten met betrekking tot toeslagverlening, waarbij het gevoerde beleid afwijkt van de aannamen. Loon- en prijsstijgingen c.q. de franchise-ontwikkeling wijken af van de verwachting.
- Actuariële resultaten, indien de actuariële aannamen en veronderstellingen niet overeenstemmen met de werkelijkheid. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan het periodiek aanpassen van de levensverwachting van de deelnemers (het langlevensrisico).
- Premieresultaten, indien de premie niet gelijk is aan de marktwaarde van de kasstromen die voortvloeien uit de nieuwe pensioentoezeggingen. Dit betreft bijvoorbeeld verschillen tussen de 'kostprijs' en de daadwerkelijk ontvangen bijdrage voor nieuwe pensioentoezeggingen. Er wordt overigens gestreefd naar een zoveel mogelijk stabiel premieniveau.

In hoofdstuk 5 wordt nader ingegaan op het beleggingsbeleid van PMA, terwijl in hoofdstuk 6 aandacht besteed wordt aan de voorziening pensioenverplichtingen, het vermogen en de dekkingsgraad.

's-Gravenzande

- **Wie** Bart Smals, apotheker
- **Waar** Apotheek de Klipper, 's-Gravenzande
- **Rol bij PMA** bestuurslid, sinds drie jaar
- **Waarom** 'Ik vind mijn medewerkers het belangrijkste in de apotheek. Zonder personeel geen apotheek. We doen er hier veel aan om het hun naar de zin te maken. Pensioen is daarbij een heel belangrijke arbeidsvoorwaarde. Dat moet goed geregeld zijn. Of het leuk is om te doen? Pensioen is op dit moment hot. Razend interessant om bij betrokken te zijn dus.'
- **Het leukst in de apotheek** 'Achter de balie staan. Klanten helpen. Dat doe ik zoveel mogelijk en met veel plezier.'

4.3 Risico's financiële instrumenten

In overeenstemming met het beleggingsbeleid houdt het fonds posities aan in een breed scala van financiële instrumenten. Dit betreft zowel marktgenoteerde als niet-genoteerde beleggingen.

Als gevolg van de beleggingsactiviteiten wordt het fonds geconfronteerd met risico's gerelateerd aan de financiële instrumenten en de markt waarin het fonds actief is. De belangrijkste financiële risico's zijn: marktrisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico. Marktrisico kan het rendement positief en negatief beïnvloeden en omvat het koersrisico, valutarisico en het rentemismatchrisico.

De strategie van het fonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen in samenhang met het premie- en toeslagenbeleid. Het marktrisico wordt beheerst door tenminste maandelijks te toetsen of de beleggingsportefeuilles nog volledig in overeenstemming zijn met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall marktposities worden periodiek gerapporteerd aan en besproken met de beleggingscommissie.

Koersrisico

Koersrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde met waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat.

Het koersrisico is voor de lange termijn goed te beheersen door diversificatie over de beleggingscategorieën aandelen, vastrentende waarden, alternatives, (indirect) vastgoed en liquiditeiten. Vervolgens vindt binnen de beleggingscategorieën diversificatie plaats naar onder meer regio's en sectoren. Het koersrisico kan worden afgedekt door het gebruik van derivaten zoals opties en futures.

De beleggingsmix van PMA wordt beschreven in hoofdstuk 5.

Valutarisico

Op drie manieren kan er sprake zijn van valutarisico's. Het duidelijkst te bepalen is het valutarisico dat ontstaat omdat aangehouden beleggingen luiden in een andere valuta dan de euro. Valutarisico is echter ook aanwezig indien de onderliggende beleggingen van een in euro's rapporterend mandaat of institutioneel fonds gedeeltelijk luiden in een andere valuta dan de euro. Tenslotte is er sprake van indirect valutarisico omdat beleggingen kunnen worden beïnvloed door ontwikkelingen op de valutamarkten.

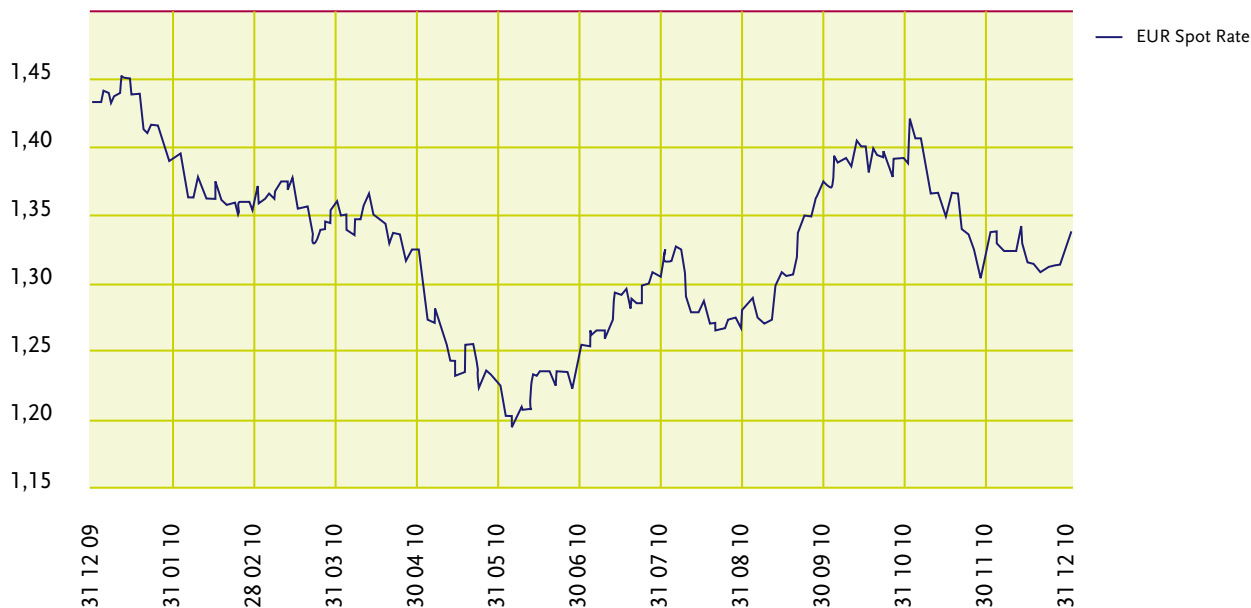
In 2010 is het US-dollar risico betrekking hebbend op beleggingen in Amerikaanse aandelen en de in US-dollar luidende alternatives steeds voor circa 75% afgedekt geweest. Gezien het geringe belang daarvan worden andere valuta niet door PMA afgedekt.

De grafiek op pagina 31 laat de ontwikkeling zien van de euro ten opzichte van de US-dollar in 2010. Per saldo is de US-dollar ten opzichte van de euro in 2010 sterker geworden, van € 0,70 naar € 0,75. Anders gezegd: in 2010 is de euro in verhouding tot de US-dollar verzwakt, van \$ 1,43 naar \$ 1,34. Omdat de US-dollar sterker is geworden heeft de afdekking van het dollarrisico in 2010 een verlies opgeleverd. Het totaal aan gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten op de US-dollar afdekkingen van PMA bedraagt ruim € 6 miljoen negatief.

Mismatchrisico

De pensioenaanspraken kunnen voor de bepaling van het mismatchrisico worden beschouwd als zijnde een door de deelnemers verstrekte obligatie waar het fonds in de loop der tijd (pensioen)betalingen op doet. Tot en met 2006 was het gebruikelijk in Nederland om deze pensioenaanspraken te verdisconteren tegen een vaste rente van 4%. Met ingang van 1 januari 2007 worden pensioenaanspraken – net als de beleggingen van het fonds – gewaardeerd op basis van marktwaarde, waarbij voor de berekening gebruik wordt gemaakt van de rentetermijn-

VALUTA € IN \$

Bron: Bloomberg

structuur, zoals gepubliceerd door DNB. De marktwaarde van de pensioenaanspraken reageert door de langere looptijd daarvan sterker op rente-ontwikkelingen dan de marktwaarde van de beleggingen. Het mismatchrisico (het risico als gevolg van verschillen tussen de looptijden van de verplichtingen en de beleggingen) zal door de waardering op marktwaarde via de dekkingsgraad meer dan voorheen zichtbaar worden.

In 2006 heeft PMA besloten om het rente-afdekkingspercentage (verlaging van het rente mismatch risico op basis van nominale verplichtingen) bij oplopende renteniveaus te verhogen.

In 2010 is de rente op Nederlandse staatsleningen met een looptijd van 30 jaar bepalend geweest voor de mate van afdekking. Per 31 december 2010 bedraagt deze: 3,5%. De mate van afdekking per dezelfde datum bedraagt ongeveer 15,6%. Overigens moet hierbij worden aangetekend dat de marktwaarde van de voorziening pensioenverplichtingen, zoals hierboven al wordt gemeld, wordt berekend met behulp van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Vanwege de eenvoud en de dagelijkse beschikbaarheid wordt bij PMA de 30 jarige staatsrente als benadering gebruikt. Ter vergelijking: het ongewogen gemiddelde van de door DNB gepubliceerde rentes binnen de RTS bedraagt ruim 3,2%.

optioneel optioneel

30-jaars NL staat	4%	4,5%	5%	5,5%	6%	6,5%	7%	7,5%
Mate van afdekking	20%	24%	29%	35%	42%	50%	60%	75%

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC) posities worden aangegaan, et cetera. Van de vastrentende portefeuille van PMA per ultimo 2010 had bijna 86% van de fondsen een rating van A, AA of (vooral) AAA. Ruim 6% had een lagere rating en iets minder dan 8% van de fondsen had geen rating.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlement risico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het fonds financiële verliezen lijdt. Het settlement risico wordt bij beursgenoteerde beleggingen vermeden doordat PMA effectentransacties aan gaat waarbij sprake is van 'levering tegen betaling/ontvangst'. Door een meer uniforme wijze van extern registreren kan ook bij de niet beursgenoteerde fondsen in toenemende mate 'levering tegen betaling/ontvangst' worden toegepast.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de korte termijn. Dit risico wordt beheerst door in het beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Het liquiditeitsrisico is verder beperkt: de som van de premies, directe opbrengsten en aflossingen van beleggingen is groter dan de som van de uitkeringen en uitvoeringskosten. Bovendien zijn er voldoende fondsen die direct verkocht kunnen worden.

Risico's met betrekking tot derivaten

Het gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten) door het bureau van PMA is toegestaan ter afdekking en beheersing van uit beleggingen voortvloeiende risico's. Echter het gebruik door het bureau van specifieke derivaten voor specifieke doeleinden kan plaatsvinden als dit zinvol is en de Beleggingscommissie expliciet toestemming geeft daarvoor. Het gebruik van financiële instrumenten (direct en/of afgeleid) mag er niet toe leiden dat de beleggingsportefeuille materieel gezien een samenstelling krijgt die ligt buiten de door het bestuur en/of de beleggingscommissie van het fonds vastgestelde bandbreedtes.

Het gebruik van valutatermijntransacties door het bureau van PMA is uitsluitend toegestaan ter afdekking van voor het fonds relevante valutaposities (defensieve toepassing). De bank waarmee het fonds deze posities is aangegaan had per 31 december 2010 een A (long term) / A-1 (short term) rating van Standard & Poors met een 'stable outlook'. Ook hier geldt dat het alleen zal worden gebruikt voor het verminderen van het renterisico van het pensioenfonds. In 2010 zijn in eigen beheer geen andere afgeleide financiële instrumenten gebruikt dan valutatermijntransacties. In een mandaat of beleggingsfonds kan een ruimer gebruik van derivaten worden toegestaan.

Muiden

- **Wie** Mark Hagenzieker
- **Waar** in zijn tuin in Muiden
- **CV** Loopbaan als apotheker, bij de groothandel en in bestuurlijke functies, o.a. bij de KNMP. Sinds vorig jaar met pensioen.
- **Rol bij PMA** bestuurslid, al 15 jaar
- **Waarom** 'Ik zie het als mijn taak ervoor te zorgen dat er voor de apothekemedewerkers een goed pensioen geregeld is. Ik ben werkgeversvertegenwoordiger, maar van belangentegenstellingen heb ik nooit wat gemerkt. Het is mijn overtuiging dat zodra de afgesproken premie is gestort het geld van de apothekemedewerkers is. Wij als bestuur moeten het geld beheren en de risico's beheersen. PMA is daar ook tijdens de crisis redelijk goed in geslaagd.'

4.4 Niet-financiële risico's

De belangrijkste niet-financiële risico's zijn: het operationeel risico, het juridisch risico en het systeemrisico. Operationeel risico is het risico vanwege de onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke.

Opzet en bestaan van beheersmaatregelen

Er is een interne rapportage met betrekking tot de opzet, het bestaan en de werking van beheersmaatregelen opgesteld met betrekking tot de pensioenbeheerprocessen van het Bureau van Stichting Pensioenfonds Medewerkers Apotheken naar de situatie van december 2010. Ernst & Young Accountants LLP heeft onderzoek verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder Standaard 3000 'Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle en beoordeling van historische financiële informatie', aangevuld met de inrichtingsvereisten van Statement on Auditing Standard No. 70 (type 2) van het American Institute of Certified Public Accountants en overige werkzaamheden die Ernst & Young Accountants LLP in de gegeven omstandigheden nodig achtte. Deze rapportage is opgesteld vooruitlopend op de splitsing van het fonds in het pensioenfonds en het verzelfstandigde uitvoeringsorgaan. De rapportage zal in 2011 vanuit het uitvoeringsorgaan aangepast worden aan de situatie na splitsing.

Compliance

Voor de Stichting Pensioenfonds Medewerkers Apotheken geldt een Gedragscode waarin een aantal algemene bepalingen zijn opgenomen met betrekking tot gedragsregels voor bestuursleden, directeur, medewerkers en andere verbonden personen van het pensioenfonds en een aantal specifieke bepalingen met betrekking tot privé-transacties. De Stichting Pensioenfonds Medewerkers Apotheken verder te noemen, de Stichting, heeft hiermee aan de wettelijke verplichting voldaan om een gedragscode op te stellen conform artikel 24 van het Besluit markt-

misbruik Wft. Voorts voldoet de Stichting hiermee aan de in artikel 5:68 van de Wet op het financieel toezicht verplicht gestelde regels met betrekking tot een integere bedrijfsvoering ten aanzien van het optreden op markten in financiële instrumenten (het voorheen zogeheten 'effectentypische gedrags-toezicht'). Ook beoogt de Stichting met de Gedragscode te voldoen aan de vanaf 1 januari 2007 in werking getreden Pensioenwet en het daarbij behorende Financieel toetsingskader.

PMA beschikt over een Compliance Program waarin de administratieve organisatie met betrekking tot de naleving van de Gedragscode en de invulling van de functie van compliance officer worden behandeld. Op grond van de Gedragscode en het Compliance Program is het Nederlandse Compliance Instituut (NCI) als de externe compliance officer aangewezen. Vanuit die functie is het NCI verantwoordelijk voor de uitoefening van het algemene toezicht op de naleving van de Gedragscode als geheel en de naleving van de regels over privé-transacties in het bijzonder.

Het NCI heeft op 25 maart 2011 gerapporteerd over haar bevindingen met betrekking tot boekjaar 2010. De bevindingen luiden als volgt:

- De verbonden personen hebben de Verklaring van naleving inzake de Gedragscode ondertekend. Daarnaast hebben de insiders de Verklaring van naleving inzake de Gedragscode ondertekend.
- Door één insider zijn er uitnodigingen aanvaard. Deze zijn gemeld, goedgekeurd en geregistreerd.
- Er zijn geen pogingen tot oneigenlijke beïnvloeding door (aspirant) relaties gemeld.
- De bestuursleden hebben nevenfuncties evenals de directeur. Deze nevenfuncties zijn geregistreerd. Het betreffen nevenwerkzaamheden die niet de schijn hebben of kunnen opwekken van een conflicterend belang met de functie bij PMA.
- Er zijn geen aanmerkelijke financiële belangen gemeld in een bedrijf of instelling voorkomend op de lijst van bedrijven en instellingen waarmee PMA zaken doet of voornemens is te gaan doen.
- Er is geen goedkeuring gevraagd voor het gebruik van zakelijke relaties van PMA voor privé-werkzaamheden.
- Volgens de opgave van de directeur werden de ontvangen relatiegeschenken gemeld en onder de verbonden personen verdeeld via verloting.

Deze waren bescheiden van aard.

- Geen van de verbonden personen heeft op grond van de Gedragscode een (potentieel) belangenconflict gemeld.
- Er zijn geen sancties opgelegd in verband met het niet naleven van de gedragscode.
- De kring van insiders bestaat uit de directeur, de manager financiën en beleggingen, de supervising investment manager en de senior investment manager. Het NCI heeft vastgesteld dat de aanwijzing van de insiders juist, tijdig en volledig heeft plaatsgevonden.
- De insiders is schriftelijk verzocht aan het NCI opgave te doen van de door hen verrichte privé-transacties in de periode 1 januari 2010 tot en met 31 december 2010. Alle insiders hebben aan dit verzoek voldaan. Alle ingezonden privé-transacties zijn door het NCI gecontroleerd. Naar het oordeel van het NCI zijn alle privé-transacties in overeenstemming met de Gedragscode verricht.

Voor een verdere beschrijving van de wijze waarop PMA is georganiseerd, mede vanuit het oogmerk om niet-financiële risico's te beperken, verwijzen we naar de 'Beschrijving Pension Fund Governance'.

Systemrisico

Systemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar. De kredietcrisis die zich in 2008 heeft voorgedaan, en nog steeds niet ten einde is, kan beschouwd worden als een systemrisico.

Juridisch risico en overige risico's

Bij het juridisch risico kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het risico dat PMA onbedoeld zich niet zou houden aan bepaalde wet- en regelgeving, wat op enig moment zou kunnen leiden tot boetes en/of claims. Ook kunnen partijen waarmee PMA zaken doet juridische zaken bewust of onbewust slecht regelen, waardoor voor PMA schade zou kunnen ontstaan. Om deze risico's beter te kunnen beheersen heeft PMA een juridisch medewerker in dienst. Voor specifieke juridische adviezen kunnen externen worden ingehuurd.

5.1 Beleggingsbeleid

Nota beleggingsbeleid

Het bestuur stelt telkens in december de nota beleggingsbeleid en de streefgewichten van de diverse beleggingscategorieën (de zogenaamde normportefeuille) voor het volgende jaar vast.

Voor elke categorie beleggingen worden benchmarks vastgesteld, waarmee de behaalde rendementen op de beleggingen worden vergeleken. Deze benchmarks worden ook gehanteerd voor de bepaling van de z-score, de toets die via de Vrijstellingsregeling in gevolge de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds is ingesteld voor het meten van relatieve rendementen, en ten behoeve van de vaststelling of aan de eisen voor de verplichtstelling is voldaan.

Het Bestuur stelt aan de hand van de nota beleggingsbeleid de strategische invulling voor het volgende jaar vast en de ruimte voor de tactische allocatie. Deze nota wordt door het bureau van PMA voorbereid en door de Beleggingscommissie vastgesteld. Hierin zijn ook strategische bandbreedtes opgenomen.

De directie bepaalt gedurende het jaar, gelet op de ontwikkelingen op de financiële markten en de marktverwachtingen, de tactische invulling van de categorieën binnen de aangegeven bandbreedtes. De Beleggingscommissie besluit bij eventuele overschrijdingen van de bandbreedtes of naar de grenzen van deze bandbreedtes wordt teruggekeerd door verkopen respectievelijk aankopen. Het bestuur heeft de Beleggingscommissie gemachtigd om het US-dollar risico voor aandelen naar eigen inzicht gedurende het jaar (deels) af te dekken.

De tabel op pagina 37 laat zien hoe de normportefeuille luidde per ultimo 2010 en ultimo 2009.

Door afrondingsverschillen kunnen subtotalen licht afwijken van de som der individuele regels.

Strategische allocatie en risico-profiel beleggingen in samenhang met de verplichtingen

Voor de strategische portefeuilleverdeling op lange termijn zijn geen streefpercentages vastgesteld, omdat onder meer naar aanleiding van studies op het terrein van het Financieel Toetsingskader (FTK) is overgegaan naar een dynamische asset allocatie.

Elke drie jaar wordt een zogenaamde ALM-studie verricht, waarbij de verplichtingen en beleggingen in samenhang worden bekeken. Via een geïntegreerde benadering worden de belangrijkste elementen van de financiering van het pensioenfonds op elkaar afgestemd. Deze elementen zijn: premiebeleid, toeslagenbeleid en beleggingsbeleid. In 2009 heeft er voor het laatst een ALM-studie plaatsgevonden.

De dekkingsgraad van PMA (dit is het vermogen van het fonds uitgedrukt in een percentage van de pensioenverplichtingen) wordt in sterke mate bepaald door de ontwikkeling van nominale marktrentes. Sinds 2007 vindt de volledige waardering van de pensioenverplichtingen van PMA, in het kader van het FTK, immers plaats op marktwaarde. Deze waardering op marktwaarde maakt de rentegevoeligheid van een pensioenfonds expliciet zichtbaar. Aangezien de looptijd van de verplichtingen langer is dan die van de vastrentende waarden, reageren de verplichtingen veel sterker op wijzigingen van de marktrente dan de beleggingen. Indien de marktrente daalt en hiermee de omvang van de verplichtingen toeneemt en het rendement van de beleggingen niet in dezelfde mate meegroeit, daalt de dekkingsgraad. De dekkingsgraad is dus door het FTK meer gaan fluctueren, omdat de verplichtingen meer bewegen als gevolg van de verandering in

Beleggingen

NORMPORTEFEUILLE IN %

Categorie	Normgewicht ultimo		Categorie	Normgewicht ultimo	
	2010	2009		2010	2009
<i>Aandelen:</i>			<i>Vastrentend:</i>		
MSCI Europe	7,9	8,2	Citigroup EuroBIG (All)	22,7	27,5
MSCI EMU	3,0	3,4	Effas German Tracker 10+	10,0	9,8
Dow Jones Stoxx Sust	2,2	0,0	BarCap World Govt ILB hdg	3,1	0,0
Dow Jones Euro Stoxx Sust	0,0	2,3	1M Libor -0,25%	0,6	0,6
HSBC Smaller Europe adj.	2,1	1,7	1M Euribor -0,25%	0,5	0,7
Subtotaal aandelen Europa	15,2	15,5	Totaal vastrentend	36,8	38,6
<i>Aandelen:</i>			<i>Vastgoedfondsen:</i>		
MSCI USA	5,7	3,7	Citigroup EGBI 1-3 jr + 1%	10,7	14,6
MSCI North America	0,0	1,6	GPR 250 Europe adjusted	3,4	3,3
Dow Jones North Am. Sust.	3,2	0,0	BNP Paribas Clean Energy	0,2	0,0
Russell 2000	1,1	0,5	Totaal vastgoedfondsen	14,4	17,9
Subtotaal aandelen USA	10,0	5,9	<i>Alternatives:</i>		
MSCI Pacific Free	3,5	3,3	S&P GS Commodity Index	1,9	1,6
MSCI Emerging Asia adj.	4,8	5,3	S&P GS Light Energy Index	1,2	1,0
MSCI Em. Markets Global	2,6	2,2	1M Euribor -0,25	0,9	0,9
MSCI BRIC adjusted	1,2	1,0	MSCI World	0,0	0,6
MSCI Frontier Markets	0,9	0,0	Totaal alternatives	3,9	4,1
Sub. aand. EM, Pacific, BRIC	13,1	11,8	<i>Liquiditeiten:</i>		
MSCI World	4,6	4,2	1M Euribor -0,25%	1,8	2,2
Subtotaal aandelen wereld	4,6	4,2	Invloed ongerealiseerd		
Totaal aandelen	42,9	37,4	Resultaat US Dollar hedge	0,2	-0,2

marktrente. PMA heeft daarom reeds in 2006 besloten om het renterisico gedeeltelijk af te dekken. De mate van afdekking wordt verhoogd naarmate de rente op de kapitaalmarkt verder stijgt.

Het niveau van de dekkingsgraad is in de tweede helft van 2008 als gevolg van de toen optredende daling van de rente en van de aandelenkoersen onder de 100% vermeerderd met het toenmalige vereiste eigen vermogen van 28,5% gekomen. Om die reden is eind maart 2009 een zogenaamd 'lange

Sassenheim

- **Wie** Els van der Graaf, apothekersassistente
- **Waar** De Mensen Apotheek, Sassenheim
- **Rol bij PMA** lid van de deelnemersraad
- **Waarom** 'Omdat ik het belangrijk vind dat het pensioen voor de huidige en toekomstige generaties goed geregeld blijft. Met name vrouwen moeten zich nog bewuster worden van het belang van hun pensioen. Dat geldt zeker voor de jongeren. Daar probeer ik een bijdrage aan te leveren.'
- **Belangrijk in 2010** 'Dat PMA zich ondanks de crisis weer goed staande heeft weten te houden.'
- **Het leukste in de apotheek** 'Bijdragen aan een goede zorgverlening voor mensen, vanuit mijn eigen expertise. Dat is nuttig en goed werk.'

termijn herstelplan' ingediend bij DNB. Dit herstelplan is door DNB goedgekeurd. Het herstelplan voorziet in een gestaag herstel van de dekkingsgraad in een periode van 15 jaar, gerekend vanaf 1 januari 2009, gebaseerd op bepaalde veronderstellingen. Per 31 december 2010 zou de dekkingsgraad van PMA volgens het herstelplan 118,1% moeten zijn. De werkelijke dekkingsgraad per die datum is 121,1%. PMA heeft nog wel een reservetekort, want genoemde aanwezige ligt nog onder de vereiste dekkingsgraad, die per 31 december 2010 op 130,4% ligt. Bij de vaststelling van de dekkingsgraad is al rekening gehouden met de gestegen levensverwachting van Nederlanders. Op grond daarvan moet worden aangenomen dat ook de deelnemers van ons fonds gemiddeld langer zullen leven, waardoor er een hogere financiële buffer nodig is om aan alle toekomstige pensioenverplichtingen te kunnen voldoen. Eveneens is al rekening gehouden met de toeslagverlening van 0,75% per 1 januari 2011.

Naast het voldoen aan de in het FTK gestelde eisen en het beheersbaar houden van de beleggingsrisico's streeft PMA ernaar om, met inachtneming van criteria die aan maatschappelijk verantwoord beleggen worden gesteld, een zo hoog mogelijk financieel rendement te behalen, zodanig dat de kans groot is dat de toeslagambitie kan worden gerealiseerd (de toeslagverlening uit de opbrengsten gefinancierd kan worden). PMA streeft naar een gezonde financiële positie en tracht zo goed mogelijk in te spelen op mogelijkheden om de rendementen te verbeteren en de risico's binnen aanvaardbare grenzen te houden. Diversificatie is daarbij belangrijk.

Naast spreiding over verschillende beleggingscategorieën vindt spreiding over verschillende managers plaats. De intentie is het grootste deel van de portefeuille te beleggen met een laag relatief risico, dat wil zeggen dat de uitslagen ten opzichte van de eigen benchmarks (normportefeuille) niet al te groot kunnen zijn.

Maatschappelijk verantwoord rendement

Onderdeel van de beleggingsdoelstelling is het behalen van een zo hoog mogelijk financieel rendement met inachtneming van criteria die aan maatschappelijk verantwoord beleggen worden gesteld. 'Maatschappelijk verantwoord' wordt in de markt ook regelmatig aangeduid met 'duurzaam'. Internationaal worden onder meer de termen 'Environmental, Social & Corporate Governance (ESG)' en 'Social Responsible Investment (SRI)' gehanteerd. SRI combineert de financiële doelstellingen van de belegger met de zorg voor sociale, milieu en ethische aspecten. SRI neemt zowel de financiële aspecten in beschouwing als de invloed van de belegging op de maatschappij.

Er zijn verschillende manieren om het SRI-beleid vorm te geven zoals negatieve screening, waarbij bedrijven die in bepaalde bedrijfstakken actief zijn worden uitgesloten, en de 'best-in-class' benadering, waarbij binnen elke bedrijfstak wordt gekeken welke bedrijven op SRI-criteria het beste scoren. Ook is het mogelijk om het principe van 'insluiting' (in dit kader: het tegenovergestelde van uitsluiting) te volgen waarbij er wordt belegd in bedrijven die bijdragen aan duurzame ontwikkelingen zoals alternatieve energie of duurzame technologieën. Via een 'engagement' benadering gaat de belegger de dialoog aan met bedrijven waarin wordt geïnvesteerd om deze te stimuleren de duurzaamheid van de bedrijfsvoering te verbeteren.

In 2010 heeft PMA het invullen van het duurzame beleggingsbeleid voortgezet. Circa 28 procent van de aandelenportefeuille bestaat uit beleggingen die aan SRI-criteria voldoen. Ongeveer 13 procent van het totaal belegd vermogen geïnvesteerd in duurzame 'themafondsen'.

5.2 Beleggingsportefeuille

Eind 2010 was de omvang van het belegde vermogen € 1.203 miljoen, inclusief nog af te wikkelen effectentransacties. Eind 2009 bedroeg dit € 1.062 miljoen, zodat het belegd vermogen in 2010 ten opzichte van eind 2009 per saldo met € 141 miljoen is toegenomen.

De totale beleggingsopbrengsten bedroegen in 2010 afgerond € 110 miljoen, versus € 143 miljoen in 2009. De zogenaamde 'indirecte' beleggingsopbrengsten, bestaande uit de gerealiseerde koersresultaten wegens verkopen in 2010 en de ongerealiseerde resultaten wegens herwaardering op marktwaarden

over 2010 waren per saldo € 91 miljoen positief (2009: € 126 miljoen positief). De directe beleggingsopbrengsten bedroegen € 20 miljoen, een toename van € 2 miljoen ten opzichte van 2009. In beide jaren bedroeg het totaal van de externe en de doorbereken- de interne beleggingskosten afgerond € 1 miljoen. De beleggingen luiden hoofdzakelijk in euro's. Een deel van de portefeuille (per 31 december 2010: 17%) heeft betrekking op in US-dollars luidende commodities en beleggingen in Amerikaanse aandelen en heeft een US-dollar risico. Gedurende geheel 2010 is het US-dollar risico op die aandelen en commodities voor circa driekwart afgedekt geweest, voor zover het betreffende US-dollar belang niet al door de externe beheerders naar de euro is afgedekt.

ONTWIKKELING VAN DE BELEGGINGSPORTEFEUILLE IN %

Ultimo	2010	2009	2008	2007	2006
Vastrentend ¹⁾	39	39	43	30	28
Zakelijk					
– Aandelen ²⁾	33	40	34	50	50
<i>waarvan:</i>					
<i>Europa</i>	48	40	45	55	57
<i>Amerika</i>	31	19	17	21	22
<i>Pacifc</i>	0	8	9	8	9
<i>Opkomende landen</i>	11	22	17	16	12
<i>Wereldwijd</i>	10	11	12		
– Vastgoedfondsen	13	14	18	17	19
<i>waarvan:</i>					
<i>Niet beursgenoteerd</i>	82	78	85	73	62
<i>Beursgenoteerd</i>	18	22	15	27	38
Subtotaal zakelijk	46	54	52	67	69
Alternatives ³⁾	3	3	2		
Liquiditeiten ^{2) 4)}	12	4	3	3	3
Totaal	100	100	100	100	100

¹⁾ Hoofdzakelijk Europa. In deze opstelling is uitgegaan van de waarde van de vastrentende beleggingen inclusief opgelopen rente. In de jaarrekening wordt de opgelopen rente niet onder 'beleggingen' verantwoord maar onder 'lopende intrest'.

²⁾ De feitelijke opbouw per ultimo 2010 wordt vertekend doordat rond de jaarwisseling 2010/2011 een herinrichting heeft plaatsgevonden van de Azië/Pacific-regio binnen de aandelenportefeuille. In de laatste week van december 2010 zijn in verband hiermee beleggingen verkocht. Het in de kolom 2010 onder 'liquiditeiten' vermelde percentage is inclusief de vorderingen uit hoofde van de lopende beleggingstransacties. Indien het 'time lag' van deze transacties wordt geneutraliseerd zou de werkelijke gewing van de aandelen eind 2010 42% zijn geweest en van de liquiditeiten 3%.

³⁾ In 2007 en oudere jaren: geen alternatives in portefeuille. Met ingang van 2010 is private equity verschoven van de alternatives naar de aandelen.

⁴⁾ In 2007: inclusief liquiditeitenfondsen. In andere jaren waren geen liquiditeitenfondsen in portefeuille.

Ontwikkeling van de beleggingsportefeuille

In de tabel op pagina 40 ziet u hoe in de afgelopen 5 jaar de opbouw van de portefeuille per balansdatum zich heeft ontwikkeld.

5.3 Rendement

Het rendement bestaat uit directe beleggingsopbrengsten plus indirecte beleggingsresultaten (resultaten bij aan- en verkopen plus vermogenswinsten of -verliezen).

Op basis van waardering op marktwaarde kwam het rendement van PMA over 2010 uit op 9,9%. In 2009 bedroeg het rendement 16,0%. Het portefeuillerendement over 2010 was iets lager dan de benchmarkontwikkeling van 10,4%.

Zonder de afdekking van het US-dollar risico zou het totale rendement over 2010 0,6% hoger zijn geweest.

In de nu volgende twee tabellen laten we achtereenvolgens zien wat de rendementen per beleggingscategorie geweest zijn in de kwartalen van 2010, en hoe de ontwikkeling is geweest van de cumulatieve rendementen per de kwartaaleinden.

RENDEMENTEN 2010 PER KWARTAAL IN %

	2010 K1	2010 K2	2010 K3	2010 K4
Vastrentende waarden	3,2	2,9	3,2	-3,5
Aandelen	7,7	-2,9	4,2	10,1
Vastgoed	0,0	-1,9	2,8	0,8
Alternatives	3,6	-3,1	1,7	8,4
Liquiditeiten	0,1	0,1	0,1	0,4
Totaal-generaal	3,9	-1,2	4,3	2,8

RENDEMENTEN 2010 PER KWARTAAL CUMULATIEF IN %

	2010 K1	2010 K2	2010 K3	2010 K4
Vastrentende waarden	3,2	6,2	9,6	5,7
Aandelen	7,7	4,6	8,5	19,5
Vastgoed	0,0	-1,8	0,9	1,7
Alternatives	3,6	0,4	2,1	10,7
Liquiditeiten	0,1	0,1	0,2	0,6
Totaal-generaal	3,9	2,7	6,9	9,9

Vervolgens tonen we de rendementen per beleggingscategorie over 2010 en 2009 ten opzichte van de benchmarks.

Verderop in deze paragraaf wordt per beleggingscategorie een toelichting gegeven op de gerealiseerde rendementen.

Tenslotte treft u een tabel aan met de beleggingsrendementen over de afgelopen 10 jaar.

Vastrentende waarden

De vastrentende portefeuille wordt gedeeltelijk intern beheerd en gedeeltelijk extern. Het grootste deel van het intern beheerde deel van de vastrentende portefeuille wordt aangehouden ter afdekking van het rentemismatchrisico tussen de langlopende verplichtingen en de korterlopende beleggingen.

De vastrentende waarden behaalden een rendement van plus 5,7%, bij een benchmarkontwikkeling van 5,2%. De outperformance deed zich bij bijna alle vastrentende fondsen van PMA voor.

Per 31 december 2010 kende PMA de volgende vastrentende beleggingen:

Europa fondsen, met name bestaand uit staatsleningen en credits:

- BlackRock Euro Core Bond Fund
- Pimco Euro Bond Fund

Inflation Linked Bond fondsen:

- BlackRock - Global Inflation Linked Bond Euro Hedged Fund
- Pimco Global Real Return Fund

Microkredietfondsen:

- Finethic Microfinance Fund
- ResponsAbility Global Microfinance Fund B
- SNS Microfinance Fund II
- Triodos Microfinance Fund

RENDEMENT VAN DE BELEGGINGSPORTEFEUILLE TEN OPZICHTE VAN DE BENCHMARK IN %

	2010		2009	
	Portefeuille	Benchmark	Portefeuille	Benchmark
Vastrentende waarden	5,7	5,2	6,9	4,0
Aandelen	19,5	19,2	37,1	36,7
Vastgoed	1,7	4,9	1,2	10,9
Alternatives	10,7	15,0	11,8	9,5
Liquiditeiten	0,6	0,3	0,6	0,6
Totaal-generaal	9,9	10,4	16,0	16,2

RENDEMENTEN PMA, LANGERE TERMIJN IN %

	laatste jaar	laatste 3 jaar	laatste 5 jaar	laatste 10 jaar
Vastrentende waarden	5,7	7,2	4,5	5,4
Aandelen	19,5	2,6	5,6	2,5
Vastgoed	1,7	-4,6	1,5	7,2
Alternatives ¹⁾	10,7			
Liquiditeiten	0,6	1,7	2,5	2,7
Totaal	9,9	0,4	3,3	3,6

¹⁾ in 2007 en oudere jaren: geen alternatives in portefeuille

Intern beheerde posities:

- Dertien staatsleningen met een gemiddelde duration van 13,7; deze worden aangehouden ten behoeve van het gedeeltelijk afdekken van het rentemismatchrisico
- 6,086% ING Registered Promissory Note 2013
- 5,5% Deutsche Bank Ftd Note 2018
- Vordering op Central Europe Group

Aandelen

Het rendement op aandelen was met 19,5% opnieuw boven verwachting. Het behaalde rendement was ook hoger dan de benchmarkontwikkeling, die over 2010 19,2% bedroeg. Vooral de aandelen van de opkomende markten deden het in 2010 erg goed.

In de aandelenportefeuille waren per eind december 2010 de volgende fondsen aanwezig:

Mature markets Europa:

- BlackRock Europe Alpha Tilts Fund
- Danske Euro Small Cap Fund
- Kempen SeNSE Fund
- SSgA Europe Index Plus Strategy
- SSgA Europe Index Plus Edge Strategy
- Theodoor Gilissen EMU Equity Index Fund
- Theodoor Gilissen Sustainable Euro Index Fund

Mature markets Verenigde Staten:

- Standard & Poor 500 Dep. Rec.
- Hector Eagle US Small Cap Fund
- Theodoor Gilissen Sustainable North America Index Fund
- T. Rowe Price Blue Chip Growth / Equity Income North America Strategy

Mature markets overig:

- Delta Lloyd Climate & Water Fund (wereld)
- Insinger de Beaufort Duurzaam aandelen mandaat (wereld)
- Partners Group Private Equity Secondary Fund (wereld – private equity)

Emerging markets:

- Dimensional Emerging Markets Value Fund Class B
- Morgan Stanley Galaxy Frontier Emerging Markets Fund

Vastgoed

De vastgoedbeleggingen van PMA behaalden in 2010 een rendement van 1,7%. De ontwikkeling van de benchmark was 4,9%, zodat in 2010 sprake was van een flinke underperformance op vastgoed.

Deze underperformance is geheel te wijten aan een beursgenoteerd vastgoedfonds, dat circa 18% van de vastgoedportefeuille uitmaakt. Het rendement daarvan was niet alleen in absolute zin zeer teleurstellend maar ook nog eens buitengewoon fors onder de benchmark: de Europese GPR (Global Property Research).

De beleggingen in vastgoedparticipaties, die ultimo 2010 circa 80% uitmaken van de vastgoedportefeuille van PMA, hebben doorgaans licht positief geredend. Deze fondsen hebben in het algemeen een vooraf vastgestelde looptijd. Bij de aanvang van de looptijd van deze vastgoedfondsen was er nog geen benchmark beschikbaar die de ontwikkeling van deze fondsen adequaat zou volgen. Vanuit de gedachte dat vastgoedbeleggingen in zekere mate een afdekking vormen van het inflatierisico is indertijd als benchmark gekozen: de Citigroup EURO GBI 1 tot 3 jaar, verhoogd met een opslag van 1%. Inmiddels zijn er wel alternatieve benchmarks voorhanden, maar deze hebben weer andere nadelen zodat, mede ter wille van de consistentie, besloten is de indertijd gekozen benchmark te handhaven. De ontwikkeling van deze benchmark was in 2010 eveneens licht positief.

De laatste 2% van de portefeuille wordt gevormd door een infrastructuurfonds.

Via de volgende posities was PMA op 31 december 2010 in vastgoed belegd:

Niet beursgenoteerde participaties:

- Aberdeen European Balanced Property Fund Sicav
- Eurindustrial NV
- ING Dutch Office Fund I BV
- ING Dutch Office Fund II BV
- ING Dutch Residential Fund I BV
- ING Dutch Retail Fund I BV
- ING Dutch Retail Fund II BV
- ING Logistics Property Fund Europe CV
- ING Real Estate Nordic Property Fund

Beursgenoteerde participatie:

- Kempen Best Selection European Property Fund

Infrastructuurfonds:

- BNP Paribas Clean Energy Fund

Alternatives

Het leeuwendeel van de alternatives van PMA bestaat uit commodities. Daarnaast participeert PMA in een hedgefonds dat posities inneemt in valutaparen. Tenslotte heeft PMA zich geëngageerd aan een private equity secondaries fonds, dat in 2009 nog onder de alternatives werd verantwoord. In 2010 hebben we dit fonds echter verwerkt onder de aandelenbeleggingen.

Over deze alternatives werd in 2010 een totaalrendement van 10,7% behaald. De ontwikkeling van de benchmark over dezelfde periode was 15,0%.

De volgende fondsen waren ultimo 2010 in portefeuille:

- BlackRock Commodities Fund
- Henderson Global Currency Fund I
- Robeco Commodities Fund

Liquiditeiten

Het rendement op liquiditeiten is in 2010 uitgekomen op 0,6%. Dat is boven het benchmarkrendement van 0,3%. Net als in 2009 is de korte rente in 2010 zeer laag geweest.

5.4 Vrijstelling Wet BPF en de Z-score

In de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds is een vrijstellingsregeling opgenomen, welke aan werkgevers een aantal gronden geeft voor vrijstelling van de verplichte deelname aan het bedrijfstakpensioenfonds. Een daarvan is het beleggingsresultaat in vergelijking tot de eigen doelstellingen, de eigen benchmarks, ook wel normportefeuille genoemd. Daartoe dienen de pensioenfondsen sedert medio 1998 ieder jaar een score te berekenen, de zogenaamde z-score. Als het gemiddelde van de z-score over de laatste 5 jaren niet kleiner is dan min 1,28 is er uit het oogpunt van de behaalde beleggingsresultaten geen grond voor vrijstelling volgens de wet. Ter wille van de presentatie wordt er tegenwoordig 1,28 bij de uitkomsten van deze performancetoets opgeteld.

BELEGGINGSPORTEFEUILLE

Categorie	Ultimo 2010		Ultimo 2009	
	Feitelijke opbouw	Normgewicht	Feitelijke opbouw	Normgewicht
Vastrentend	39	37	39	39
Aandelen	33	43	40	37
Vastgoedfondsen	13	14	14	18
Alternatives	3	4	3	4
Liquiditeiten	12	2	4	2

In deze opstelling is uitgegaan van de waarde van de vastrentende beleggingen inclusief opgelopen rente. In de jaarrekening wordt de opgelopen rente niet onder 'beleggingen' verantwoord maar onder 'lopende intrest'.

De feitelijke opbouw per ultimo 2010 wordt vertekend doordat rond de jaarwisseling 2010/2011 een herinrichting heeft plaatsgevonden van de Azië/Pacific-regio binnen de aandelenportefeuille. In de laatste week van december 2010 zijn in verband hiermee beleggingen verkocht. In de eerste week van januari 2011 zijn de vervangende fondsen aangekocht. Het in de kolom 2010 onder 'liquiditeiten' vermelde percentage is inclusief de vorderingen uit hoofde van de lopende beleggingstransacties. Indien het 'time lag' van deze transacties wordt geneutraliseerd zou de werkelijke weging van de aandelen eind 2010 42% zijn geweest en van de liquiditeiten 3%.

Ten einde het z-score risico zo klein mogelijk te houden kiezen we altijd voor het aanhouden van een beleggingsportefeuille die dicht bij de normportefeuille ligt, hetgeen blijkt uit de tabel op pagina 44.

De uitkomst van de toets over de periode 2006 tot en met 2010 bedraagt voor PMA minus 0,75. Na de eerdergenoemde presentatiecorrectie wordt dit plus 0,53. De performancetoets is dus gehaald.

Onderstaand treft u een grafiek aan met daarin opgenomen de z-score in het betreffende jaar, de cumulatieve z-score en de performancetoets (laatstgenoemde inclusief presentatiecorrectie).

6.1 Resultaten

Het saldo van baten en lasten in 2010 is € 24,8 miljoen negatief. In boekjaar 2009 bedroeg dit € 149,2 miljoen positief.

In onderstaand overzicht treft u hiervan een specificatie aan.

De belangrijkste resultaatbronnen die in vergelijking met 2009 naar voren komen zijn:

- Premies: Het resultaat op premies is sterk afhankelijk van de rentetermijnstructuur (RTS) primo boekjaar. Door de gestegen RTS eind 2009 is het resultaat op premies toegenomen.
- De feitelijke rekenrente (RTS) is aan het eind van 2010 lager dan de verwachte RTS eind 2010 zoals deze uit de RTS eind 2009 kan worden geconstrueerd, de zogenaamde forward curve. Dit leidt tot een stijging van de VPV en daarom een verlies in tegenstelling tot boekjaar 2009.
- Het resultaat op toeslagen is minder negatief in 2010 dan in 2009 wat met name wordt verklaard door een lagere toeslagverlening in 2010.
- Onder de post 'mutaties/diversen' is in boekjaar 2009 een winst gepresenteerd als gevolg van de collectieve inkomende waardeoverdracht van de

deelnemers van KNMP. Naast de overdrachtswaarden is namelijk ook een solvabiliteitstoeslag ontvangen.

- Onder de post 'bijzondere oorzaken' is in boekjaar 2009 een verlies gepresenteerd als gevolg van de invoering van de voorziening aanpassing nieuwe overlevingstafels. In boekjaar 2010 zijn de feitelijke sterftegrondslagen vastgesteld en is de VPV gebaseerd op deze grondslagen. De VPV nam nog eens toe met 33.351 als gevolg van deze omrekening.

Het resultaat 2010 wordt onttrokken aan de overige reserves.

De resultaatbronnen worden onderstaand verder toegelicht.

Resultaat op premies

Het resultaat op premie van het fonds worden weergegeven op pagina 47.

Voor een uitgebreide toelichting op het resultaat op premie, de kostendekkende premie en de gedempte kostendekkende premie verwijzen wij naar de

SAMENSTELLING VAN HET RESULTAAT x € 1.000

	2010	2009
Resultaat op premies	5.646	879
Resultaat op intrest	-6.613	194.058
Resultaat op toeslagverlening	-7.783	-26.902
Resultaat op levensverwachting	2.989	2.762
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	6.565	4.153
Resultaat op kosten	615	464
Resultaat op mutaties/diversen	7.126	-2.600
Bijzondere oorzaken	-33.351	-23.698
Overige resultaten	2	126
Totaal resultaat boekjaar	-24.804	149.242

Financiële positie

'Toelichting op de staat van baten en lasten' in de Jaarrekening.

Resultaat op intrest

Het resultaat op intrest is één van de meest cruciale componenten van het resultaat van het fonds. De specificatie van deze post staat hieronder.

De indirecte beleggingsopbrengsten zijn hoog, maar iets minder hoog dan in 2009. Dit wordt met name veroorzaakt door het rendement op aandelen, dat in 2010 hoog en in 2009 zelfs zeer hoog was. De

koersdalingen als gevolg van de zich in 2008 in alle hevigheid openbare kredietcrisis zijn daarmee voor een belangrijk deel weer ingelopen.

De rekenrente (rentetermijnstructuur ofwel RTS) is aan het eind van 2010 lager dan de verwachte RTS eind 2010 zoals deze uit de RTS eind 2009 kan worden geconstrueerd, de zogenaamde 'forward curve'. Dit leidt tot een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen (VPV) en dus een verlies in boekjaar 2010, waar in boekjaar 2009 zich juist de omgekeerde situatie voordeed.

Resultaat op premie x € 1.000	2010	2009
Ontvangen premie	65.284	61.389
<i>Besteding premie:</i>	48.473	49.991
Financiering actuariële premie	3.992	3.784
Technische risicopremie overlijden	5.217	4.899
Technische risicopremie arbeidsongeschiktheid	1.956	1.836
Financiering kosten	59.638	60.510
Totaal	5.646	879

Resultaat op intrest x € 1.000	2010	2009
<i>Opbrengsten:</i>		
Directe beleggingsopbrengsten inclusief beleggingskosten	18.892	17.125
Indirecte beleggingsopbrengsten	91.408	125.693
	110.300	142.818
<i>Benodigd:</i>		
Rentetoevoeging aan de VPV	-11.174	-20.710
Effect wijziging rentetermijnstructuur	-105.739	71.950
Totaal	-6.613	194.058

Resultaat op toeslagverlening

De pensioenen van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden worden jaarlijks, voor zover de middelen van het fonds dit toelaten, verhoogd. Het beleid hierbij is het streven naar waarde- en welvaartsvastheid. Deze verhogingen worden altijd gefinancierd uit de beschikbare middelen van het fonds.

Per 1 januari 2011 bedroeg de toeslag 0,75% (3,25% per 1 januari 2010). De toeslag is gebaseerd op de algemene loonindex in de sector. De koopsom hiervoor is ten laste gekomen van het fonds. Een en ander is in boekjaar 2010 verwerkt en leidde tot een resultaat van minus 7.783 (boekjaar 2009: minus 26.902).

De toeslagverlening van het fonds valt in categorie D1 van de door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid uitgebrachte toeslagenmatrix. Dit houdt in dat:

- het fonds als toeslagambitie een ex-ante index heeft: de algemene loonindex van de sector en
- deze toeslagambitie wordt vormgegeven door het beleggingsbeleid: in de premie zit geen opslag

die aangemerkt is voor toekomstige toeslagen, noch wordt er beleidsmatig een reserve voor aangehouden.

Het bestuur heeft eind 2010 een voorwaardelijk besluit genomen over het toekennen van de toeslag van 0,75% aan alle verzekerden per 1 januari 2011, waarbij de voorwaarden waren dat:

- de voorlopig vastgestelde dekkingsgraad eind 2010 van het fonds boven het beoogde niveau op basis van het herstelplan (herstellijn) uit moest komen. De voorlopig vastgestelde dekkingsgraad eind 2010, inclusief meest recente sterftegronddslagen en rentetermijnstructuur, diende dus boven de 118,1% uit te komen;
- ook na toekenning van de toeslagverlening de dekkingsgraad (dus inclusief toegekende toeslag per 1 januari 2011) tenminste 118,1% diende te zijn.

Op basis van de voorlopige cijfers eind 2010 is besloten tot het verlenen van de toeslagverlening van 0,75% per 1 januari 2011. De juiste inzet van het toeslagbeleid blijft voorwaarde voor het herstel zonder dat het premie- en het beleggingsbeleid worden aangepast.

Koopsom toeslagverlening x € 1.000	2010	2009
Togekende toeslag	0,75%	3,25%
Toeslagverlening deelnemers	5.372	18.657
Toeslagverlening gewezen deelnemers	786	2.567
Toeslagverlening pensioengerechtigden	1.625	5.678
Totaal	7.783	26.902

Resultaat op levensverwachting x € 1.000	2010	2009
Resultaat op langlevens	-205	-338
Resultaat op kortlevens	1.336	1.896
Resultaat ANW hiaat	1.916	1.278
Premie herverzekering	-58	-74
Totaal	2.989	2.762

Resultaat op levensverwachting

Bij de analyse van het resultaat op levensverwachting wordt een onderscheid gemaakt tussen het resultaat op langlevens en op kortlevens. Het resultaat op langlevens heeft betrekking op die pensioenen, waarbij de uitkeringen afhankelijk zijn van het in leven zijn van de verzekerden (zoals ouderdomspensioen). Het resultaat op kortlevens heeft betrekking op die pensioenen, waarbij de uitkeringen afhankelijk zijn van het overlijden van de verzekerden (zoals nabestaandenpensioen).

Het resultaat op levensverwachting leidde in het boekjaar tot een winst voor het fonds. Dit werd met name veroorzaakt door het resultaat op het overlijdensrisico. Voor het overlijdensrisico is via een zogenaamde stoploss-dekking een herverzekering afgesloten. Deze herverzekering komt na afloop van de contractperiode tot een mogelijke uitkering, indien de totale toename van de VPV door overlijden hoger is dan 125% van de risicopremies.

Resultaat op arbeidsongeschiktheid

Bij intredende arbeidsongeschiktheid is er reglementair sprake van een vrijstelling van premiebetaling voor werkgever en deelnemer, terwijl de pensioenopbouw wordt voortgezet. Daarnaast kan er sprake zijn van een WIA uitkering. Deelnemers komen niet meer in aanmerking voor een WAO-hiaat uitkering.

Dit betreft dan ook alleen ingegane uitkeringen. De aan het arbeidsongeschiktheidsrisico toegekende premie was meer dan de feitelijke benodigde premie. In verband met het reglementaire recht op premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid, worden schadegevallen bepaald als de contante waarde van de toekomstige pensioenopbouw. Tevens kan er sprake zijn van een schadelast als gevolg van het uitte keren WIA pensioen aan een deelnemer.

Op basis van onderstaand overzicht kan worden geconcludeerd dat de beschikbare premie in zowel 2009 als in 2010 voldoende was om de opgetreden schade te dekken. Het resultaat in verband met anticumulatie houdt in dat het fonds bij uitkeringen aan (gedeeltelijk) arbeidsongeschikte deelnemers rekening houdt met AO-uitkeringen vanuit overheidswegen aan de betreffende deelnemers.

De voorziening uitlooprisico arbeidsongeschiktheid aan het eind van 2009 was gelijk aan twee maal de risicopremie voor het arbeidsongeschiktheidsrisico. Omdat gedurende een aantal jaren een sterk positief resultaat op arbeidsongeschiktheid is behaald kan geconcludeerd worden dat de voorziening kennelijk te prudent was vastgesteld. Daarom is besloten om de voorziening per 31 december 2010 op 1,5 maal de risicopremie voor het arbeidsongeschiktheidsrisico te stellen. Dit leidde in 2010 tot een aanvullend positief resultaat dat onder 'wijziging voorziening uitlooprisico AO' naar voren komt. In 2011 zal nader onderzoek worden gedaan naar de reserveringsmethodiek.

Resultaat op arbeidsongeschiktheid x € 1.000	2010	2009
<i>Premievrijstelling:</i>		
Beschikbare premie	4.565	4.286
Waargenomen invalidering/revalidering (VPV)	-1.351	-1.035
	3.214	3.251
<i>WIA/WAO-hiaat:</i>		
Beschikbare premie	652	613
Waargenomen invalidering/revalidering (VPV)	-279	-69
	373	544
Wijziging voorziening uitlooprisico AO	1.972	-619
Resultaat in verband met anticumulatie (VPV)	1.006	977
Totaal	6.565	4.153

Resultaat op kosten

De werkelijke uitvoeringskosten van het fonds dienen te worden gedekt uit beschikbaar komende opslagen voor excasso- en administratiekosten. Voor dekking van administratiekosten komt 0,75% van de pensioengrondslagen van de deelnemers beschikbaar. Voor de dekking van excassokosten komt 2% van de actuariel vrijgevallen uitkeringen beschikbaar.

Resultaat op mutaties en diversen

Onder mutaties worden diverse resultaten geboekt, zoals het verschil in actuariële uitkeringen en werkelijke uitkeringen, waardeoverdrachten en

correctie van deelnemergegevens. Het resultaat staat hieronder.

Het resultaat op individuele waardeoverdrachten wordt veroorzaakt door de gehanteerde systematiek voor berekeningen voor waardeoverdrachten enerzijds en de verwerking in de voorziening anderzijds. De tarieven voor berekeningen van de overdrachtswaarde zijn gebaseerd op een vaste rekenrente (2010: 4,122% en 2009: 4,533%), terwijl de verwerking van de mutaties zijn gebaseerd op de rentetermijnstructuur. Daarnaast is er een verschil in gehanteerde overlevingstafel.

De collectieve inkomende waardeoverdracht van de KNMP deelnemers is gebaseerd op de fondstarieven eind 2009 verhoogd met een dekkingsgraadopslag.

Resultaat op kosten x € 1.000	2010	2009
<i>Beschikbaar voor kosten</i>		
Uit uitkeringen (VPV)	506	447
Uit premies	1.956	1.836
	2.462	2.283
<i>Gemaakte kosten</i>		
Administratiekosten (excl. beleggingskosten)	-1.847	-1.819
Totaal	615	464

Resultaat op mutaties/diversen x € 1.000	2010	2009
Uitkeringen (inclusief afkopen)	-45	308
Overgenomen pensioenverplichtingen (individueel)	-725	-1.100
Overgenomen pensioenverplichtingen (collectief)	6.947	0
Overgedragen pensioenverplichtingen	577	1.135
Correcties/mutaties	372	-2.943
Totaal	7.126	-2.600

Bijzondere oorzaken x € 1.000	2010	2009
Wijziging Voorziening aanpassing overlevingstafels	0	-23.698
Effect hanteren nieuwe overlevingstafels	-33.351	0
Totaal	-33.351	-23.698

Bijzondere oorzaken

Onder de bijzondere oorzaken vallen enkele posten, die een incidenteel karakter hebben en daarom onder deze post worden verantwoord. Voor boekjaar 2009 is dat de introductie van de voorziening aanpassing overlevingstafels.

Eind 2009 is de voorziening aanpassing overlevingstafels opgenomen. De toevoeging aan deze voorziening is volledig ten laste van het resultaat gekomen. Eind 2010 is de VPV gebaseerd op nieuwe sterftegrondslagen. De toename van de VPV is volledig ten laste van het resultaat gekomen.

Overige resultaten

Ten opzichte van vorig boekjaar maakt in boekjaar 2010 de solvabiliteitsopslag geen onderdeel meer uit van het verloop van de voorziening. Werd deze opslag vorig jaar nog opgevoerd als opslag op de premie en viel deze opslag weer vrij onder de 'overige resultaten', in boekjaar 2010 komt deze opslag niet meer voor. De vergelijkende cijfers voor 2009 zijn hierop aangepast.

Onder 'overige resultaten' worden diverse kleine baten en lasten en afrondingsverschillen verwerkt.

waarvan ook de AG-commissie Overlevingstafels in 2009 was gestart met een onderzoek in hoeverre bijstelling van de eerder opgestelde AG prognosetafel noodzakelijk was. Dit onderzoek was eind 2009 nog niet afgerond. In de wetenschap dat uit de resultaten van de AG-tafel 2003 – 2008 naar voren kwam dat de eerder afgegeven prognoses over deze periode duidelijk zijn onderschat, was eind 2009 een separate voorziening getroffen ten behoeve van de toegenomen levensverwachting van de deelnemers. Per 31 december 2009 bedroeg deze voorziening 23.698, zijnde 3% van de VPV per 31 december 2009. De 3% was vastgesteld op basis van een geschat effect van 1,5% vanwege het meenemen van de AG 2003-2008 gegevens en 1,5% als extra vanwege de verwachting dat de trend in de prognosetafel sterker zal zijn. Per 31 december 2010 is deze voorziening vervallen en is de VPV volledig gebaseerd op nieuwe sterftegrondslagen.

De voorziening uitloopriscio arbeidsongeschiktheid wordt vastgesteld als anderhalf maal de risicopremie voor het arbeidsongeschiktheidsrisico.

De VUT reserve betreft een getroffen voorziening voor één medewerker waarvan de VUT uitkering inmiddels is ingegaan. Deze reserve zal in 2011 zijn verdwenen.

6.2 Voorziening Pensioenverplichtingen

Met de introductie van het Financieel Toetsingkader (FTK) per 1 januari 2007 wordt de voorziening voor pensioenverplichtingen (VPV) gewaardeerd tegen marktwaarde. Tevens dient als gevolg van het FTK bij de vaststelling van de VPV rekening te worden gehouden met de toename van de overlevingskansen van de verzekerden. De VPV wordt daarom vanaf boekjaar 2007 vastgesteld rekening houdend met deze zogenaamde sterftetrend.

De in begin 2007 door het AG uitgebrachte prognosetafel 2005 – 2050 is gebaseerd op de CBSwaarnemingen 2006. Eind 2008 heeft het CBS een update uitgebracht – de CBS-prognose 2008 – op grond

6.3 Vermogen en dekkingsgraad

De financiële positie van het fonds kan worden vastgesteld aan de hand van de dekkingsgraad op basis van marktwaarde. Deze is gelijk aan de verhouding tussen het belegd vermogen en de relevante technische voorzieningen.

Op basis van de Pensioenwet en het daarbij behorende financieel toetsingskader is sprake van een tweetal toetsingsgrenzen: het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen.

Het minimaal vereist eigen vermogen is gelijk aan een bepaald percentage van de VPV op marktwaarde. Conform de nadere toelichting van de FTK is het percentage naar verwachting iets lager dan 5%. In de praktijk betekent dit een zeer geringe bijstelling. Daarom wordt uitgegaan van 5%.

Een situatie van dekkingstekort bestaat, wanneer de dekkinggraad aan het einde van een kwartaal onder de 105% ligt. Dit is bij PMA in het gehele jaar 2010 niet het geval geweest.

Er is een reservetekort, wanneer het fonds een vrij vermogen heeft dat kleiner is dan het vereist eigen vermogen. Het vereist eigen vermogen van PMA is per 31 december 2010 gelijk aan 30,4% van de VPV. De vereiste dekkinggraad bedraagt 100% plus het vereist eigen vermogen, dus totaal 130,4%.

Het bestuur heeft in 2009 een lange termijn herstelplan ingediend bij de De Nederlandsche Bank (DNB). Begin 2011 heeft een evaluatie plaatsgevonden van de realisatie van het boekjaar 2010 enerzijds en de verwachting op basis van het herstelplan anderzijds. Conclusie is dat de feitelijke dekkinggraad ultimo 2010 (121,1%) boven de verwachting op basis van het herstelplan zit (118,1%).

Onderstaande tabel geeft inzicht in het daadwerkelijke verloop van de dekkinggraad in 2010, ten opzichte van het verloop zoals geschat in het lange termijn herstelplan van PMA.

Het fonds stelt het vereist eigen vermogen zodanig vast dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het vermogen van het fonds binnen één jaar daalt tot onder de VPV. Voor de vaststelling hiervan dient in principe het door DNB vastgestelde standaardmodel te worden gehanteerd. Het vereist eigen

vermogen op basis van het standaardmodel wordt vastgesteld met de zogenaamde S-wortelformule.

De vermelde factoren S1 tot en met S6 zijn de risicofactoren van het fonds; deze worden nu nader toegelicht:

S1 = renterisico

Renterisico is potentieel één van de belangrijkste risico's voor pensioenfondsen. In het standaardmodel is een berekening voorgeschreven die bepaalt hoeveel vereist eigen vermogen (S1) hiervoor moet worden aangehouden.

De verplichtingen van PMA hebben een veel langere gemiddelde looptijd dan de bezittingen. Vanwege deze mismatch op de balans loopt een fonds renterisico. Immers als de rente daalt, nemen de verplichtingen veel sterker toe dan de waarde van de bezittingen. Het standaardmodel bevat voorgeschreven rentescenario's (verschuiving actuele rentecurve via voorgeschreven rentefactoren) om het vereist eigen vermogen voor dit risico te bepalen. Het renterisico is bij PMA hoger dan bij het gemiddelde pensioenfonds in Nederland, enerzijds omdat de gemiddelde looptijd van de verplichtingen van het fonds hoger is dan het gemiddelde van de Nederlandse pensioenfondsen, en anderzijds omdat de mate waarin dit renterisico is afgedekt relatief beperkt is (zie paragraaf 4.3 onderdeel 'Mismatch-risico').

DEKKINGSGRAAD IN %

	2010 feitelijk	2010 herstelplan
Primo dekkinggraad	129,5	116,1
Verandering van de dekkinggraad als gevolg van:		
Ontvangen premie t.o.v. benodigde premie	-1,4	0,7
Gedane uitkeringen	0,9	0,5
Toeslagverlening	-0,9	-2,2
Te hanteren rekenrente	-13,7	0,0
Rendement beleggingen t.o.v. voorzieningen	10,9	3,6
Overige effecten	-4,2	-0,6
Ultimo dekkinggraad	121,1	118,1

S2 = aandelen- en vastgoedrisico

De waarde van aandelen en vastgoed kan fluctueren. PMA heeft een relatief groot deel van haar vermogen in dergelijke zakelijke waarden belegd. In het standaardmodel is een berekening van de gevoeligheid van het eigen vermogen voor aandelen- en vastgoedrisico (S2) voorgeschreven. Deze behelst het effect van een daling van de beursgenoteerde aandelen in ontwikkelde markten met 25%, een daling van de aandelen emerging markets met 35%, een daling van private equity met 30% en een daling van het indirect vastgoed met 25%. Tussen de hier onderscheiden risico's wordt een correlatie van 0,75 gehanteerd (zie paragraaf 4.3 onderdeel 'Koersrisico').

S3 = valutarisico

Valutarisico betreft het risico dat de waarde van de beleggingen in vreemde valuta verslechtert als gevolg van veranderingen van vreemde valutakoersen. In het standaardmodel is een berekening van de gevoeligheid van het eigen vermogen voor valutarisico (S3) voorgeschreven. Het scenario voor valutarisico is een daling van alle valuta ten opzichte van de euro met 20%.

De kans dat de wisselkoers van vreemde valuta verslechtert t.o.v. de euro betekent een risico voor PMA omdat verplichtingen in euro luiden en bezittingen (deels) in vreemde valuta. Dit risico is bij PMA echter beperkt, omdat de valutarisico's voor een groot deel worden afgedekt (zie paragraaf 4.3 onderdeel 'Valutarisico').

S4 = grondstoffenrisico

PMA belegt in grondstoffen (commodities). Ook deze beleggingen kunnen in waarde dalen. In het standaardmodel is een berekening van de gevoeligheid van het eigen vermogen voor grondstoffenrisico (S4) voorgeschreven. De waarde van deze parameter bedraagt 30% (zie paragraaf 4.3 onderdeel 'Koersrisico').

S5 = kredietrisico

PMA loopt het risico dat de gemiddelde creditspread wijzigt en daarmee de waarde van bepaalde beleggingen zoals bedrijfsobligaties. Onder 'creditspread' wordt verstaan: het verschil tussen het effectieve rendement op een verzameling kasstromen waarvan de uitkering afhangt van de kredietwaardigheid van

tegenpartijen en het effectieve rendement op dezelfde verzameling kasstromen indien die met volledige zekerheid tot uitkering zouden komen. Het risico op een faillissement wordt in het model verondersteld nihil te zijn. In het standaardmodel is een berekening van de gevoeligheid van het eigen vermogen voor kredietrisico (S5) voorgeschreven. Het kredietrisico wordt bepaald aan de hand van een stijging van de gemiddelde creditspread van de kredietgevoelige beleggingen van het fonds met 40%.

Het risico is aanwezig dat de gewogen gemiddelde creditspread van de kredietgevoelige beleggingen stijgt. Een oorzaak van deze stijging is bijvoorbeeld een verslechterd vooruitzicht van de economische groei. Bij een toename van de creditspread neemt de waarde van de beleggingen af. Naast bedrijfsleningen kunnen in ieder geval vorderingen op een tegenpartij, bijvoorbeeld een herverzekeraar, of onderhandse derivatencontracten blootstaan aan kredietrisico (zie paragraaf 4.3 onderdeel 'Kredietrisico').

S6 = verzekeringstechnische risico

Voor de bepaling van het vereist vermogen voor het verzekeringstechnisch risico (S6) zijn geen berekeningen voorgeschreven. Fondsen moeten in het standaardmodel zelf de omvang van het verzekeringstechnisch risico vaststellen. Bij de bepaling van de omvang van dit risico is rekening gehouden met het procesrisico (zie paragraaf 4.4 'Niet-financiële risico's'), NSA (negatieve stochastische afwijking) en onzekerheid met betrekking tot de sterftetrend.

In het FTK zijn ook nog de risicofactoren liquiditeitsrisico (S7), concentratierisico (S8) en operationeel risico (S9) gedefinieerd, maar deze worden vooralsnog op nul gesteld.

De vereenvoudigde balans ziet u op pagina 54.

Voor het oordeel van de financiële positie van het fonds wordt verder verwezen naar de actuariële verklaring in dit jaarverslag.

VERMOGEN x € 1.000

	2010	2009
Vermogen	1.253.241	1.066.792
Technische voorzieningen	1.034.728	823.475
'S wortel formule'		
S1: Renterisico	150.171	144.472
S2: Zakelijke waarden risico	197.889	148.865
S3: Valutarisico	64.898	35.359
S4: Commodities risico	9.179	7.397
S5: Kredietrisico	8.505	998
S6: Verzekeringstechnisch risico	54.151	35.107
Diversificatie effect (en iteratie)	-170.581	-116.098
Vereist eigen vermogen (standaardmodel)	314.212	256.100
Aanwezig eigen vermogen	218.513	243.317
Minimaal vereist eigen vermogen	51.867	41.174
Technische voorzieningen incl. vereist eigen vermogen	1.348.940	1.079.575
Aanwezige dekkingsgraad	121,1%	129,5%
Vereiste dekkingsgraad	130,4%	131,1%

Amsterdam

- **Wie** Wil de Vries en Bea van der Linden, apothekemedewerksters
- **Waar** Jordaan Apotheek, Amsterdam
- **Rol bij PMA** beiden lid van de deelnemersraad
- **Waarom** Wil de Vries: 'Het onderwerp pensioen boeit me. Ik heb lang in het bestuur van PMA gezeten en toen ik daarin stopte ben ik gevraagd voor de deelnemersraad.' Bea van der Linden: 'Ik zat voorheen ook in het PMA bestuur en nu ben ik namens de ouderenbond lid van de deelnemersraad. Ik ben gepensioneerd, maar sinds kort werk ik hier weer op een nul-urencontract.'
- **Het leukste in de apotheek** Wil: 'De afwisseling'. Bea: 'Werken met mensen. Al is de druk tegenwoordig hoger dan vroeger – dat maakt het lastiger.'
- **2010 blijft bij omdat** Bea: 'PMA als een van de weinige fondsen in staat was ondanks de crisis de pensioenen toch te indexeren.'

Blik op 2011

7

Het bestuur en het bureau van PMA zijn in 2009 het traject 'Strategisch Innoveren' gestart. Doel was te komen tot het gezamenlijk onderschrijven van de belangrijkste strategische innovaties voor de komende jaren en de daarbij behorende acties om de beoogde strategische innovaties te realiseren. Om te komen tot deze strategische innovaties is gebruik gemaakt van een door de Universiteit Maastricht / MERIT ontwikkelde methode. Hierbij is strategische innovatie breed gedefinieerd. Innovatie is niet alleen 'technologische innovatie', maar betekent ook het vernieuwen en bijsturen of verbeteren van organisatiestructuren en bedrijfsprocessen, kortom het hele business model. Ook 'scenario planning' vormde een belangrijk onderdeel van dit proces: welke mogelijke scenario's onderkennen we voor de komende jaren en hoe kan het fonds daar het beste op inspelen? De verkenningen van 2009 vormden de input voor verdere analyse in 2010. Op basis van deze analyse, en om de juridische inrichting beter in lijn te brengen met bepalingen van de Pensioenwet, is PMA met ingang van 1 januari 2011 opgesplitst in twee delen: het pensioenfonds zelf en een nieuwe organisatie die de administratie van het fonds en het beheer van het vermogen uitvoert. Deze nieuwe organisatie heet Appolaris. Appolaris is voor 100% eigendom van PMA. Appolaris voert vanaf 2011 ook de regelingen uit van SRMA en int de bijdragen van SBA. In 2011 zal de verdere inrichting van Appolaris ter hand worden genomen.

Op 15 juni 2011 verdwijnt SAS70. Uitvoeringsorganisaties kunnen dan geen gebruik meer maken van SAS70 rapportages om naar hun cliënten toe duidelijk te maken dat ze 'in control' zijn. In plaats van SAS70 wordt ISAE3402 geïmplementeerd. Één van de drivers achter ISAE3402 is de wetenschap dat er in toenemende mate sprake is van uitbesteding van activiteiten, waarbij de opdrachtgever toch volledig in control moet zijn. SAS70 was daarbij teveel een US georiënteerde standaard. ISAE3402 wordt beter internationaal bruikbaar voor uiteenlopende doeleinden. Het SAS70 rapport van PMA zal in de loop van 2011 worden omgezet in een ISAE3402 rapport van Appolaris, waarbij alle relevante processen binnen 'de scope' van het ISAE3402 rapport zullen worden getrokken. Omdat van een dergelijk rapport pas een 'type 2' verklaring kan worden afgegeven (dat wil zeggen: vastgesteld is dat minimaal een half jaar lang gewerkt is conform de beschreven processen) nadat het 'type 1' rapport gereed is, en de werking van de daarin beschreven processen inderdaad is vastgesteld, kan in 2011 dus onmogelijk een ISAE3402 rapport type 2 worden gerealiseerd. Daarom zal in 2011 een 'tussenrapport' worden opgesteld met een 'COS3000' status, dat vergaand identiek zal zijn aan het voormalige SAS70 rapport.

Voor het Bestuur van de Stichting Pensioenfonds Medewerkers Apotheken,

Drs. A. van Zijl (voorzitter)

A.A. Bal (secretaris)

Den Haag, 14 april 2011

Verslag van de Deelnemersraad

Voor de pensioenwereld is ook 2010 een hectisch jaar geweest, De gevolgen van de kredietcrisis van 2008 werkten ook in 2010 nog volop door en is van grote invloed op de toekomst van de pensioenen. De premies dreigen hoger te worden en de uitkeringen lager.

Voor de pensioenen was de dalende rente een belangrijke oorzaak voor de dalende dekkingsgraden, maar ook het herstel in 2010 was vooral een gevolg van de oplopende rente. Kortom, het herstel wordt voor PMA vooral bepaald door de schommeling op de rentemarkt. Zakt de rente, dan zakt de dekkingsgraad navenant, ontwikkelt de rente zich omhoog, dan zal de dekkingsgraad meestijgen.

Uiteindelijk werd 2010 afgesloten met een dekkingsgraad van 121,1% waardoor in ieder geval de uitkeringen in 2011 met 0,75% geïndexeerd konden worden.

De Deelnemersraad heeft in 2010 in totaal 4 keer vergaderd. Tijdens deze vergaderingen heeft de Deelnemersraad diverse adviesaanvragen van het Bestuur van PMA in behandeling genomen en adviezen uitgebracht.

De belangrijkste adviezen betreffen het toeslagenbeleid, het beleggingsbeleid, het communicatiebeleid, vaststelling van de Jaarrekening 2009 en de Begroting 2011. Een ander belangrijk advies betrof de aanpassing van de reservering van 6% van de pensioenverplichtingen doordat mensen steeds langer leven. 3% hiervan is al in het jaarwerk van 2009 verwerkt. De andere 3% valt in het jaarwerk van 2010. Doordat mensen langer leven moet het pensioen langer worden uitgekeerd dan oorspronkelijk was berekend door de actuarissen. Daarnaast is er een overgang van het gebruik van ervaringstafels naar prognosetafels.

De belangrijkste beslissing in 2010 was de voorgenomen splitsing van de PMA in het fonds en een uitvoeringsorgaan, Appolaris. Deze splitsing tussen PMA en uitvoerder was noodzakelijk doordat de wet niet toestaat dat het pensioenfonds zelf werkzaamheden voor derden, zoals SBA en SRMA, uitvoert, en DNB na 2010 geen dispensatie daarvoor meer wilde verlenen. Het PMA bestuur heeft daarom besloten de uitvoering van de PMA werkzaamheden af te splitsen van het fonds en uit te besteden aan een eigen uitvoeringsorganisatie Appolaris. Appolaris BV kan tegen betaling ook werkzaamheden voor derden uitvoeren, zoals PMA, SBA en andere partijen. De aandelen van Appolaris zijn voor minimaal 51% eigendom van PMA en het bestuur van Appolaris wordt gevormd door het dagelijks bestuur van de PMA. De directie en medewerkers van PMA zijn per 31 december 2010 uit dienst van PMA getreden en per 1 januari 2011 in dienst getreden van Appolaris BV.

De Deelnemersraad heeft 2 keer gesproken over het voorgenomen besluit en uiteindelijk positief geadviseerd aan het PMA bestuur. De belangrijkste voorwaarden die de Deelnemersraad aan het positief advies heeft gesteld betreft het voorstellen van de belangen van de gepensioneerden en deelnemers van PMA, en tevens de belangen van de werknemers van PMA. Verder zijn voorwaarden gesteld bij de duur van de uitbestedingsovereenkomst en de (voortijdige) beëindiging van de overeenkomst.

De Deelnemersraad van PMA betreurt dat DNB geen toestemming mag geven vanwege wettelijke vereisten voor beperkte uitvoering van werkzaamheden voor aan de PMA gelieerde bedrijfstak zoals die vallen onder werkingssfeer van de CAO Apotheken en wel toestemming geeft voor de uitvoering van PMA werkzaamheden door derden zoals een commerciële partij als Appolaris BV. Het bevordert niet de door velen noodzakelijk geachte transparantie en leidt tot onnodige bureaucratie en extra administratiekosten.

In 2010 heeft de Deelnemersraad één keer samen met het Bestuur van PMA vergaderd en met name van gedachten gewisseld over de ontwikkeling van PMA in het licht van de kredietcrisis en de voorgenomen splitsing van PMA als pensioenfonds en het uitvoeringsorgaan Appolaris BV.

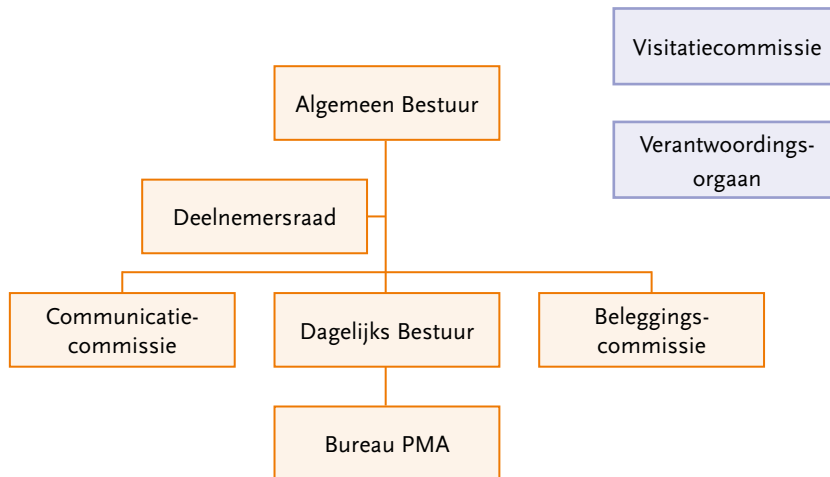
Voor de Deelnemersraad van de Stichting Pensioenfonds Medewerkers Apotheken,

Ele Visser (voorzitter)

Den Haag, 14 april 2011

Beschrijving Pension Fund Governance

PMA onderschrijft de Principles voor Goed Pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance) die de Stichting van de Arbeid in december 2005 heeft vastgesteld, en heeft haar organisatie daarnaar ingericht. Hieronder is een beschrijving opgenomen van de wijze waarop PMA is georganiseerd.

Algemeen Bestuur

Het Algemeen Bestuur van PMA (hierna: het bestuur) is paritair samengesteld en bestaat uit vijf werkgeversleden en vijf werknemersleden. De werkgeversleden worden benoemd door de werkgeversorganisaties in de branche: vier van de werkgeversleden worden benoemd door de KNMP en één door de ASKA. De werknemersleden worden benoemd door de werknemersorganisaties in de branche: FNV Bondgenoten benoemt drie werknemersleden en CNV Publieke Zaken de overige twee.

De bestuursleden worden benoemd voor een periode van vijf jaar. Herbenoeming is in beginsel onbeperkt mogelijk. De voorzitters- en secretarisfunctie worden jaarlijks beurtelings door werknemers- respectievelijk werkgeversvertegenwoordigers vervuld.

Het bestuur is belast met het besturen van het pensioenfonds en is als zodanig eindverantwoordelijk voor al hetgeen door of namens het pensioenfonds wordt gedaan of nagelaten. Het bestuur heeft naast het Dagelijks Bestuur diverse commissies ingesteld die onder meer tot taak hebben besluiten die het bestuur moet nemen, voor te bereiden. Deze organen leggen in schriftelijke verslagen verantwoording af aan het bestuur.

Dagelijks Bestuur en commissies

Het Dagelijks bestuur van PMA bestaat uit twee werkgeversleden en twee werknemersleden. Het Dagelijks bestuur bereidt de besluitvorming in het bestuur voor, en is verantwoordelijk voor de gang van zaken op het Bureau van PMA. Het

Dagelijks Bestuur komt in ieder geval vier keer per jaar bijeen, en daarnaast indien en voor zover de omstandigheden van het pensioenfonds dit vereisen.

De Beleggingscommissie heeft de taak het bestuur te adviseren over de beleggingsaangelegenheden van PMA. Dit betreft zowel advies over het algemene beleggingsbeleid als over meer specifieke beleggingsaangelegenheden. De uitgangspunten voor het beleggingsbeleid worden vastgesteld door het bestuur, en zijn vastgelegd in de Nota Beleggingsbeleid PMA.

De Beleggingscommissie wordt benoemd door het bestuur en bestaat uit twee vertegenwoordigers van de werkgevers, twee vertegenwoordigers van de werknemers, de directeur van het Bureau van PMA en de manager financiën & beleggingen.

De Communicatiecommissie bestaat uit één werkgevers- en werknemerslid en de manager pensioenen van het Bureau van PMA. De Communicatiecommissie adviseert het bestuur over de invulling van het communicatiebeleid. Jaarlijks presenteert de Communicatiecommissie een nieuw plan met de van toepassing zijnde communicatiedoelstellingen. Zij maakt daarbij onderscheid tussen vier deelgebieden, te weten klanttevredenheid, schriftelijke communicatie, online communicatie en persoonlijke communicatie.

Indien nodig, laten het bestuur, het Dagelijks Bestuur en de commissies zich bijstaan door externe adviseurs. In het kader van haar eindverantwoordelijkheid houdt het bestuur toezicht op de commissies en haar eventuele adviseurs.

Bureau van PMA

PMA was tot en met 31 december 2010 een zelfadministrerend fonds. Het Bureau van PMA heeft zich bezig gehouden met de uitvoeringswerkzaamheden die verband houden met de pensioenregelingen van PMA. In 2010 waren er bij het Bureau van PMA 20 werknemers in dienst (17 FTE). De leiding van het Bureau berust bij het managementteam, bestaande uit de directeur, de manager financiën & beleggingen, de manager pensioenen en de directiesecretaris.

Teneinde de juridische inrichting beter in lijn te brengen met bepalingen van de Pensioenwet is PMA ingaande 1 januari 2011 opgesplitst in twee delen: het pensioenfonds zelf en een nieuwe uitvoeringsorganisatie die Appolaris is genoemd. Appolaris voert sinds 1 januari 2011 de administratie van het fonds en het beheer van het vermogen uit. Het team dat tot 1 januari 2011 onder de vlag van PMA de regelingen uitvoerde is in dienst getreden van Appolaris. De nieuwe uitvoeringsorganisatie is gevestigd in het kantoor in Den Haag waarin ook PMA is gehuisvest.

Er is een interne rapportage met betrekking tot de opzet, het bestaan en de werking van beheersmaatregelen opgesteld met betrekking tot de pensioenbeheerprocessen van het Bureau van Stichting Pensioenfonds Medewerkers Apotheken naar de situatie van december 2010. Ernst & Young Accountants LLP heeft onderzoek verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder Standaard 3000 'Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle en beoordeling van historische financiële informatie', aangevuld met de inrichtingsvereisten van Statement on Auditing Standard No. 70 (type 2) van het American Institute of Certified Public

Accountants en overige werkzaamheden die Ernst & Young Accountants LLP in de gegeven omstandigheden nodig achtte. Deze rapportage is opgesteld vooruitlopend op de splitsing van het fonds in het pensioenfonds en het verzelfstandigde uitvoeringsorgaan. De rapportage zal in 2011 vanuit het uitvoeringsorgaan aangepast worden aan de situatie na splitsing.

Evenals de bestuurders dienen de werknemers van het Bureau (vanaf 1 januari 2011 dus: de werknemers van Appolaris) zich te houden aan de Gedragscode waarin voorschriften zijn vastgelegd ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik c.q. oneigenlijk gebruik van de aanwezige informatie.

Deelnemersraad

Het bestuur heeft in 2005 een Deelnemersraad ingesteld. De negen leden van de Deelnemersraad worden benoemd door FNV Bondgenoten (4), CNV Publieke Zaak (2) en de CSO (2). Voor de CNV Publieke Zaak is nog een vacature.

Het bestuur legt haar voorgenomen beslissingen ter advisering voor aan de Deelnemersraad. Daarnaast heeft de Deelnemersraad de mogelijkheid het bestuur ongevraagd te adviseren. De Deelnemersraad van PMA handelt overeenkomstig haar Huishoudelijk Reglement. Verderop in dit jaarverslag is de verkorte versie van het jaarverslag van de Deelnemersraad opgenomen.

Verantwoordingsorgaan

In het eerste kwartaal van 2008 heeft het bestuur een Verantwoordingsorgaan ingesteld. Dit Verantwoordingsorgaan is een volledig nieuwe commissie en functioneert geheel los van de Deelnemersraad.

Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit zes leden: twee leden namens de deelnemers, twee leden namens de bij PMA verplicht aangesloten werkgevers en twee leden namens de pensioengerechtigden.

De twee leden namens de deelnemers worden benoemd door de werknemersorganisaties waarbij FNV Bondgenoten één lid benoemt en CNV Publieke Zaak één lid benoemt. De twee leden namens de bij PMA aangesloten werkgevers worden benoemd door de KNMP. Van de twee leden namens de pensioengerechtigden wordt er één benoemd vanuit de werknemersorganisaties en één door het Coördinatieorgaan Samenwerkende Ouderenorganisaties. De leden van het Verantwoordingsorgaan worden benoemd voor een periode van vier jaar. Na afloop van deze periode kunnen zij onbeperkt direct, voor een zelfde termijn, worden herbenoemd.

PMA acht het van groot belang dat de deskundigheid van de individuele leden van het Verantwoordingsorgaan, en van het Verantwoordingsorgaan als geheel, wordt gewaarborgd. In dat kader wordt er voor iedere nieuwe benoeming van een lid van het Verantwoordingsorgaan een profiel opgesteld waarin de vereiste deskundigheden worden opgenomen. Daarnaast wordt het deskundigheidsniveau van (de leden van) het Verantwoordingsorgaan eens in de twee jaar beoordeeld door het bestuur met het doel te toetsen of er behoefte bestaat aan nadere training of opleiding.

Het Verantwoordingsorgaan moet onafhankelijk kunnen functioneren. Deze onafhankelijkheid komt tot uitdrukking in het feit dat het Verantwoordingsorgaan niet verplicht is ruggespraak met andere organen van PMA, of derden, te houden. Daarnaast is het de leden van het Verantwoordingsorgaan niet toegestaan op te treden als bestuurslid van PMA, als lid van de Deelnemersraad, als lid van het interne toezicht, of in dienst te zijn van het Bureau van PMA.

Het Verantwoordingsorgaan geeft jaarlijks haar schriftelijk en beargumenteerd oordeel over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur gevoerde beleid en de door het bestuur gemaakte beleidskeuzes voor de toekomst. Een verslag hiervan is verderop in dit jaarverslag opgenomen. Daarnaast heeft het Verantwoordingsorgaan adviesrecht en het wettelijk recht op enquête. Deze taken en bevoegdheden, de werkwijze, de werkverdeling en de relatie met de andere organen van PMA zijn vastgelegd in het Reglement Verantwoordingsorgaan PMA.

Visitatiecommissie

PMA heeft voor wat betreft de invulling van het interne toezicht gekozen voor een groei-model. Dat wil zeggen dat PMA in eerste instantie heeft gekozen voor intern toezicht door middel van visitatie. Daarnaast zullen de zogenaamde 'best practices' op het gebied van intern toezicht nauwgezet worden gevolgd. Mochten deze 'best practices' aanleiding geven tot het anders inrichten van het interne toezicht, dan zal het bestuur dit in overweging nemen.

De Visitatiecommissie van PMA bestaat uit drie leden. Deze leden zijn geselecteerd op basis van het profiel dat het bestuur van PMA heeft opgesteld en vastgelegd in de Beleidsregels Visitatiecommissie.

De Visitatiecommissie zal eens in de twee jaar intern toezicht uitoefenen. Dat wil zeggen dat zij haar oordeel uitspreekt over de beleids- en bestuursprocedures, de beleids- en bestuursprocessen, de checks en balances binnen PMA, de wijze waarop het fonds wordt aangestuurd, en de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op langere termijn. Om haar oordeel te kunnen uitspreken, heeft de Visitatiecommissie het recht op alle informatie die zij nodig acht om haar taak goed uit te kunnen voeren. In dat kader heeft zij derhalve recht op overleg met het bestuur en met de accountant en de certificerend actuaaris van PMA.

De Visitatiecommissie is verantwoordelijk voor het toezicht op de kwaliteit van de besturing van PMA, op de samenwerking van het bestuur van PMA, en op de coördinatie van het beleid en bestuur binnen PMA. De verdere regels met betrekking tot de vorm, inrichting, samenstelling en andere aangelegenheden van de Visitatiecommissie zijn vastgelegd in de Beleidsregels Visitatiecommissie zoals vastgesteld en goedgekeurd door het bestuur.

Verklaring Verantwoordingsorgaan

Oordeel Verantwoordingsorgaan Pensioenfonds Medewerkers Apotheken (PMA) over het door het Bestuur gevoerde beleid 2010

Het Verantwoordingsorgaan heeft een gezamenlijke vergadering met het Bestuur van het Pensioenfonds Medewerkers Apotheken (PMA) gehouden op 14 maart 2011 waarin het concept jaarverslag 2010 werd besproken. In deze vergadering zijn de leden van het Verantwoordingsorgaan ruimschoots in de gelegenheid gesteld om verhelderende vragen te stellen aan het bestuur, en in een aansluitende aparte bijeenkomst aan de accountant en de actuaris. Daarnaast hebben wij kennis genomen van het verslag 2010 van de Deelnemersraad.

Het Verantwoordingsorgaan heeft de volgende bevindingen:

Goed pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance)

Het Bestuur is er volgens het Verantwoordingsorgaan voldoende in geslaagd de principes voor goed pensioenfondsbestuur te vertalen naar het fonds. Er is door het Bestuur gehandeld conform de governance regels en in dat kader is een scholingsplan opgezet voor de leden van het Verantwoordingsorgaan om hun taak op een verantwoorde wijze te kunnen uitvoeren.

Toeslagbeleid

In 2010 zijn toeslagen toegekend conform het vastgestelde beleid. Het Verantwoordingsorgaan is van mening dat het bestuur hier zorgvuldig mee omgaat, door de belangen van alle deelnemers in haar besluitvorming te betrekken.

Premiebeleid

Het premiebeleid is op zorgvuldige wijze tot stand gekomen.

Financiële positie van het pensioenfonds

In verband met een reservetekort is in 2009 een lange termijn herstelplan ingediend bij de DNB, waarbij de feitelijke dekkingsgraad binnen 15 jaar weer boven de vereiste dekkingsgraad zal komen.

Met instemming hebben wij geconstateerd dat het daarin gestelde doel voor 2010 ruimschoots is gerealiseerd.

KNMP

Het Verantwoordingsorgaan heeft kennisgenomen van de aansluiting in 2010 van KNMP bij en de collectieve overdracht van de waarde van de pensioenaanspraken en - rechten naar PMA.

Appolaris

Het Verantwoordingsorgaan heeft kennisgenomen van de splitsing per 1 januari 2011 van PMA in pensioenfonds PMA en uitvoeringsorgaan Appolaris, voor 100% eigendom van PMA.

Oordeel

Op grond van het voorgaande komt het Verantwoordingsorgaan tot het oordeel dat:

- het bestuur afdoende informatie aan het Verantwoordingsorgaan heeft verstrekt om zich een oordeel te vormen;
- het handelen van het Bestuur in 2010 in overeenstemming is geweest met de statuten en reglementen;
- het Bestuur in 2010 een consistent beleid heeft gevoerd, waarbij de belangen van alle betrokkenen afgewogen en geborgd zijn;
- het Bestuur logische beleidskeuzes voor de toekomst heeft gemaakt.

Tot slot wil het Verantwoordingsorgaan haar waardering uitspreken over het door Bestuur en directie gevoerde beleid in het jaar 2010, c.q. het adequaat handelen in deze moeilijke tijd, en spreekt tevens de wens uit dat deze lijn in de toekomst wordt voortgezet.

Den Haag, 19 maart 2011

Cock Leidekker, voorzitter

Reactie van het bestuur van Pensioenfonds Medewerkers Apotheken (PMA) op het oordeel van het verantwoordingsorgaan

Het bestuur van PMA heeft kennis genomen van het oordeel van het Verantwoordingsorgaan over (de diverse onderdelen van) het bestuursbeleid in 2010. Zij is verheugd met het feit dat dit oordeel positief is en heeft geen aanleiding tot verdere opmerkingen.

Den Haag, 21 maart 2011

A. van Zijl, voorzitter

Aanvullende verklaring van het Verantwoordingsorgaan

Gelet op de bevindingen zoals weergegeven in onze verklaring d.d. 19 maart 2011 is voor het beheer van de stichting gedurende het boekjaar 2010 decharge verleend.

Den Haag, 12 april 2011

Cock Leidekker, voorzitter

PMA JAARREKENING ■ 2010

Balans per 31 december

BEDRAGEN x € 1.000	€ 31 12 2010	€ 31 12 2009
ACTIEF		
Beleggingen voor risico pensioenfonds		
1 Vastgoedbeleggingen	160.737	151.533
2 I Beursgenoteerde aandelen	89.025	105.868
2 II Niet-beursgenoteerde aandelen	323.666	317.247
3 Vastrentende waarden	488.074	409.705
4 Valutatermijntransacties	0	661
5 Overige beleggingen	36.578	35.605
Totaal Beleggingen voor risico pensioenfonds excl. deposito's	1.098.080	1.020.619
Deposito's banken	29.150	40.900
Totaal alle beleggingen	1.127.230	1.061.519
Deelnemingen	294	205
Immateriële vaste activa	143	60
Materiële vaste activa	106	86
Vorderingen en overlopende activa		
– Nog af te wikkelen beleggingstransacties	76.226	109
– Overige vorderingen	5.952	5.355
Overige activa		
– Liquide middelen	46.293	1.746
Totaal activa	1.256.244	1.069.080
PASSIEF		
Stichtingskapitaal en reserves		
– Stichtingskapitaal	0	0
– Overige reserves	218.513	243.317
Totaal Stichtingskapitaal en reserve	218.513	243.317
Technische voorzieningen		
– Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	1.026.884	789.929
– Overige voorzieningen	7.844	33.546
Totaal Technische voorzieningen	1.034.728	823.475
Overige schulden en overlopende passiva		
– Diverse crediteuren en andere passiva	2.619	2.288
Beleggingen voor risico pensioenfonds		
– Valutatermijntransacties	384	0
Totaal passiva	1.256.244	1.069.080

Staat van baten en lasten

BEDRAGEN x € 1.000	€ 2010	€ 2009
BATEN		
Premiebijdragen (werkgevers en werknemers)	65.284	61.389
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	110.301	142.818
Totaal baten	175.585	204.207
LASTEN		
Pensioenuitkeringen	24.895	21.446
Pensioenuitvoeringskosten	1.846	1.693
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds		
– Pensioenopbouw	48.473	60.510
– Indexering en overige toeslagen	7.783	26.902
– Rentetoevoeging	11.174	20.710
– Levensverwachting	926	-2.781
– Arbeidsongeschiktheid	623	-4.772
– Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-24.830	-21.809
– Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-506	-2.283
– Wijziging marktrente	105.739	-71.950
– Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	30.896	224
– Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	-372	2.944
– Wijziging sterftegrondslagen	33.351	23.698
Totaal mutatie voorziening pensioenverplichtingen	213.257	31.393
– Voorziening uitloopriscio AO	-1.972	619
Premies risico herverzekering	58	74
Saldo overdrachten van rechten		
– Inkomende waarde-overdrachten	-39.411	-1.973
– Uitgaande waarde-overdrachten	1.716	1.713
Totaal lasten	200.389	54.965
Saldo van baten en lasten	-24.804	149.242
Bestemming van het saldo van baten en lasten		
– Wettelijke en statutaire reserves	0	0
– Overige reserves	-24.804	149.242
Totaal saldo van baten en lasten	-24.804	149.242

Kasstroomoverzicht

BEDRAGEN x € 1.000	€ 2010	€ 2009
KASSTROOM UIT PENSIOENUITVOERING		
– Ontvangen premies	64.761	60.414
– Ontvangen in verband met overdracht van rechten	39.411	1.813
– Betaalde pensioenuitkeringen	-24.663	-21.294
– Betaald in verband met overdracht rechten	-1.716	-1.713
– Betaalde pensioenuitvoeringskosten en vermogensbeheer	-2.698	-2.955
– Betaalde premies herverzekering	-58	-74
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	75.037	36.191
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN		
– Verkopen en aflossingen van beleggingen	594.103	116.015
– Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	19.232	17.519
– Aankoop beleggingen	-643.825	-169.184
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-30.490	-35.650
Mutatie liquide middelen	44.547	541
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN		
Saldo liquide middelen per 1 jan.	1.746	1.205
Saldo liquide middelen per 31 dec.	46.293	1.746
Saldo mutatie	44.547	541

Toelichting behorende tot de jaarrekening

Algemene toelichting

Inleiding

Stichting Pensioenfonds Medewerkers Apotheken is een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds. Het fonds verzekert pensioenaanspraken voor natuurlijke personen of rechtspersonen die een apotheek in Nederland exploiteren. Apotheken van ziekenhuizen, van het Rijk, provincie of gemeente, en van een apotheekhoudende huisarts worden niet tot de werkingssfeer van het fonds gerekend. Apothekers-assistenten in dienst bij een werkgever die een drogisterij uitoefent worden wel tot de werkingssfeer van het fonds gerekend. Wanneer de werkingssfeer beschreven in de statuten van het fonds niet overeenkomt met de werkingssfeer zoals die in de verplichtstellingsbeschikking is bepaald, is de verplichtstellingsbeschikking bepalend. Onder bepaalde voorwaarden is het voor werkgevers buiten de branche mogelijk om zich vrijwillig bij PMA aan te sluiten.

Vermogenspositie en herstelplan

Het minimaal vereist eigen vermogen is gelijk aan een bepaald percentage van de VPV op marktwaarde. Conform de nadere toelichting van de FTK is het percentage naar verwachting iets lager dan 5%. In de praktijk betekent dit een zeer geringe bijstelling. Daarom wordt uitgegaan van 5%.

Een situatie van dekkingstekort bestaat, wanneer de dekkinggraad bij PMA onder de 105% ligt. Dit is per 31 december 2010 niet het geval.

Het fonds stelt het vereist eigen vermogen zodanig vast dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het vermogen van het fonds binnen één jaar daalt tot onder de VPV. Voor de vaststelling hiervan dient in principe het door DNB vastgestelde standaardmodel te worden gehanteerd. Alternatief is een intern maatwerkmodel, waardoor het vereist eigen vermogen mogelijk lager kan uitpakken.

Er is een reservetekort, wanneer het fonds een vrij vermogen heeft dat kleiner is dan het vereist eigen vermogen. Het vereist eigen vermogen is per 31 december 2010 gelijk aan 30,4% van de VPV. Het

aanwezige eigen vermogen per 31 december 2010 bedraagt 21,1%. PMA heeft dus (nog steeds) een reservetekort. Per 31 december 2009 bedroeg het vereist eigen vermogen 31,1% van de VPV, bij een aanwezig eigen vermogen van 29,5%. PMA had per 31 december 2008 eveneens een reservetekort. Dit tekort is in november 2008 ontstaan en toen onverwijld gemeld aan DNB. In verband met het reservetekort is in 2009 een lange termijn herstelplan bij DNB ingeleverd.

Het herstelplan gaat uit van een stabiel premieniveau. Het toeslagenbeleid en beleggingsbeleid zijn in overeenstemming met wat in de ABTN van PMA is vastgelegd. In de herstelperiode is de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur en bijbehorende systematiek gehanteerd. Dit betekent dat de RTS per 31 december 2008 als uitgangspunt is genomen. Vervolgens is voor de eerstkomende 4 jaar de forward RTS gehanteerd. In de jaren daarna is de RTS gelijk aan de forward RTS zoals deze na het vierde jaar van toepassing is. De 10-jaars forward rente per eind 2008 na 4 jaar bedraagt 4,3%. Voor de lange termijn wordt in het herstelplan een rendement op vastrentende waarden van 4,1% verondersteld. Deze vormde de basis voor de bepaling van de in het herstelplan gehanteerde rendementsverwachtingen van de overige beleggingscategorieën. Afhankelijke van de risicograad van de beleggingscategorie is een risicopremie 'gestapeld' op de 4,1%. Dit leidt tot een rekenkundig gemiddeld rendement van 6,9% voor de strategische beleggingsmix. Uit het herstelplan blijkt dat PMA op basis van bovengenoemde uitgangspunten in staat is om binnen een periode van 15 jaar zodanig te herstellen dat geen sprake meer zal zijn van een reservetekort. Het belangrijkste middel van herstel vormen dus de reguliere beleggingsrendementen. Waar nodig en wenselijk zal een lagere toeslagverlening worden toegepast dan de looninflatie. Het herstelplan voorziet niet in aanvullende maatregelen gedurende de herstelperiode.

Het herstel verloopt tot op heden sneller dan voorzien in het herstelplan. Volgens dit herstelplan zou de aanwezige dekkinggraad van PMA per eind 2010 minimaal 118,1% moeten zijn. Met een aan-

wezige dekkingsgraad van 121,1% zit het fonds daar dus boven.

Toeslagverlening

De pensioenregeling voorziet in een voorwaardelijke toeslagverlening voor alle pensioenen, waaronder te verstaan:

- de door de actieve werknemers opgebouwde aanspraken;
- de door de vertrokken deelnemers verworven aanspraken;
- de door de gepensioneerden verworven rechten op ingegaan pensioen.

Het beleid is dat er naar gestreefd wordt dat de pensioenen in een gelijke verhouding tot de salarissen (algemeen niveau CAO Apotheken) blijven staan. Voorwaarde voor de jaarlijkse verhoging is dat de financiële positie van PMA het toelaat. Is dat niet het geval, dan wordt de toeslagverlening geheel of gedeeltelijk overgeslagen. De toeslagverlening is dus voorwaardelijk; er is geen recht op toeslagverlening en het is ook voor de langere termijn niet zeker of en in hoeverre toeslagverlening zal plaatsvinden. Het bestuur beslist jaarlijks of en in hoeverre een toeslag kan worden toegekend. PMA heeft geen geld gereserveerd of extra premie gevraagd voor toeslagverlening op de toekomstige pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen.

De toeslagverlening van het fonds valt in categorie D1 van de door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid uitgebrachte toeslagenmatrix. Dit houdt in dat:

- het fonds als toeslagambitie een ex-ante index heeft: de algemene loonindex van de sector en
- deze toeslagambitie wordt vormgegeven door het beleggingsbeleid: in de premie zit geen opslag die aangemerkt is voor toekomstige toeslagen, noch wordt er beleidsmatig een reserve voor aangehouden.

Personeel

PMA heeft per 31 december 2010 20 werknemers in dienst (2009: 19), waarbij het aantal arbeidsuren per week varieert van 16 tot 40. Indien één FTE op 40 uur per week wordt gesteld is het aantal bij PMA werkzame FTE's per ultimo 2010: 16,4 (ultimo 2009: 15,6). Indien één FTE op 38 uur per week wordt gesteld

bedraagt het aantal FTE's eind december 2010: 17,3 (2009: 16,4). Bij PMA is een werkweek van 38 uur de norm. PMA heeft voor haar werknemers een toegezegd pensioenregeling. De pensioenregeling voor het personeel van PMA is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds zelf. PMA heeft geen verplichtingen tot het voldoen van aanvullende bijdragen voor de pensioenregeling eigen personeel in het geval van een tekort bij de voorziening anders dan het betalen van hogere premies. Uit dien hoofde wordt deze pensioenregeling in de jaarrekening verwerkt alsof er sprake is van een toegezegde-bijdrageregeling.

Overeenstemmingsverklaring

De wijze van verslaglegging is conform de bepalingen in Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die onder verantwoordelijkheid van de Raad voor de Jaarverslaggeving is opgesteld.

Het bestuur heeft op 14 april 2011 de jaarrekening opgemaakt.

Algemene grondslagen

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Voor zover niet anders vermeld, zijn de activa en passiva opgenomen voor de nominale waarde per 31 december 2010.

Het fonds nam in 2009 nog deel aan een securities lending programma, waarbij bepaalde effecten voor een korte periode worden uitgeleend aan andere marktpartijen. Beleggingen die in het kader van een securities lending contract waren uitgeleend, bleven deel uitmaken van de balans en werden gewaardeerd conform de grondslag voor waardering en resultaatbepaling zoals die golden voor beleggingen.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen beleggingstransacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van

grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Specifieke grondslagen

Financiële instrumenten

De in de balans opgenomen financiële instrumenten zijn beleggingen, vorderingen en kortlopende schulden. Financiële instrumenten zijn opgenomen tegen actuele waarde, voor zover niet anders aangegeven. Tenzij specifiek anders toegelicht, benadert de boekwaarde de actuele waarde.

Beleggingen

De waardering van de beleggingen is als volgt:

- Beursgenoteerde effecten: opgenomen voor de per balansdatum geldende beurskoers.
- Participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen: opgenomen voor de per balansdatum geldende beurskoers.
- Participaties in niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen: opgenomen voor de door de beleggingsinstelling opgegeven waarde per de balansdatum. Voor zover bij ons bekend zal deze waarde doorgaans als volgt zijn bepaald:

- Binnen de participatie aanwezige beursgenoteerde effecten: opgenomen voor de per balansdatum geldende beurskoers.
- Binnen de participatie aanwezige niet beursgenoteerde vastrentende componenten: opgenomen voor de door de beleggingsinstelling opgegeven geschatte toekomstige netto kasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de ultimo boekjaar geldende marktrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico; oninbaarheid) en de looptijden.
- Binnen de participatie aanwezige vastgoedbeleggingen: opgenomen voor de reële waarde per balansdatum, gebaseerd op door onafhankelijke deskundigen verrichte periodieke taxaties. Indien daartoe aanleiding is, zal bij de waardering rekening gehouden zijn met de feitelijke verhuursituatie en/of renovatieactiviteiten.
- Binnen de participatie aanwezige andere componenten: opgenomen voor de waarde per balansdatum gecalculeerd op een voor de betreffende component gangbare en algemeen geaccepteerde wijze.

De door de beleggingsinstelling opgegeven waarde wordt voor zover redelijkerwijs mogelijk getoetst en onderbouwd.

- Leningen op schuldbekentenis: opgenomen voor de contante waarde van toekomstige rente- en aflossingsbestanddelen, vastgesteld op basis van de effectieve rentevoet. De effectieve rentevoet wordt bepaald met behulp van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rente termijnstructuur per balansdatum.
- Valutatermijntransacties: het verschil tussen de transactiekoers en de termijnkoers.
- Liquiditeiten en deposito's: voor de nominale waarde.
- Overige beleggingen: deelnemingen opgenomen tegen netto vermogenswaarde.

Derivaten

Derivaten ofwel afgeleide financiële instrumenten zijn opgenomen tegen actuele waarde, voor zover niet anders aangegeven.

Immateriële en materiële vaste activa

Waardering op aanschafwaarde verminderd met

lineair berekende afschrijvingen op basis van de afschrijvingstermijn van 5 en 10 jaar. Dit geschiedt met een vast percentage van de aanschafwaarde, in het jaar van aanschaf naar rato. De afschrijvingstermijnen zijn:

Materiële vaste activa:

- Telefooninstallatie en kantoorinrichting: 10 jaar.
- Kantoormiddelen: 5 jaar.
- Computerinstallatie: 5 jaar.

Immateriële vaste activa:

- Computerprogrammatuur: 5 jaar.

Liquide middelen

Onder liquide middelen zijn direct opeisbare tegoeden bij banken opgenomen. Liquiditeiten in beheer bij de vermogensbeheerders zijn in deze post niet inbegrepen.

Stichtingskapitaal

Dit betreft de storting bij oprichting van het fonds.

Overige reserves

De overige reserves vormen de buffer of de reserve die het fonds heeft bovenop de technische voorzieningen. Zie ook de 'Algemene toelichting', onderdeel 'vermogenspositie en herstelplan'. Mutaties in de overige reserves kunnen onder anderen ontstaan door verwerking van de winstbestemming van het boekjaar.

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen is berekend als de actuariële contante waarde van de aanspraken en rechten naar het niveau op 1 januari van het volgende boekjaar, dus inclusief de eventueel toegekende toeslag. De aanspraken en rechten zijn aldus volledig afgefinancierd.

De VPV is gelijk aan de actuariële contante waarde van de op de balansdatum opgebouwde pensioen-aanspraken. De opgebouwde pensioenaanspraken zijn de tijdsevenredige aanspraken conform de pensioenreglementen. Voor arbeidsongeschikte deelnemers is de vaststelling gebaseerd op de in uitzicht gestelde pensioenen zonder rekening te houden met tussentijdse revalidatie. De VPV bevat verder de contante waarde van de tot de balansdatum toegekende toeslagen op de pensioenen van de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers.

De berekening van de VPV per 31 december 2009 was gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen:

VPV PER 31 DECEMBER 2009

	Overlevingstafel	Startkolom	Leeftijdsterugstelling
Mannen	AG Generatietafel 2005-2050	2007-2012	2 jaar
Vrouwen	AG Generatietafel 2005-2050	2007-2012	2 jaar
Kinderen	Geen sterftetekansen	n.v.t.	n.v.t.

De berekening van de VPV per 31 december 2010 is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen:

VPV PER 31 DECEMBER 2010

	Overlevingstafel	Startkolom	Leeftijdsterugstelling
Mannen	AG Generatietafel 2010-2060	2011	ES-P1 mannen
Vrouwen	AG Generatietafel 2010-2060	2011	ES-P1 mannen
Kinderen	Geen sterftetekansen	n.v.t.	n.v.t.

Meerdere statistische onderzoeken in het verleden tonen aan dat de sterfte van de gehele bevolking hoger is dan de sterfte onder de werkende bevolking. Dit wordt ervaringssterfte genoemd. Omdat er in de praktijk uit wordt gegaan van sterftetafels gebaseerd op de gehele bevolking worden bij pensioenfondsen de sterftetekansen hiervoor gecorrigeerd. Tot op heden gebeurde dit door het hanteren van leeftijdsonafhankelijke correcties (de zgn. leeftijdsterugstellingen). Het hanteren van vaste leeftijdscorrecties voor alle pensioenvormen, leeftijden en voor mannen en vrouwen, is achterhaald omdat de effecten per leeftijd verschillend zijn. Tevens zou de correctie kleiner mogen zijn naarmate een verzekerde een hogere leeftijd heeft. Het is beter om correcties toe te passen die verschillend zijn voor zowel geslacht als leeftijd. Er kan met de invulling van de verzekerdensterfte beter gebruik worden gemaakt van leeftijdsafhankelijke (en geslachtsafhankelijke) correctiefactoren.

De beste manier om tot de correctiefactoren te komen is om het eigen verzekerdenbestand van het pensioenfonds statistisch te analyseren. Daarbij moet echter bedacht worden dat de zogenaamde

‘Wet van de grote aantallen’ van belang is om tot goed statistisch materiaal te komen op basis waarvan een set van goed onderbouwde correctiefactoren kan worden geconstrueerd. Een alternatief is om bestaande, officieel gepubliceerde correctiefactoren te hanteren. Door een meerderheid van de verzekeraars in de collectieve pensioenmarkt worden sterftewaarnemingen aangeleverd aan het Centrum voor Verzekeringsstatistiek (CVS). Uit analyse van de sterftewaarnemingen van de aan het CVS aanleverende maatschappijen blijkt dat de sterfte onder pensioenverzekerden lager ligt dan de sterfte in de Nederlandse bevolking als geheel. Daarnaast blijkt dat verzekerden met een hoog verzekerd bedrag doorgaans een lagere sterftetekans hebben dan overeenkomstige verzekerden met een lager verzekerd bedrag.

Om van bevolkingssterfte te komen tot sterftetekansen voor verzekerden worden daarom zogeheten ervaringssterftefactoren toegepast op de bevolkingssterftetekansen. Deze factoren voor de ervaringssterfte hebben betrekking op de verhouding van de sterftetekansen van verzekerden gemeten in verzekerde bedragen) ten opzichte van de sterftetekansen voor de

FACTOREN LEEFTIJDsafHANKELIJKE CORRECTIETABEL ES P1 (MANNEN)

Leeftijd	Factor	Leeftijd	Factor	Leeftijd	Factor
< 30	0,4751	60	0,6667	90	0,8583
35	0,5070	65	0,6986	95	0,8902
40	0,5390	70	0,7305	100	0,9221
45	0,5709	75	0,7625	> 104	1,0000
50	0,6028	80	0,7944		
55	0,6347	85	0,8263		

gehele Nederlandse bevolking. Deze correctiefactoren worden aangegeven met de naam ErvaringsSterfte Pensioenen 1 (ES-P1). De factoren in de leeftijdsafhankelijke correctietabel ES-P1 (mannen) ziet u hierboven (verkorte weergave).

Het bestuur van PMA heeft besloten om per 31 december 2010 over te stappen op de nieuwste prognosetafel AG 2010-2060. De te hanteren startkolom is daarbij de kolom 2011. Ten behoeve van de correctie voor ervaringssterfte is besloten om over te stappen van leeftijdsterugstellingen naar geslachten leeftijdsafhankelijke correctiefactoren, en wel de beschreven 'ES-P1'-tabel, waarbij voor de vrouwen uit wordt gegaan van de correctiefactoren voor de mannen. De correctiefactoren (de 'ES-P1'-tabel) voor de vrouwen tonen een snellere groei naar de waarde 1. In combinatie met het gegeven dat in het statistisch onderzoek naar de vrouwen gebruik is gemaakt van grotendeels vrouwen als medeverzekerden in plaats van hoofdverzekerden, is de verwachting dat de sterftetekansen lager zullen zijn. Tot slot heeft het onderzoek naar de sterfteresultaten van de PMA-populatie zelf over de periode 2004-2009 laten zien dat er bij de niet-pensioentrekkende vrouwen sprake is van een licht afwijkend patroon, dat deze keuze ondersteunt.

Wijziging van overlevingstabellen betreft onder verslaggevingsregels een wijziging van schattingsmethode. Wijziging van schattingsmethoden worden behandeld als een schattingswijziging, waarvan de effecten ten laste van het resultaat 2010 zijn gekomen.

Rentevoet

De factoren voor het contant maken zijn ontleend aan de per 31 december 2010 geldende rentetermijnstructuur (RTS), zoals door DNB is gepubliceerd. Op pagina 75 wordt de RTS per 31 december 2010 en per 31 december 2009 weergegeven.

Partnerfrequenties

Bij de vaststelling van de VPV van het meeverzekerde nabestaandenpensioen wordt tot de pensioengerechtigde leeftijd het zogenaamde 'onbepaalde partnersysteem' toegepast. Dit houdt in dat voor iedere verzekerde, ongeacht de burgerlijke staat of eventuele samenleving in de zin van het pensioenreglement, een nabestaandenpensioen wordt meeverzekerd. De reservering is gebaseerd op een zogenaamde 'onbepaalde factor' met een gehuwdheidsfrequentie van 1 op alle leeftijden tot de pensioendatum.

Overlijdensuitkering

In de VPV is een opslag opgenomen van 0,5% van de voorziening ouderdomspensioen ter dekking van de overlijdensuitkeringen.

CPVV:

Voor de compensatie premies volksverzekering (CPVV) is een opslag van 18% voor het uit te keren pensioen tussen 61 en 65 jaar in de VPV opgenomen. Dit wordt gedaan voor de deelnemers en gewezen deelnemers. De CPVV bedraagt ultimo 2010 nihil. Merk op dat de mogelijkheid bestaat dat er toch nog een CPVV aanspraak kan ontstaan indien een deelnemer (geboren voor 1 januari 1950) alsnog zijn pensioen wil vervroegen maar die nu voorlopig voor uitstel tot 65 jaar heeft gekozen.

Jaar	2010	2009	Jaar	2010	2009	Jaar	2010	2009
1	1,296	1,303	21	3,779	4,194	41	3,197	3,661
2	1,524	1,891	22	3,746	4,173	42	3,191	3,648
3	1,864	2,240	23	3,716	4,153	43	3,186	3,636
4	2,186	2,558	24	3,689	4,135	44	3,180	3,624
5	2,582	2,829	25	3,663	4,119	45	3,175	3,613
6	2,710	3,060	26	3,616	4,083	46	3,170	3,603
7	2,991	3,260	27	3,572	4,049	47	3,166	3,593
8	3,162	3,436	28	3,531	4,018	48	3,161	3,583
9	3,303	3,563	29	3,494	3,989	49	3,157	3,574
10	3,427	3,680	30	3,458	3,962	50	3,153	3,565
11	3,511	3,800	31	3,425	3,925	51	3,149	3,556
12	3,581	3,901	32	3,394	3,890	52	3,145	3,548
13	3,653	3,984	33	3,365	3,858	53	3,142	3,540
14	3,715	4,055	34	3,338	3,827	54	3,138	3,532
15	3,768	4,117	35	3,312	3,798	55	3,135	3,525
16	3,780	4,142	36	3,288	3,770	56	3,132	3,518
17	3,790	4,164	37	3,265	3,744	57	3,129	3,511
18	3,799	4,184	38	3,243	3,720	58	3,125	3,504
19	3,808	4,202	39	3,223	3,697	59	3,123	3,498
20	3,815	4,218	40	3,203	3,674	60	3,120	3,491

Excassokosten

In de VPV is een opslag opgenomen van 2% ter dekking van toekomstige uitkeringskosten (excassokosten).

Bepaling leeftijden

Bij de vaststelling van de leeftijden van de verzekerden wordt er vanuit gegaan dat iedere verzekerde op 1 juli is geboren. Verondersteld wordt dat een mannelijke verzekerde altijd een drie jaar jongere vrouwelijke partner heeft. Een vrouwelijke verzekerde heeft altijd een drie jaar oudere mannelijke partner.

Uitkeringen

Bij de waardering is uitgegaan van de veronderstelling dat de pensioenuitkeringen continu geschieden. Onderdeel van de uitkeringen is de vakantietoeslag. Deze vakantietoeslag is verwerkt als opslag op de VPV van 8%.

Premie

In de premie is rekening gehouden met de volgende opslagen (van de som van de pensioengrondslagen):

- een opslag op 0,75% voor lopende administratiekosten
- een opslag op 1,75% voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid
- een opslag op 0,25% voor latent WIA-hiaat
- een opslag op 0,80% voor latent ANW-hiaat

Toeslagverlening

PMA heeft de pensioenen per 1 januari 2011 verhoogd met 0,75% (per 1 januari 2010: met 3,25%). De toeslag is gebaseerd op de algemene loonindex in de sector in 2010 (2009) en verwerkt in de voorziening pensioenverplichtingen per ultimo 2010 (2009).

Voorziening uitloopsisico arbeidsongeschiktheid

Bij de bepaling van de voorziening voor arbeidsongeschiktheid wordt rekening gehouden met de toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op balansdatum die naar verwachting arbeidsonge-

schikt zullen worden verklaard. Met betrekking tot deze laatste categorie wordt de verplichting geschat op basis van ervaringscijfers. Gegeven het karakter van het arbeidsongeschiktheidsrisico, een wachttijd van twee jaar voordat de schade zichtbaar wordt, is de hoogte van deze voorziening vastgesteld als respectievelijk twee maal (2009) en anderhalf maal (2010) de risicopremie voor het arbeidsongeschiktheidsrisico. Omdat er gedurende een aantal jaren een groot positief resultaat op arbeidsongeschiktheid is geweest, is geconcludeerd dat de voorziening kennelijk op een te hoog niveau was vastgesteld. Vooruitlopend op nader onderzoek in 2011 is besloten om per eind 2010 anderhalf maal in plaats van twee maal de risicopremie te hanteren. Als gevolg van deze schattingswijziging komt de voorziening uitlooproisico arbeidsongeschiktheid niet uit op 10.453 maar op 7.844; het resultaat 2010 is hierdoor 2.609 hoger uitgevallen. Bij volledige arbeidsongeschiktheid is de voorziening gebaseerd op uitzicht pensioenaanspraken. Bij gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid is de voorziening gebaseerd op pro rata uitzicht pensioenaanspraken en ander afhankelijk van de gedeeltelijke arbeidsongeschiktheidsgraad. Toevoegingen dan wel onttrekkingen aan deze voorziening komen resp. ten laste van / ten gunste van het resultaat op arbeidsongeschiktheid.

Voorziening aanpassing overlevingstabel

De in begin 2007 door het AG uitgebrachte prognosetafel 2005 – 2050 is gebaseerd op de CBS-waarnemingen 2006. Eind 2008 heeft het CBS een update uitgebracht – de CBS-prognose 2008 – op grond waarvan ook de AG-commissie Overlevingstafels in 2009 was gestart met een onderzoek in hoeverre bijstelling van de eerder opgestelde AG prognosetafel noodzakelijk was. Dit onderzoek was eind 2009 nog niet afgerond. In de wetenschap dat uit de resultaten van de AG-tafel 2003 – 2008 naar voren kwam dat de eerder afgegeven prognoses over deze periode duidelijk zijn onderschat, was eind 2009 een separate voorziening getroffen ten behoeve van de toegenomen levensverwachting van de deelnemers. Per 31 december 2009 bedroeg deze voorziening 23.698, zijnde 3% van de VPV per 31 december 2009. De 3% was vastgesteld op basis van een geschat effect van 1,5% vanwege het meenemen van de AG 2003-2008 gegevens en 1,5% als extra vanwege de verwachting dat de trend in de prognosetafel sterker zal zijn.

Per 31 december 2010 is deze voorziening vervallen en is de VPV volledig gebaseerd op nieuwe sterftegrondslagen. De mutatie van de voorziening aanpassing overlevingstabel in 2009 groot 23.698 en de mutatie in 2010 door de vrijval van deze voorziening zijn nu opgenomen in de regel 'wijziging sterftegrondslagen'.

Overige voorzieningen

De hieronder opgenomen Voorziening VUT-verplichtingen personeel is berekend met inachtneming van de fiscale marktrente, zoals gedefinieerd in het Besluit van het Ministerie van Financiën van 16 december 2008, nummer CPP2008/2696M. Deze marktrente bedroeg per eind 2010 2,2% (eind 2009: 3,2%). Als de fiscale marktrente lager is dan 4% moeten deze verplichtingen op grond van artikel 3.29 van de Wet Inkomstenbelasting 2001 gewaardeerd worden met inachtneming van een rekenrente van tenminste 4%. In 2010 (en in 2009) is voor de vaststelling van deze verplichtingen derhalve met een rente van 4% gerekend.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Baten en lasten

Baten en lasten worden verantwoord in het jaar waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsopbrengsten

Onder directe beleggingsopbrengsten worden verantwoord: de aan het boekjaar toe te rekenen interest, alsmede de in het boekjaar ontvangen dividenden.

Onder indirecte beleggingsopbrengsten worden de waarderingsresultaten verantwoord. De indirecte beleggingsopbrengsten kunnen worden uitgesplitst in:

- Ongerealiseerd resultaat: het verschil tussen de aankoopwaarde en de balanswaarde.
- Gerealiseerd resultaat: het verschil tussen de aankoopwaarde en de opbrengstwaarde bij verkoop.

Beleggingstransacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de op de afrekeningdatum geldende koersen. Gerealiseerde en ongerealiseerde valuta-

koersresultaten op beleggingen worden verantwoord onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Omzet conform Titel 9 Boek 2 BW

De omzet zoals bedoeld in de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving, bedraagt in 2010 € 85,4 miljoen (2009: € 79,6 miljoen), zijnde de som van premies (2010: € 65,3 miljoen en 2009: € 61,4 miljoen) en directe beleggingsopbrengsten (2010: € 20,1 miljoen en 2009: € 18,2 miljoen).

Methode opstellen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode, met waardering tegen nominale waarde. Het geeft inzicht in de herkomst en de aanwending van de liquide middelen, gerubriceerd naar pensioenuitvoering en beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de balans

ACTIVA

BEDRAGEN x € 1.000	€	€
Beleggingen	31 12 2010	31 12 2009
Vastgoedbeleggingen		
Balanswaarde per 1 januari	151.533	156.868
Bij: aankopen/verstrekkingen/herrubricering	15.725	637
	167.258	157.505
Af: verkopen/herrubricering	-1.035	-380
	166.223	157.125
Gerealiseerde koersverschillen	7	-3
	166.230	157.122
Niet gerealiseerde koersverschillen	-5.493	-5.589
Balanswaarde 31 december	160.737	151.533
Percentage directe beleggingen op balanswaarde 31-12	0%	0%
Percentage indirecte beleggingen op balanswaarde 31-12	100%	100%
Aandelen		
Balanswaarde per 1 januari	423.115	305.195
Bij: aankopen/verstrekkingen/herrubricering	166.273	25.065
	589.388	330.260
Af: verkopen/herrubricering	-258.639	-12.781
	330.749	317.479
Gerealiseerde koersverschillen	42.899	-2.575
	373.648	314.904
Niet gerealiseerde koersverschillen	39.043	108.211
Balanswaarde 31 december	412.691	423.115
Percentage directe beleggingen op balanswaarde 31-12	0%	0%
Percentage indirecte beleggingen op balanswaarde 31-12	100%	100%

PMA kent binnen de categorie vastgoedbeleggingen uitsluitend indirecte beleggingen, bestaande uit participaties in beursgenoteerde en niet beursgenoteerde vastgoedfondsen, beleggend in Europa.

De aandelenbeleggingen bestaan uit participaties in beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsfondsen, die gezamenlijk een wereldwijde spreiding kennen. Per eind 2010 luidt ruim 35% van de onderliggende aandelenbeleggingen van de

BEDRAGEN x € 1.000

	€ 31 12 2010	€ 31 12 2009
Vastrentende waarden		
Balanswaarde per 1 januari	409.706	339.315
Bij: aankopen/verstrekkingen/herrubricering	96.837	380.501
	506.543	719.816
Af: verkopen/herrubricering	-7.666	-330.789
Af: lossingen	-29.611	0
	469.266	389.027
Gerealiseerde koersverschillen	630	38.394
	469.896	427.421
Niet gerealiseerde koersverschillen	18.178	-17.715
Balanswaarde 31 december	488.074	409.706
Percentage directe beleggingen op balanswaarde 31-12	31%	30%
Percentage indirecte beleggingen op balanswaarde 31-12	69%	70%

aandelenfondsen in Euro's, de rest in andere valuta, met name in de US Dollars.

Circa 87% van de aandelenbeleggingen is gedaan in de zogenaamde volwassen markten (mature markets), circa 12% in de opkomende markten (emerging markets) en circa 1% bestaat uit Private Equity: beleggingsfondsen die buiten de aandelenbeurs om bedrijven financieren.

De vastrentende waarden bestaan uit:

- Directe beleggingen in beursgenoteerde langlopende staatsobligaties; deze worden aangehouden ter gedeeltelijke afdekking van het rentemismatchrisico tussen de langlopende pensioenverplichtingen en de korterlopende beleggingen (per 31 december 2010: 27% van de vastrentende waarden).
- Participaties in niet beursgenoteerde beleggingsfondsen die vrijwel uitsluitend in Europa beleggen (per 31 december 2010: 58% van de vastrentende waarden).

- Participaties in niet beursgenoteerde beleggingsfondsen die investeren in inflatie gerelateerde producten (per 31 december 2010: 8% van de vastrentende waarden).
- Participaties in niet beursgenoteerde microkredietfondsen (per 31 december 2010: 3% van de vastrentende waarden).
- Enkele directe beleggingen in niet beursgenoteerde bedrijfsleningen (per 31 december 2010: 4% van de vastrentende waarden).

Bijna 94% van de onderliggende beleggingen van de vastrentende fondsen luidt in Euro's, de rest in andere valuta.

Van de vastrentende portefeuille van PMA per ultimo 2010 had bijna 86% van de fondsen een rating van A, AA of (vooral) AAA. Ruim 6% had een lagere rating en iets minder dan 8% van de fondsen had geen rating.

De gemiddelde duration van de vastrentende portefeuille per 31 december 2010 bedraagt 7,6.

BEDRAGEN x € 1.000	€	€
	31 12 2010	31 12 2009
Derivaten		
Balanswaarde per 1 januari	661	1.820
Bij: aankopen/verstrekkingen/herrubricering	339.870	71
	340.531	1.891
Af: verkopen/herrubricering	-334.572	-4.156
	5.959	-2.265
Gerealiseerde koersverschillen	-5.959	2.265
	0	0
Niet gerealiseerde koersverschillen	-384	661
Balanswaarde 31 december	-384	661
Percentage directe beleggingen op balanswaarde 31-12	100%	100%
Percentage indirecte beleggingen op balanswaarde 31-12	0%	0%
Overige beleggingen		
Balanswaarde per 1 januari	35.605	55.865
Bij: aankopen/verstrekkingen/herrubricering	25.265	17.304
	60.870	73.169
Af: verkopen/herrubricering	-27.342	-40.669
	33.528	32.500
Gerealiseerde koersverschillen	-8.997	250
	24.531	32.750
Niet gerealiseerde koersverschillen	12.047	2.855
Balanswaarde 31 december	36.578	35.605
Percentage directe beleggingen op balanswaarde 31-12	1%	4%
Percentage indirecte beleggingen op balanswaarde 31-12	99%	96%
Specificatie overige beleggingen per 31 december		
Commodities	28.411	24.355
Hedgefonds	7.667	8.501
Private equity	0	1.442
Liquiditeiten fondsen en liquiditeiten in mandaten	500	1.307
Balanswaarde 31 december	36.578	35.605

BEDRAGEN x € 1.000	€	€
	31 12 2010	31 12 2009
Commodities		
Balanswaarde per 1 januari	24.355	14.619
Bij: aankopen/verstrekkingen/herrubricering	24.625	7.431
	48.980	22.050
Af: verkopen/herrubricering	-24.680	0
	24.300	22.050
Gerealiseerde koersverschillen	-8.997	0
	15.303	22.050
Niet gerealiseerde koersverschillen	13.108	2.305
Balanswaarde 31 december	28.411	24.355
Percentage directe beleggingen op balanswaarde 31-12	0%	0%
Percentage indirecte beleggingen op balanswaarde 31-12	100%	100%
Hedgefonds		
Balanswaarde per 1 januari	8.501	0
Bij: aankopen/verstrekkingen/herrubricering	227	7.500
	8.728	7.500
Af: verkopen/herrubricering	0	0
	8.728	7.500
Gerealiseerde koersverschillen	0	0
	8.728	7.500
Niet gerealiseerde koersverschillen	-1.061	1.001
Balanswaarde 31 december	7.667	8.501
Percentage directe beleggingen op balanswaarde 31-12	0%	0%
Percentage indirecte beleggingen op balanswaarde 31-12	100%	100%

De derivaten bestaan in 2010 uitsluitend uit valuta-termijncontracten die zijn en worden aangehouden ter gedeeltelijke afdekking van het US Dollar risico op Amerikaanse aandelen en op in US Dollar luidende overige beleggingen. Begin 2009 waren er nog enkele derivaten behorend bij inmiddels verkochte vastrentende mandaten.

In de tabellen op pagina 81 en 82 worden de subcategorieën die deel uitmaken van de 'overige beleggingen' afzonderlijk weergegeven.

BEDRAGEN x € 1.000	€	€
	31 12 2010	31 12 2009
Private equity		
Balanswaarde per 1 januari	1.442	0
Bij: aankopen/verstrekkingen/herrubricering	0	2.372
	1.442	2.372
Af: verkopen/herrubricering	-1.442	-283
	0	2.089
Gerealiseerde koersverschillen	0	-196
	0	1.893
Niet gerealiseerde koersverschillen	0	-451
Balanswaarde 31 december	0	1.442
Percentage directe beleggingen op balanswaarde 31-12	0%	0%
Percentage indirecte beleggingen op balanswaarde 31-12	100%	100%
Liquiditeiten in mandaten en fondsen		
Balanswaarde per 1 januari	1.307	14.400
Bij: aankopen/verstrekkingen/herrubricering	412	0
	1.719	14.400
Af: verkopen/herrubricering	-1.219	-13.093
Balanswaarde 31 december	500	1.307
Percentage directe beleggingen op balanswaarde 31-12	100%	100%
Percentage indirecte beleggingen op balanswaarde 31-12	0%	0%

Onder de 'overige beleggingen', was per 31 december 2009 een participatie van PMA groot circa € 2 miljoen opgenomen in een fonds dat investeert in reeds lopende private equity beleggingen. Deze belegging, waarvan de omvang inmiddels is toegenomen tot circa € 4,5 miljoen, is per 31 december 2010 verantwoord onder de 'aandelen'.

Onder liquiditeiten in mandaten en fondsen zijn gelden verantwoord die weliswaar deel uitmaken van aandelenfondsen maar niet als aandelenbelegging kunnen worden gezien.

BEDRAGEN x € 1.000	€	€
	31 12 2010	31 12 2009
Liquiditeitenfondsen		
Balanswaarde per 1 januari	0	26.847
Af: verkopen/herrubricering	0	-27.292
	0	-445
Gerealiseerde koersverschillen	0	445
	0	0
Niet gerealiseerde koersverschillen	0	0
Balanswaarde 31 december	0	0
Percentage directe beleggingen op balanswaarde 31-12	n.v.t.	n.v.t.
Percentage indirecte beleggingen op balanswaarde 31-12	n.v.t.	n.v.t.
Deposito's banken		
Balanswaarde per 1 januari	40.900	23.200
Bij: aankopen/verstrekkingen/herrubricering	0	17.700
	40.900	40.900
Af: verkopen/herrubricering	-11.750	0
Balanswaarde 31 december	29.150	40.900
Percentage directe beleggingen op balanswaarde 31-12	100%	100%
Percentage indirecte beleggingen op balanswaarde 31-12	0%	0%

Sinds begin 2009 heeft PMA geen liquiditeitenfondsen meer in portefeuille.

De deposito's worden aangehouden bij Nederlandse banken.

BEDRAGEN x € 1.000	€	€
	31 12 2010	31 12 2009
Deelnemingen		
<i>LevensloopPlus</i>		
Balanswaarde per 1 januari	131	100
Bij: aanvullende storting eigen vermogen	0	31
Boekwaarde 31 december	131	131
<i>Klantenconsortium Innovact B.V.</i>		
Balanswaarde per 1 januari	74	237
Bij: aanvullende storting eigen vermogen	0	667
Herwaardering	89	-830
Boekwaarde 31 december	163	74
Boekwaarde 31 december	294	205

Klantenconsortium Innovact B.V. heeft een deelname in Innovact B.V., de leverancier van de software van de pensioenadministratie, gezamenlijk met de twee andere grootste pensioenfondsen die deze software gebruiken. Hiermee zijn de continuïteit en de invloed die PMA heeft ten aanzien van ontwikkelingen van de software beter gewaarborgd. Het totaal geplaatst kapitaal van Klantenconsortium Innovact B.V. bedraagt € 2.000.000 waarvan PMA precies 1/3 deel bezit. Klantenconsortium Innovact B.V. is 100% eigenaar van Innovact B.V.

Rond de jaarwisseling 2010 / 2011 heeft er binnen de aandelenportefeuille van PMA een herinrichting plaatsgevonden van de beleggingen in de Azië-Pacific regio. Eind december 2010 zijn een drietal fondsen verkocht. De handelsdag (de dag waarop de transactie is uitgevoerd) is bepalend voor de vraag of een belegging deel uitmaakt van de portefeuille of niet. Er zit altijd een aantal dagen (de zogenaamde 'settlement'-periode) tussen de handelsdag en de dag waarop de financiële verrekening plaatsvindt. Van één van de verkochte fondsen vond de settlement nog in december 2010 plaats. Deze opbrengst van circa € 42 miljoen maakt deel uit van het saldo liquide middelen per 31 december 2010. Van twee van de verkochte fondsen vond de settlement net ná de jaarwisseling plaats. De opbrengst daarvan groot circa € 76 miljoen is gerubriceerd onder 'vorderingen en overlopende activa', 'nog af te wikkelen beleggingstransacties' (zie pagina 85).

De liquiditeiten staan ter vrije beschikking van PMA.

BEDRAGEN x € 1.000

€
31 12 2010

€
31 12 2009

	€	€
	31 12 2010	31 12 2009
Immateriële vaste activa		
Boekwaarde per 1 januari	60	83
Bij: aanschaffingen in het boekjaar	121	3
Af: afschrijving boekjaar	-38	-26
Boekwaarde 31 december	143	60
Materiële vaste activa		
Boekwaarde per 1 januari	86	75
Bij: aanschaffingen in het boekjaar	48	34
Af: afschrijving boekjaar	-28	-23
Boekwaarde 31 december	106	86
Vorderingen en overlopende activa		
<i>Overige vorderingen</i>		
<i>Diverse debiteuren en andere activa</i>		
Dividendbelasting, terug te vorderen	295	602
Beleggingsopbrengsten, te ontvangen	581	409
Nog af te wikkelen beleggingstransacties	76.226	109
SRMA rek.courant	599	457
SBA rek.courant	88	0
Overige posten	101	115
<i>Te vorderen premies</i>		
Werkgevers	257	334
<i>Lopende intrest</i>		
a) Beleggingen:		
Vastrentende waarden/Obligaties	4.029	3.436
b) Intrestgevende saldi:		
Banken rekening-courant	2	1
Totaal	82.178	5.463
Overige activa		
<i>Liquide middelen</i>		
Banken rek.courant	46.293	1.745
Kas	0	1
Totaal	46.293	1.746

PASSIVA

BEDRAGEN x € 1.000	€	€
	31 12 2010	31 12 2009
Wettelijke en statutaire reserves		
Saldo 1 januari	243.317	94.075
Af: saldo baten en lasten boekjaar	-24.804	149.242
Totaal reserves	218.513	243.317
Technische voorzieningen		
<i>I. Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds</i>		
Saldo 1 januari	813.627	782.234
Pensioenopbouw in boekjaar	48.473	60.510
Indexering en overige toeslagen	7.783	26.902
Wijziging marktrente	105.739	-71.950
Rentetoevoeging	11.174	20.710
Levensverwachting	926	-2.781
Arbeidsongeschiktheid	623	-4.772
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-24.830	-21.809
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-506	-2.283
Wijziging u.h.v. overdrachten van rechten	30.896	224
Overige wijzigingen in de voorziening pensioenverplichtingen	-372	2.944
Wijziging sterftegrondslagen	33.351	23.698
Saldo einde boekjaar	1.026.884	813.627
Specificatie:		
– Actieven, in dienst (incl. arbeidsongeschikten)	703.025	561.152
– Uit dienst, met rechten	105.566	73.192
– Gepensioneerden	218.293	179.283
Totaal	1.026.884	813.627
<i>II. Overige voorzieningen</i>		
– Voorziening uitlooprisico AO		
Saldo 1 januari	9.798	9.179
Mutatie t.l.v. resultaat	-1.972	619
Saldo einde boekjaar	7.826	9.798
– Voorziening VUT-verplichtingen personeel		
Saldo 1 januari	51	239
Mutatie t.l.v. resultaat	-33	-188
Saldo einde boekjaar	18	51
Totaal overige voorzieningen	7.844	9.849
Totaal technische voorzieningen	1.034.728	823.476

BEDRAGEN x € 1.000	€	€
	31 12 2010	31 12 2009
<i>Overige schulden en overlopende passiva</i>		
<i>Diverse crediteuren en andere passiva</i>		
SBA rek. courant	0	86
Loonheffing en sociale lasten	519	458
Reservering vakantiegelden deelnemers	1.201	1.040
Te betalen kosten en overige posten	899	704
Totaal diverse crediteuren en andere passiva	2.619	2.288

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Voorwaardelijke activa

In 2007 heeft PMA binnen de categorie aandelen-Europa belegd in een zogenaamd long/short aandelenfonds. In september 2008 bleek dat de beheerder van dat fonds Lehman Brothers had aangesteld als zogenaamde 'prime broker'. Een prime broker is een soort effectenmakelaar die een uitgebreid aantal diensten aanbiedt aan klanten en met name de administratieve afhandeling op zich neemt. Onder deze diensten kan onder meer zijn begrepen: aandelentransacties, securities lending, valutahandel, research en het regelen van marginverplichtingen. Zonder dat PMA daarvan op de hoogte was zette de fondsbeheerder met de prime broker een contractuele structuur op die ertoe leidde dat Lehman Brothers in haar hoedanigheid van prime broker in feite het volledige technisch eigendom van de onderliggende stukken van het fonds verkreeg. Deze stukken zijn daardoor onnodig betrokken geraakt in het faillissement van Lehman Brothers. Naar ons oordeel heeft de fondsbeheerder aldus in strijd gehandeld met zijn plichten tegenover PMA. PMA heeft haar juridische positie ten opzichte van betreffende fondsmanager bepaald en deze aansprakelijk gesteld. Omdat de fondsmanager niet bereid bleek tot een schikking over te gaan is begin 2010 de dagvaarding ingediend bij de rechtbank van Massachusetts (de contracten zijn opgemaakt naar Amerikaans recht). Reeds in de jaarrekening 2008 van PMA was het betreffende aandelenfonds grotendeels afgewaardeerd, rekening houdend met verwachtingen die er 'in de markt' circuleren met betrekking tot de waardering van stukken die zijn

betrokken in het faillissement van Lehman Brothers. De kansen op succes van de zaak van PMA tegen de fondsbeheerder worden gunstig ingeschat. Op grond van de vigerende regelgeving is evenwel geen claimwaarde opgenomen. De uitkomst van de juridische procedure kan het resultaat van 2011 of eventueel latere jaren sterk beïnvloeden. Omdat het fonds al is afgewaardeerd en geen claimwaarde in de jaarrekening is opgenomen zal dit tot een positief toekomstig resultaat kunnen leiden.

Investeringsverplichtingen

PMA is in 2010 en oudere jaren investeringsverplichtingen aangegaan waarvan per 31 december 2010 de betalingen deels reeds hebben plaatsgevonden, maar deels in 2011 of latere jaren zullen plaatsvinden. Deze commitments worden weergegeven in de tabel onderaan deze pagina.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het fonds, de aangesloten ondernemingen en hun werknemers, en het bestuur. Tussen het fonds en de werkgevers zijn uitvoeringsovereenkomsten gesloten met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regeling. Inzake de beloning van bestuursleden wordt verwezen naar de specificatie van de kosten pensioenuitvoering bij de toelichting op de staat van baten en lasten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is sprake van vorderingen op bestuurders of voormalige bestuurders van PMA.

INVESTERINGSVERPLICHTINGEN

Alle bedragen x € 1 miljoen	Totaal commitment	Nog te storten na balansdatum 31-12-2009	Nog te storten na balansdatum 31-12-2010
Vastrentende waarden	3,5	1,2	1,6
Private equity ¹⁾	8,0	3,2 ²⁾	5,9
Vastgoed	20,0	0,0	11,5
Infrastructuur ³⁾	15,0	12,0	0,0
Totaal	46,5	16,4	19,0

¹⁾ in 2009 verantwoord onder Alternatives en in 2010 onder Aandelen

²⁾ Waarvan 0,6 voldaan in februari 2011

³⁾ Verantwoord onder Vastgoed

Toelichting op de staat van baten en lasten

Resultaat op premies

De premieontvangsten en het resultaat op premie worden onderstaand weergegeven.

Op basis van het FTK dient de kostendekkende premie te worden vastgesteld. Deze bestaat uit de volgende elementen:

- 1 de actuariel benodigde premie voor inkoop van de onvoorwaardelijke pensioendelen (op basis van marktwaarde);
- 2 een opslag voor de uitvoeringskosten;
- 3 een solvabiliteitsopslag voor het bereiken van het vereist eigen vermogen. Component 3 wordt niet in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen;
- 4 de premie voor voorwaardelijke onderdelen conform geformuleerde ambitie en afgesproken financiering. Component 4 is voor PMA niet van toepassing.

De solvabiliteitsopslag zorgt ervoor dat bij de inkoop van nieuwe aanspraken de dekkingsgraad op het benodigde peil blijft. Het pensioenfonds dient immers ook voor de nieuwe aanspraken over een extra vermogen te beschikken, welke niet in de onderdelen 1 en 2 is opgenomen. De hoogte van de solvabiliteitsopslag hangt af van het zogenaamde 'vereist eigen vermogen'. Per 31 december 2010 was deze opslag 28,1% (31 december 2009: 31,1%). Verondersteld is dat de premie per 1 januari verschuldigd is en per deze datum omgezet wordt in nieuwe aanspraken in het fonds.

BEDRAGEN x € 1.000	€ 2010	€ 2009
Premieontvangsten		
Bijdrage werkgever	43.008	40.373
Bijdrage deelnemers	21.536	20.225
Pensioenpremie personeel PMA	270	349
Premies FVP	128	123
Uit seniorenregeling	342	319
Resultaat	65.284	61.389
Resultaat op premie		
Ontvangen premie	65.284	61.389
<i>Besteding premie</i>		
Financiering actuariële premie	48.473	49.991
Technische risicopremie overlijden	3.992	3.784
Technische risicopremie arbeidsongeschiktheid	5.217	4.899
Financiering kosten	1.956	1.836
Totaal	59.638	60.510
Resultaat	5.646	879

BEDRAGEN x € 1.000	€ 2010	€ 2009
<i>Kostendeekkende premie</i>		
Actuariële premie actieve deelnemers	48.473	49.991
Technische risicopremie overlijden	3.992	3.784
Technische risicopremie arbeidsongeschiktheid	5.217	4.899
Kostenopslag	1.956	1.836
Solvabiliteitsopslag	17.939	16.722
Totaal	77.577	77.232
<i>Gedempte kostendeekkende premie</i>		
Actuariële premie actieve deelnemers	38.779	39.271
Technische risicopremie overlijden	3.992	3.784
Technische risicopremie arbeidsongeschiktheid	5.217	4.899
Kostenopslag	1.956	1.836
Solvabiliteitsopslag	14.924	13.667
Totaal	64.868	63.457

Bovenstaand is de opbouw van de kostendeekkende premie weergegeven.

Conform het besluit FTK Pensioenfondsen artikel 4 mag voor de vaststelling van de kostendeekkende premie worden uitgegaan van een dempingsmechanisme. In de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) van het fonds is het premiebeleid van het fonds uitvoerig omschreven. Een van de kernpunten is dat het fonds voor de vaststelling van de kostendeekkende premie uitgaat van een dempingsmechanisme. Voor de vaststelling van de gedempte kostendeekkende premie hanteert het bestuur een rentetermijnstructuur die gelijk is aan het voortschrijdend gemiddelde van de rentetermijnstructuur per 31 december van de afgelopen 10 jaar. Deze gemiddelde rente wijkt af van de rentetermijnstructuur zoals deze is een boekjaar van toepassing is. De gemiddelde rentetermijnstructuur ligt thans boven het niveau van de rentetermijnstructuur waarop de kostendeekkende premie voor boekjaar 2010 is vastgesteld, hetgeen leidt tot een gedempte kostendeekkende premie die onder het niveau van de feitelijke kostendeekkende premie ligt. In de ABTN staat ook omschreven hoe de daadwerkelijk ontvan-

gen premie wordt vastgesteld. Hiervoor heeft het bestuur een criterium gedefinieerd wat uiteindelijk leidt tot een doorsnee premie.

In bovenstaande tabel is een uitsplitsing van de gedempte kostendeekkende premie voor 2010 weergegeven.

Een specificatie van de beleggingsopbrengsten treft u aan op pagina 91.

Ongeveer een derde deel van de externe beleggingskosten bestaat uit periodieke betalingen voor externe databanken. Circa twee derde deel betreft juridische kosten in verband met de zaak van PMA tegen State Street (zie Niet in de balans opgenomen verplichtingen, onderdeel Voorwaardelijke activa). Daarnaast zijn hierin enkele kleinere kosten en ontvangen vergoedingen verwerkt.

De interne beleggingskosten betreft de aan beleggingen doorberekende kosten van uitvoering.

BEDRAGEN x € 1.000	€ 2010	€ 2009
Beleggingsopbrengsten		
<i>Directe beleggingsopbrengsten</i>		
Intrest vastrentende waarden	5.615	4.937
Dividend aandelen	5.487	5.710
Dividend vastgoedbeleggingen	8.872	7.340
Intrest overige beleggingen	131	189
Totaal uit beleggingen	20.105	18.176
Overige ontvangen intrest	14	16
Totaal ontvangen	20.119	18.192
Af: betaalde intrest		
– Intrest SRMA en SBA rek. courant	4	3
Saldo directe beleggingsopbrengsten	20.123	18.195
<i>Indirecte beleggingsopbrengsten</i>		
Vastrentende waarden:		
– Gerealiseerd resultaat bij verkoop	630	38.394
– Ongerealiseerde koersverschillen	18.178	-17.716
Aandelen:		
– Gerealiseerd resultaat bij verkoop	42.899	-2.575
– Ongerealiseerde koersverschillen	39.043	108.211
Vastgoedbeleggingen:		
– Gerealiseerde koersverschillen	7	-3
– Ongerealiseerde koersverschillen	-5.493	-5.589
Overige beleggingen:		
– Gerealiseerde koersverschillen	-8.997	250
– Ongerealiseerde koersverschillen	12.172	2.855
Valutatermijntransacties:		
– Gerealiseerde koersverschillen	-5.959	2.265
– Ongerealiseerde koersverschillen	-384	661
Deelnemingen:		
– Waardeveranderingen	89	-830
Overige gerealiseerde koersverschillen ¹⁾	-777	-230
Saldo indirecte beleggingsopbrengsten	91.408	125.693
Totaal beleggingsopbrengsten	111.531	143.888
<i>Af: beleggingskosten</i>		
Directe externe beleggingskosten	-357	-204
Indirecte beleggingskosten (doorberekend)	-873	-866
Totaal beleggingskosten	-1.230	-1.070
Saldo beleggingsopbrengsten	110.301	142.818

¹⁾ incl. valutaresultaten op bankrekeningen in vreemde valuta

BEDRAGEN x € 1.000	€ 2010	€ 2009
Uitkeringen		
Ouderdomspensioen	22.073	19.025
Weduwen/weduwnaars/partnerpensioen	1.713	1.526
Wezenpensioen	93	84
Arbeidsongeschiktheidspensioen	448	427
Totaal pensioenen	24.327	21.062
Restitutie deelnemersbijdrage	218	63
Afkoopsommen	350	321
Totaal uitkeringen	24.895	21.446
Kosten pensioenuitvoering		
Bestuur + Deelnemersraad: vacatiegelden ²⁾	73	80
Idem: reis- en overige kosten	41	58
Personeel salarissen	1.096	1.075
Personeel pensioenlasten	276	333
Toevoeging/ vrijval VUT-reserve personeel	-1	-73
Personeel sociale lasten	242	217
Uitzendkrachten en ingehuurd externen	52	71
Personeel overige kosten	16	18
Actuaris (jaarwerkzaamheden)	73	43
Actuaris (advisering)	33	20
Accountant (jaarwerkzaamheden)	109	108
Accountant (overige controleopdrachten)	0	5
Accountant (belastingadvies)	0	17
Accountant (andere niet controlediensten)	71	61
Organisatieadviezen	42	128
Huisvesting	178	130
Automatisering	266	222
Afschrijving immateriële vaste activa	38	26
Afschrijving materiële vaste activa	28	23
Informatieverstrekking en p.r.	124	121
Overige bureau- en organisatiekosten	148	221
Contributies VB	41	42
Heffing DNB	105	39
Externe beleggingskosten	366	226
Reservering boete DNB	0	-126
Totaal van alle kosten	3.417	3.085

²⁾ Er worden geen andere beloningen verstrekt dan vacatiegelden. Van genoemd bedrag heeft ruim 2 (x € 1.000) betrekking op in de loop van 2010 afgetreden bestuursleden.

BEDRAGEN x € 1.000	€	€
	2010	2009
Totaal van alle kosten	3.417	3.085
Af: t.l.v. directe beleggingsopbrengsten:		
Externe beleggingskosten	-357	-204
Interne beleggingskosten (toegerekend)	-873	-866
Af: doorberekende administratiekosten: SRMA en SBA	-341	-322
Saldo kosten pensioenuitvoering	1.846	1.693

Voor het Bestuur van de Stichting Pensioenfonds
Medewerkers Apotheken,

Drs. A. van Zijl (voorzitter)
A.A. Bal (secretaris)

Den Haag, 14 april 2011

8

Overige gegevens

Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. Evenmin is de bestemming nader uitgewerkt in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN). PMA heeft geen winstoogmerk.

Een positief resultaat boekjaar (2009) wordt toegevoegd en een negatief resultaat boekjaar (2010) wordt onttrokken aan de overige reserves.

Gebeurtenissen na balansdatum

Teneinde de juridische inrichting beter in lijn te brengen met bepalingen van de Pensioenwet is PMA met ingang van 1 januari 2011 opgesplitst in twee delen: het pensioenfonds zelf en een nieuwe organisatie die de administratie van het fonds en het beheer van het vermogen uitvoert. Deze nieuwe organisatie heet Appolaris. Appolaris is voor 100% eigendom van PMA. Appolaris voert ingaande 2011 ook de regelingen uit van SRMA en het innen van de bijdragen van SBA.

Het team dat tot 1 januari 2011 onder de vlag van PMA de regelingen uitvoerde is per die datum geheel overgegaan naar Appolaris.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Medewerkers Apotheken te 's-Gravenhage is aan Towers Watson de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioen-wet over het verslagjaar 2010.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn 'Samenwerking tussen accountant en actuaar ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen' heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens en de bevindingen van de accountant ten aanzien hiervan zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld; en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen zal kunnen nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Medewerkers Apotheken is naar mijn mening niet voldoende, vanwege het reservetekort.

Rotterdam, 14 april 2011

w.g. A.B.J.M. de Hoon AAG
Verbonden aan Towers Watson

Den Haag

- **Wie** Ele Visser, apothekersassistent
- **Waar** Transvaal Apotheek, Den Haag
- **Rol bij PMA** voorzitter van de deelnemersraad sinds 2006
- **Waarom** 'Het is voor de apotheekmedewerkers en de gepensioneerden van groot belang invloed te hebben op het pensioenbeleid. Krijgen de gepensioneerden een goed pensioen, en hoe zorgen we dat de huidige medewerkers ook in de toekomst nog een goed pensioen krijgen? Dat valt niet mee in tijden van economische crisis. Ook de apotheekbranche staat onder zware druk. De pensioensector zal de komende jaren nog sterk in beweging blijven.'
- **Het leukste in de apotheek** 'Ik kan wel hoogdravende verhalen ophangen, maar eigenlijk is het toch vooral leuk en gezellig om met collega's en klanten te werken. Ik doe het één dag in de week. Daarnaast werk ik als consultant in de gezondheidszorg. Voor dat werk is het goed dat ik zelf nog in de praktijk ervaar hoe de zorg wel of niet goed werkt.'

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Medewerkers Apotheken

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening van Stichting Pensioenfonds Medewerkers Apotheken te Den Haag gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2010 en de staat van baten en lasten over 2010 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW), met inachtneming van het bepaalde in artikel 146 Pensioenwet. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van het Pensioenfonds. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van het Pensioenfonds gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Medewerkers Apotheken per 31 december 2010 en van het resultaat over 2010 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Den Haag, 14 april 2011

Ernst & Young Accountants LLP
w.g. M.C. Spierings RA

Kerncijfers PMA sedert oprichting

Jaar	Deelnemers ¹⁾			Gepensio- neerden	Premie % geldend in het jaar		Rendement over het jaar %	Indexatie in het jaar % ⁷⁾
	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Premie- plichtig		¹¹⁾			
					Werkgever	Werknemer		
2010	23.499	22.975	10.684	4.325	19,2/16,4	9,6/8,2	9,9	3,25
2009	23.080	22.536	9.914	4.001	19,2/16,4	9,6/8,2	16,0	⁸⁾ 2,00
2008	22.745	22.180	9.244	3.719	19,2/16,4	9,6/8,2	-24,7	⁹⁾ 1,25
2007	21.932	21.508	8.377	3.487	19,2/16,4	9,6/8,2	2,4	1,75
2006	20.941	20.605	7.696	3.229	19,2/16,4	9,6/8,2	13,2	1,00
2005	20.353	19.980	7.226	3.106	19,66	10,25	15,2	0,00
2004	19.752	17.029	6.787	2.955	16,73	8,79	10,9	3,50
2003	19.102	16.344	6.662	2.796	13,8	7,33	8,7	4,25
2002	18.113	15.421	6.552	2.598	10,75	5,85	-12,0	2,75
2001	16.926	14.173	6.436	2.384	10,75	5,85	-3,9	4,00
2000	15.742	13.003	6.261	2.179	11,15	6,05	3,5	5,50
1999	14.842	12.051	6.115	1.978	²⁾ 11,15	²⁾ 6,05	7,4	¹⁰⁾ 14,50
1998	14.130	11.338	5.823	1.816	4,05	2,8	⁶⁾ 12,50	2,50
1997	13.640	10.968	5.482	1.652	4,05	2,8	15,6	2,50
1996	13.215	10.564	5.090	1.514	4,05	2,8	15,7	1,75
1995	12.734	10.262	4.821	1.571	³⁾ 4,05	3,15	12,2	2,50
1994	12.571	9.967	4.404	1.458	3,3	⁵⁾ 3,15	4,7	2,80
1993	12.292	9.539	3.861	1.395	3,3	2,45	13,6	2,75
1992	11.483	8.793	3.727	1.317	3,3	2,45	8,1	3,50
1991	10.160	7.594	3.377	1.255	3,3	2,45	9,6	4,00
1990	9.591	6.994	3.078	1.199	3,3	2,45	4,7	3,00
1989	9.134	6.448	2.719	1.137	3,3	2,45	9,8	3,00
1988	8.857	6.039	2.347	1.056	4,0	2,9	10,8	2,00
1987	8.682	5.713	1.987	991	4,3	3,1	4,8	2,00
1986	8.318	5.356	1.577	990	4,8	3,5	9,2	3,00
1985	8.065	2.975	1.455	990	5,0	4,5	11,1	3,00
1984	6.873	2.259	1.372	945	5,0	4,5	10,1	3,00
1983	6.716	2.226	1.275	906	5,0	4,5	9,9	3,00
1982	6.622	2.137	1.198	866	5,0	4,5	9,7	7,50
1981	6.402	2.030	1.154	832	5,0	6,5	9,3	7,50
1980	6.189	1.974	1.090	802	6,0	6,5	9,1	7,50
1979	6.114	1.896	1.033	764	6,0	6,5	8,9	7,50
1978	6.078	1.882	1.045	775	6,0	6,5	8,7	7,50
1977	5.961	1.833	983	729	6,6	6,5	8,7	8,00
1976	5.808	1.708	931	703	6,6	6,5	8,4	7,20
1975	5.537	1.618	821	704	6,6	6,5	8,4	7,00
1974	5.465	1.564	761	669	6,6	6,5	7,8	6,10
1973	5.397	1.544	682	630	6,6	6,5	7,4	5,50
1972	5.231	1.492	602	641	6,6	6,5	7,1	5,00
1971	5.044	1.409	548	616	⁴⁾ Vr: 6 M: 5		6,6	-
1970	4.828	1.391	619	602	Vr: 6 M: 5		6,3	-
1969	4.613	1.391	582	557	Vr: 6 M: 5		5,7	-
1968	4.507	1.363	560	536	Vr: 6 M: 5		5,6	-
1967	4.280	1.517	545	379		5,0	5,4	-
1966	4.209	1.544	511	320		5,0	5,1	-
1965	4.039	1.567	469	277		5,0	4,8	-
1964	3.991	1.582	421	251		5,0	4,7	-
1963	3.946	1.601	370	231		5,0	4,7	-
1962	3.817	1.556	351	216		5,0	4,7	-
1961		1.564	292	179		5,0	5,0	-
1960		1.590	212	184		5,0	4,8	-
1959		1.520	129	187		5,0	4,1	-
1958		1.535	32	155		5,0	4,0	-
1957		1.460	-	122		5,0	2,8	-

- ¹⁾ aantallen ultimo jaar t/m 1961: alleen premieplichtige deelnemers vermeld 1985: deelnemers-B in de regeling; 1986: toetredingsleeftijd van 30 jr. naar 25 jr.
- ²⁾ vanaf 1999: berekend over de pensioengrondslag na aftrek franchise
- ³⁾ vanaf 1995 TOP in de regeling
- ⁴⁾ periode 1957 t/m 1971: apothekersbijdrage in gulden
- ⁵⁾ vanaf 1994 incl. premie wao-hiaat
- ⁶⁾ vastrentend: t/m 1997 over de nominale waarde; m.i.v. 1998 over de marktwaarde
- ⁷⁾ Over het voorafgaande jaar. De toeslag per 1 januari 2011 over 2010 bedraagt 0,75%.
- ⁸⁾ In 2008 zijn de lonen met 4,75% gestegen. I.v.m. de kredietcrisis vindt gedeeltelijke toeslagverlening plaats.
- ⁹⁾ In 2006 en 2007 zijn de lonen in totaal met 3% gestegen. Omdat per 1 januari 2007 al een toeslag is verleend van 1,75% bedraagt de toeslag per 1 januari 2008 1,25%.
- ¹⁰⁾ Per 1 januari 1999 inclusief 12,5% extra verhoging
- ¹¹⁾ Ingaande 2006: premie % voor deelnemers resp. geboren vóór en geboren in of ná 1950.

Begrippenlijst

Aandelen

Bewijzen van deelneming in het vermogen van een onderneming.

Actieve deelnemers

Werknemers met een dienstverband bij een van de aangesloten werkgevers, voor wie premies worden afgedragen aan PMA en die daardoor rechten opbouwen bij het fonds.

Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN)

Door het bestuur van het pensioenfonds vastgesteld document, waarin de financiële opzet, de technische uitgangspunten en het bestuursbeleid om de pensioentoezeggingen van het fonds te kunnen nakomen, wordt omschreven.

Actuaris

Verzekeringswiskundige. De actuaris controleert jaarlijks of de technische voorzieningen juist zijn vastgesteld en of de voorziening pensioenverplichtingen op voldoende veilige grondslagen is berekend.

Actuariële analyse

Berekening van waarden en verplichtingen volgens uitgangspunten van de verzekeringswiskundige.

AG (Actuarieel Genootschap)

De Nederlandse beroepsvereniging van actuarissen, waarvan vrijwel alle actuarissen lid zijn.

Afkoop

Het storten van een eenmalige bedrag aan een deelnemer, ter vervanging van een maandelijks pensioenuitkering.

AFM

De AFM (Autoriteit Financiële Markten) houdt toezicht op het gedrag van iedereen die actief is op de markt van sparen, lenen, beleggen en verzekeren.

Alternatives

Beleggingen waarvan men verwacht dat de rendementsontwikkeling niet of beperkt gerelateerd is met de rendementsontwikkeling van de traditionele beleggingscategorieën.

Anw-hiaat

Inkomstenkort door dat in 1996 de Algemene Weduwe- en wezenwet is vervangen door Algemene Nabestaandenwet. Deze wet voorziet in een uitkering voor nabestaanden voor een beperktere kring gerechtigden en met een mogelijk verlaagde uitkering ten opzichte van zijn voorganger.

AOW

Algemene Ouderdomswet, die voor iedere Nederlander voorziet in een uitkering vanaf de eerste van de maand waarin de 65-jarige leeftijd wordt bereikt.

ASKA

Associatie van ketenapotheken. Dit is de werkgeversvereniging voor ketenapotheken.

Asset Liability Management (ALM)-studie

Een onderzoek naar het verband tussen de beleggingen, de premie en de (financiering van de) pensioenregeling op langere termijn. De ingeschatte ontwikkeling van het fonds is hierbij gebaseerd op een aantal (economische) toekomstverwachtingen.

Arbeidsongeschikte deelnemer

De werknemer, die een (gedeeltelijke) WAO-uitkering (tot 2006) of WIA-uitkering (vanaf 2006) ontvangt. De pensioenopbouw wordt (gedeeltelijk) voortgezet voor rekening van het pensioenfonds.

Bedrijfstakpensioenfonds

Een bedrijfstakpensioenfonds voert de pensioenregelingen uit voor één of meer bedrijfstakken.

Beleggingsopbrengsten/rendementen

Directe: interest en dividend onder aftrek van de aan de beleggingen toe te rekenen kosten. Indirecte: gerealiseerde en ongerealiseerde waardeverschillen op beleggingen.

Beleggingsportefeuille

Het totaal van alle beleggingen in aandelen, obligaties, leningen op schuldbekentenis, deposito's en vastgoedfondsen.

Benchmark

Representatieve beleggingsindex waartegen het rendement van een belegging wordt afgezet.

Compliance

Het toezicht op de interne naleving van de gedragscode en het monitoren van het gedrag van de medewerkers en bestuurders van het fonds die vallen onder de gedragscode. Het toezicht wordt uitgeoefend door een compliance officer.

Contante waarde

Waarde van toekomstige verplichtingen bepaald op huidig moment, rekening houdend met toekomstige ontwikkelingen zoals rente ontvangsten.

Credit rating

Een credit rating is een beoordeling van het vermogen en de wil van de uitgevende instelling om financiële schuldverplichtingen volledig en tijdig terug te betalen. De internationale markt voor credit ratings wordt gedomineerd door voornamelijk Standard & Poor's (S&P), Moody's Investors Services (Moody's) en Fitch Ratings Ltd. (Fitch).

Credits

Obligatieleningen uitgegeven door bedrijven.

Dekkingsgraad

Het pensioenvermogen uitgedrukt in een percentage van de pensioenverplichtingen.

Deposito's

Kortlopende leningen aan financiële instellingen met een vaste looptijd en een van tevoren vastgelegd rentepercentage.

Derivaten

Beleggingen waarvan de waarde is afgeleid van de waarde van een andere (onderliggende) waarde, zoals een aandeel of een obligatie. Voorbeelden zijn opties en futures.

Directe beleggingsopbrengsten

Opbrengsten uit beleggingen zoals interest (rente), dividenden, huren en dergelijke.

Directe beleggingen

Rechtstreekse beleggingen in bijvoorbeeld 'individuele' effecten of gebouwen.

Doorsneepremie

Premieheffing waarbij een procentuele bijdrage van de opbouwgrondslag wordt gegeven. De bijdrage wordt solidair vastgesteld, onafhankelijk van leeftijd, geslacht en burgerlijke staat.

Duration

Een rekeneenheid die de gevoeligheid weergeeft voor rente-ontwikkelingen. Dit kan zowel betrekking hebben op de waarde van de beleggingen als op de waarde van de pensioenverplichtingen.

DNB

De Nederlandsche Bank, wettelijk toezichthouder.

Ex-deelnemer

De werknemer van wie de pensioenopbouw is gestopt vóór de pensioengerechtigde leeftijd (bijvoorbeeld omdat men in een andere bedrijfstak is gaan werken) en die bij beëindiging van de deelneming zijn opgebouwd pensioen bij het fonds heeft achtergelaten.

Engagement

Het beïnvloeden van het bedrijfsbeleid op grond van de positie als belegger en de rechten die hiermee verbonden zijn.

Financieel Toetsingskader

Door DNB in het kader van de nieuwe Pensioenwet te hanteren normen met betrekking tot de financiële soliditeit.

Franchise

Het gedeelte van het salaris, dat voor de pensioen- en premieberekening buiten beschouwing blijft, omdat de AOW over dat deel reeds in pensioen voorziet.

FTK (Financieel Toetsingskader)

Benaming van het nieuwe toezichtregime dat per 1 januari 2007 van toepassing is op de financiële positie en het financiële beleid van pensioenfondsen. De nieuwe waarderingsmethoden hebben de Actuariële Principes Pensioenfondsen vervangen. Het nieuwe toezichtregime is ook verankerd in de Pensioenwet.

Futures

Een future (of termijncontract) is een financieel contract tussen twee partijen die zich verbinden om op een bepaald tijdstip een bepaalde hoeveelheid van een product of financieel instrument te verhandelen tegen een vooraf bepaalde prijs. Men komt dus een transactie in de toekomst overeen.

FVP

(Stichting) Financiering Voortzetting Pensioenverzekering. Deze stichting voorziet in (gedeeltelijke) voortzetting van het pensioen van werkloze deelnemers van 40 jaar en ouder.

Gedragscodes

Op grond van toezichtwetgeving zijn pensioenfondsen verplicht om een gedragscode te hebben en een compliance officer aan te stellen. De gedragscode heeft als doel het integer handelen van het fonds en haar betrokkenen te bevorderen.

Gepensioneerden

Deelnemers die een ouderdomspensioen ontvangen of nabestaanden die een nabestaandenpensioen ontvangen.

Gewezen deelnemers

Ex-deelnemers in de pensioenregeling, voorheen vaak aangeduid met: 'slapers'. Het betreft deelnemers met premievrije rechten of arbeidsongeschikte deelnemers zonder dienstverband bij één van de aangesloten werkgevers.

Indirecte beleggingsopbrengsten

eleggingsopbrengsten waar geen geldstroom tegenover staat, bijvoorbeeld een waardevermeerdering.

Indirecte beleggingen

Beleggingen in fondsen of beleggingspools, waarbij die fondsen of pools op hun beurt investeren in directe beleggingen of in andere indirecte beleggingen (in het laatste geval is sprake van een 'fund of funds').

Inflatie

Waardevermindering van geld als gevolg van stijgende prijzen.

Infrastructuurbeleggingen

Bij beleggen in infrastructuur wordt een aandelenbelang genomen in een onderneming die een infrastructuur-asset bezit of exploiteert. Dat kan zijn sociale infrastructuur betreffen: samenwerkingsverbanden tussen de publieke en private sector waarbij de overheid de kerntaken blijft verrichten, terwijl de private sector de fysieke assets en voorzieningen opbouwt, in eigendom heeft, exploiteert en onderhoudt. Men spreekt hierbij wel van publiek-private samenwerking (PPS) of een privaat financieringsinitiatief (PFI). Het kan ook gaan om economische infrastructuur: diensten waarvoor de gebruiker bereid is te betalen, zoals transport, distributie van elektriciteit en communicatie.

Inruil

De mogelijkheid om op de pensioendatum nabestaandenpensioen in te ruilen voor een hoger of eerder ingaand ouderdomspensioen.

Kapitaalovereenkomst

Een kapitaalovereenkomst is een overeenkomst tussen werkgever en werknemer waarbij alleen de hoogte van het kapitaal (eventueel met winstdeling) bij ingang van het pensioen vaststaat. Uiterlijk op de pensioendatum wordt het kapitaal omgezet in een periodieke uitkering tegen de dan geldende tarieven. Voor de ingangsdatum van het pensioen ligt het lang-levenrisico bij de werknemer. Het beleggingsrisico ligt tijdens de opbouwfase bij de pensioenuitvoerder. Een voorbeeld hiervan is de zogenaamde streefregeling, mits deze correct is vormgegeven.

KNMP

Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering der Pharmacie. Dit is de overkoepelende beroeps- en brancheorganisatie voor apothekers.

Lening (onderhandse)

Een lening, die direct tussen de lener en het pensioenfonds wordt afgesloten. Er wordt een specifieke overeenkomst gemaakt.

Levenslooptegeling

Sinds 1 januari 2006 kunnen werknemers sparen in een levenslooptegeling, om in de toekomst een periode van onbetaald verlof te financieren.

Liquide middelen

Geld, dat direct of vrijwel direct beschikbaar is.

Loon

Het vaste jaarloon volgens het pensioenreglement.

Mandaten

Overeenkomsten met externe vermogensbeheerders waarin precies is vastgelegd volgens welke normen de beleggingsportefeuilles moeten zijn ingericht.

Marktwarde

De waarde van een belegging of verplichting op een openbare financiële markt op een bepaald moment.

Microfinanciering

Microfinanciering is de algemene verzamelnaam voor financiële diensten die met zeer kleine bedragen worden verstrekt aan de arme bevolking in ontwikkelingslanden zoals Zuidoost-Azië en Latijns-Amerika.

Middelloodsysteem

Pensioenregeling waarbij de hoogte van het pensioen is gerelateerd aan het gemiddeld verdiende salaris tijdens de deelnemingsperiode.

Nominale waarde

De waarde die op waardepapieren (beleggingsstukken) staat.

Normportefeuille

De normportefeuille vormt een normstellend kader voor de samenstelling van de beleggingsportefeuille. Zij bestaat uit een geheel van benchmarks met hun onderlinge procentuele verhoudingen binnen het geheel.

Obligaties

Bewijzen van deelneming in een openbaar uitgegeven lening. Deze bewijzen zijn verhandelbaar op de beurs.

Opgebouwde pensioenaanspraken

Het pensioen dat op grond van de deelnemingsduur en de laatste pensioengrondslag is vastgesteld.

Over the counter (OTC)

Financiële instrumenten kunnen worden verhandeld via een effectenbeurs, maar ook interbancair of wel OTC, dus buiten de beurzen om. Voordeel daarvan is dat meer maatwerk mogelijk is.

Outperformance

De mate waarin het werkelijk behaalde rendement boven het normrendement heeft gelegen.

Pensioengrondslag

Het deel van het vaste jaar-salaris, dat resteert na aftrek van de franchise. De pensioengrondslag vormt de basis voor de berekening van het pensioen en de pensioenpremie.

Pensioenvermogen

Het totale vermogen van het pensioenfonds dat aanwezig is ter dekking van de pensioenverplichtingen.

Pensioenverplichtingen

De contante waarde van alle opgebouwde pensioenrechten op basis van de deelnemingsjaren.

Pension Fund Governance

Goed ondernemerschap, onder andere integer en transparant handelen door het bestuur, alsmede goed toezicht hierop, en het afleggen van verantwoording over het uitvoerende beleid en het toezicht daarop.

Performance

Wordt in dit jaarverslag doorgaans gebruikt om de rendementsontwikkeling aan te geven.

Premie

De jaarlijkse bijdrage van de werkgevers en de werknemers aan het pensioenfonds. De premie is een percentage van de pensioengrondslag.

Premieovereenkomst

Een premieovereenkomst is een overeenkomst tussen werkgever en werknemer waarbij primair een afspraak wordt gemaakt over de hoogte van de premie die periodiek ten behoeve van pensioen beschikbaar wordt gesteld. Zowel het langlevensrisico als het beleggingsrisico kunnen voor de ingangsdatum van het pensioen bij de werknemer liggen, maar kunnen ook direct na toekenning van de premie worden verzekerd.

Premiereductie

Een korting op de premie.

Prognosetafels

Periodiek door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerde tabellen waaruit de overlevingsverwachting blijkt.

Rekenrente

Percentage dat bij actuariële berekeningen wordt toegepast als verondersteld reëel rendement op de beleggingen.

Renteswap

De renteswap wordt in het algemeen gebruikt om renterisico's te beheersen of af te dekken, of om een gewenste rentepositie in te nemen. De meest gebruikte term voor de renteswap is Interest Rate Swap (IRS). De renteswap is een ruiltransactie die geschiedt op een internationale financiële markt, waarbij leningen gedurende de looptijd, of een deel van de looptijd, tegen elkaar worden geruild. De koper betaalt een korte rente en ontvangt een lange rente, of omgekeerd.

SAS70

Dit is de afkorting van 'Statement on Auditing Standards number 70' en betreft een door het American Institute of Certified Public Accountants opgestelde norm voor certificering van de procesbeheersing. Een SAS70 type 1 rapport biedt een gedetailleerde beschrijving van de wijze waarop een organisatie op een bepaald moment de kwaliteit van haar dienstverlening waarborgt. Bij een type 2 rapport gaat het ook over de effectieve werking gedurende een periode van minimaal een half jaar.

Schattingswijziging

Begrip in de Richtlijnen voor de Jaarverslaglegging. Het betreft een wijziging van een eerdere schatting of een wijziging van schattingsmethode.

Small caps

Aandelen van kleinere ondernemingen.

Solvabiliteit

Het vermogen om op langere termijn aan de pensioenverplichtingen te kunnen voldoen.

SRI

Social Responsible Investments. SRI combineert de financiële doelstellingen van de belegger met de zorg voor sociale, milieu en ethische aspecten. SRI neemt zowel de financiële behoeften in beschouwing als de invloed van de belegging op de maatschappij.

Sterftetrend

De ontwikkeling van de levensverwachtingen.

Tactische allocatie

Het iets méér of iets minder beleggen in een categorie dan volgens de normportefeuille, afhankelijk van ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkten.

Toeslagverlening

Voorheen vaak aangeduid met de term 'indexatie'. Toeslagverlening betreft het percentage waarmee de ingegane pensioenen en opgebouwde rechten jaarlijks worden verhoogd volgens een besluit van het bestuur.

Uitkeringsovereenkomst

Een uitkeringsovereenkomst is een overeenkomst tussen werkgever en werknemer over een uitkering van een bepaalde hoogte die vanaf een bepaalde leeftijd wordt ontvangen. Afhankelijk van het salaris en/of diensttijd wordt een bepaalde aanspraak op een uitkering opgebouwd. Zowel het langlevensrisico als het beleggingsrisico ligt altijd bij de pensioenuitvoerder. Een voorbeeld van een uitkeringsovereenkomst is een eindloonregeling of een middelloonregeling.

Uitruil

De mogelijkheid om op de pensioendatum het opgebouwde nabestaandenpensioen om te zetten in een toeslag op het ouderdomspensioen.

Underperformance

De mate waarin het werkelijk behaalde rendement onder het normrendement heeft gelegen.

Vacatiegeld

Vergoeding die wordt toegekend aan de bestuursleden, leden van de beleggingscommissie, de Deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan voor het bijwonen van vergaderingen.

Valutakoersen

De waarde van buitenlands geld in relatie tot de euro.

Vastgoed

Woningen, kantoren, bedrijfspanden en winkels. Bij directe beleggingen in vastgoed zijn de panden zelf in bezit. PMA heeft alleen indirect vastgoed: dat zijn aandelen in maatschappijen die in vastgoed beleggen.

Vastrentend

Rentepercentage dat gedurende een bepaalde periode (looptijd) van bijvoorbeeld leningen constant blijft.

Vastrentende waarden

Beleggingen waarvan de directe opbrengst vooraf vaststaat.

Verplichtstelling

Op grond van een Besluit van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Verplichtstellingsbeschikking) zijn alle werknemers in de bedrijfstak verplicht deel te nemen aan de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds.

Visitatie

Dit is een vorm van intern toezicht in het kader van Pension Fund Governance waarbij tenminste éénmaal per drie jaar aan een zogenaamde visitatiecommissie opdracht wordt gegeven om het functioneren van het bestuur te bezien. Een visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur en bestaat uit ten minste drie onafhankelijke deskundigen.

Voorziening Pensioenverplichtingen (VPV)

Het bedrag dat op een bepaald moment aanwezig moet zijn om, tezamen met de toekomstige inkomsten, aan de (toekomstige) uitkeringsverplichtingen volgens het pensioenreglement te kunnen voldoen.

VPL

Op 1 januari 2006 is de Wet aanpassing fiscale behandeling VUT/prepensioen en introductie levensloopregeling (Wet VPL) van kracht geworden. Het uitgangspunt van deze wet is dat de werknemer pas op 65-jarige leeftijd stopt met werken. De werknemer mag wel eerder met pensioen gaan dan bij 65 jaar, maar het pensioen moet dan actuariael herrekend worden. Voor werknemers die op 31 december 2004 55 jaar of ouder zijn, maakt de wet een uitzondering. Voor hen geldt dat bepaalde VUT- en prepensioenregelingen mogelijk blijven.

Vreemde valuta

Buitenlandse geldsoorten.

Vrijstelling Wet Bpf

Vrijstelling om deel te nemen aan de pensioenregeling die door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (op verzoek van sociale partners) is verplicht gesteld voor een bedrijfstak. Over vrijstelling wordt door het bestuur van het pensioenfonds beslist.

Waardeoverdracht

De opgebouwde pensioenen die door het pensioenfonds van de oude werkgever worden overgedragen aan het pensioenfonds van de nieuwe werkgever. Dit kan collectief plaatsvinden (voor alle werknemers van een onderneming) of individueel.

WIA

Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA). Deze wet vervangt sinds 29 december 2005 de Wet op de Arbeidsongeschiktheid (WAO). De WIA kent twee aparte regelingen: de WGA (Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten) en de IVA (Inkomensverzekering Volledig Arbeidsgeschikten)

Waarderingsgrondslagen

Uitgangspunten voor de berekening van de waarde van de beleggingen, vorderingen, pensioenverplichtingen en overige verplichtingen.

Zakelijke waarden

Beleggingen in aandelen en (bij PMA alleen indirect) vastgoed.

Z-score

Mate waarin het werkelijke rendement van het pensioenfonds afwijkt van het rendement van de benchmarks in de door het bestuur vastgestelde normportefeuille. Een Z-score geeft een indicatie van het vermogensbeheer van een pensioenfonds. Een positieve score houdt in dat de werkelijke rendementen in de afgelopen vijf jaar beter waren dan de ontwikkeling van de benchmarks, een negatieve score het omgekeerde. De Z-score berekening wordt separaat door de accountant gecontroleerd.

